

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
DEPARTAMENTUL DREPT PENAL

Xenofon ULIANOVSKI

INFRAȚIUNI ECOLOGICE

GHID METODIC

*Aprobat de
Consiliul Calității al USM*

CHIȘINĂU 2024
Editura USM

CZU 343.3/.7(075.8)(076.5)
U-32

Recomandat de Departamentul Drept Penal și de Consiliul Facultății de Drept

Autor:

Xenofon ULIANOVSKI, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Recenzenți:

Sergiu BRÎNZA, doctor habilitat în drept, profesor universitar (USM)

Valeriu CUȘNIR, doctor habilitat în drept, profesor universitar (AȘM)

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ulianovschi, Xenofon.

Infrațiuni ecologice : Ghid metodic / Xenofon Ulianovschi ; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Departamentul Drept Penal. – Chișinău : Editura USM, 2024. – 177 p.

Bibliogr. la sfârșitul temelor. – 50 ex.

ISBN 978-9975-62-793-1.

343.3/.7(075.8)(076.5)

U-32

© Xenofon Ulianovschi, 2024

© Editura USM, 2024

ISBN 978-9975-62-793-1

CUPRINS

Lista abrevierilor	5
INTRODUCERE	7
Obiectivele generale ale disciplinei	10
Competențe profesionale	11
Administrarea cursului disciplinei	12
Obiective, cunoștințe și deprinderi	13
Obiectivele de referință și rezumatele unităților de conținut.....	17
Conținutul orelor de curs și de seminar	23
Tema I. Cadrul legal internațional, regional și național cu privire la protecția mediului.....	23
Tema II. Considerațiuni generale cu privire la infracțiunile ecologice.....	42
Tema III. Sistemul infracțiunilor ecologice	52
Tema IV. Caracterizarea generală a infracțiunilor ecologice cu caracter general	56
Tema V. Caracterizarea generală a infracțiunilor ecologice cu caracter special.....	60
Tema VI. Infracțiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului (art. 223-226 CP).....	65
Tema VII. Infracțiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale (art. 227-230 CP)	80
Tema VIII. Infracțiuni prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre (art. 231 și 232 CP).....	92
Tema IX. Infracțiuni prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei (art. 233 și 234 CP).....	100
Tema X. Infracțiuni prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235 CP)	106
Tema XI. Concluzii finale și recomandări cu privire la îmbunătățirea cadrului legal privind infracțiunile ecologice.....	110
<i>Anexa 1. Acte normative</i>	<i>118</i>
<i>Anexa 2. Bibliografie.....</i>	<i>132</i>
<i>Anexa 3. Tematica orientativă a lucrului individual.....</i>	<i>135</i>

<i>Anexa 4.</i> Tematica orientativă pentru realizarea tezei de masterat la disciplina <i>Infracțiuni ecologice</i>	138
<i>Anexa 5.</i> Teste-grilă: Infracțiunile ecologice.....	139
<i>Anexa 6.</i> Teste examen	146
<i>Anexa 7.</i> Spețe	154
<i>Anexa 8.</i> Raport privind activitatea Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2019 (Extrase)	156
<i>Anexa 9.</i> COMISIA ECONOMICĂ A ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE PENTRU EUROPA. STUDIU DE PERFORMANȚĂ ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI. REPUBLICA MOLDOVA. STUDIUL AL TREILEA. REZUMAT. NAȚIUNILE UNITE 2014. (Extrase).....	163

Lista abrevierilor

- AEM – Agenția Europeană de Mediu
AGEPI – Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală
AGeOM – Agenția pentru Geologie
CBD – Convenția privind Diversitatea Biologică (Convention on Biological Diversity)
CEDO – Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale
CtEDO – Cureau Europeană a Drepturilor Omului
CEE – Comisia Economică a ONU pentru Europa
CJCE – Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CITES – Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție
CMA de poluanți – concentrație maximă admisibilă a poluanților din atmosferă, permisă de reglementările în vigoare pentru anumite zone și intervale de timp, care nu are acțiune negativă asupra mediului
CMA – planul de măsuri de micșorare a nivelului de emisii
CMA – standardele de calitate a apelor de suprafață
CMN – condiții meteorologice nefavorabile, perioadă în care condițiile climaterice conduc la concentrarea emisiilor în aerul atmosferic de la suprafața solului, emisii care depășesc normativele calității aerului (CMA)
CP – Cod penal
DLA – metodologia de calculare a deversărilor limită admisibile
ECP de poluanți – emisii de poluanți coordonate provizoriu, care, fiind evacuate și dispersate în aerul atmosferic de la suprafața solului de o sursă sau de un grup de surse de emisie, depășesc normativele calității aerului
ELA de poluanți – emisie limitat admisibilă a poluanților evacuați, stabilită prin calculul dispersiei în aerul atmosferic de la suprafața solului de o sursă sau de un grup de surse de emisie, care nu depășesc normativele calității aerului, prevăzute pentru populație, regnul animal și vegetal
ENVSEC – Inițiativa „Mediul și securitatea”
GUAM – Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică (Georgia, Ucraina, Azerbaidjan, Moldova)
IMA – instalații mari de ardere
JO UE – Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
MO RM – Monitorul Oficial al Republicii Moldova
OMS – Organizația Mondială a Sănătății
OSCE – Organizația pentru Securitate și Colaborare Europeană
TI – Tratat Internaționale

TRIPs – Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală

UE – Uniunea Europeană

UNEP – Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (United Nations Environment Programme)

UNCED – Conferința Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltarea (United Nations Conference on Environment and Development)

UNCSD – Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă

UNDP – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

VLE – limita de emisie a valorilor

WCED – Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (World Commission on Environment and Development)

WSSD – Summitul Națiunilor Unite privind Dezvoltarea Durabilă (World Summit on Sustainable Development)

INTRODUCERE

Dreptul penal, ca și oricare ramură de drept, în ansamblul său este dinamic, adică în continuă schimbare. Însă dacă în ce privește normele Părții generale ritmul schimbărilor este mai lent, normele ce compun Partea specială a dreptului penal se caracterizează printr-un dinamism mai accentuat. Din această perspectivă, orice lucrare, consacrată studierii Părții speciale a dreptului penal, trebuie să dovedească spirit prospectiv, astfel încât să propună nu doar viziunea asupra actualelor probleme care însoțesc cercetarea naturii juridice a diverselor fapte infracționale¹.

În context, relevând predictibilitate și imersiune analitică, prin prezentul Ghid metodic am urmărit să cream o lucrare de referință în domeniul infracțiunilor ecologice, care ar rămâne actuală și în următorii ani pentru studenți și masteranzi, precum și pentru toate categoriile de persoane care se interesează de protecția mediului înconjurător prin metode juridice.

Acest Ghid metodic reprezintă un document de politică a educației și, în același timp, un instrument juridic, care sintetizează stadiul gândirii juridico-penale în societatea noastră.

Notele de curs „Infracțiuni ecologice”, în corspundere cu care este întocmit Ghidul metodic, sunt destinate programului masterat, 90 credite, la Departamentul Drept Penal al Facultății de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

În ele am acordat atenție nu doar ideii de acumulare a cunoștințelor teoretice, dar și formării abilităților tipice domeniului de activitate, precum și formării capacității de transfer al cunoștințelor teoretice și abilităților practice în situații nestandarde.

Cunoștințele și capacitățile sunt prezentate la nivel sistemic, în conformitate cu standardul curricular în materie. Astfel, unitățile didactice sunt expuse, în principiu, în aceeași consecutivitate în care se succed articolele în Capitolul IX din Partea specială a Codului penal, intitulat „Infracțiuni ecologice”.

Disciplina „Infracțiuni ecologice” (program masterat, 90 credite) aigură aprofundarea cunoștințelor obținute în cadrul studiilor de licență la disciplina *Drept penal. Partea specială* (Capitolul IX „Infracțiuni ecologice”).

Cursul „Infracțiuni ecologice” (program masterat, 90 credite) își propune ca scop principal analiza și interpretarea esenței și conținutului normativ al infracțiunilor ecologice prin prisma reglementărilor internaționale, regionale și naționale în această materie, punându-se un accent deosebit pe posibilitățile și necesitățile de incriminare și

¹ S. Brânză, X. Ulianoschi, V. Stati, I. Țurcanu, V. Grosu. *Drept penal. Partea specială*. Vol. 2. București: Cartier Juridic, 2005, p. 5.

dezincriminare a unor infracțiuni ecologice, pe posibilitățile și realitățile de penalizare și depenalizare a unor asemenea fapte. Scopul de viitor cuprinde ideea de utilizare a studiului realizat în calitate de ghid pentru judecători, procurori, ofițeri de urmărire penală, avocați și studenți în cazul implicării în gama de probleme legate de interpretarea și încadrarea juridică a faptelor ilegale sus-indicate, dar și pentru legiuitor în vederea operării unor modificări în legislația penală.

Cunoașterea reglementărilor internaționale, regionale și naționale în domeniul protecției mediului înconjurător este strict necesară, ținându-se cont de faptul că *dispozițiile majorității absolute a prevederilor legale prevăzute de articolele Capitolului IX CP, „Infracțiuni ecologice” sunt de blanchetă*, deci fac trimitere la normele dreptului mediului, în general, și la normele legale internaționale, regionale și naționale în domeniul protecției mediului înconjurător, în special.

Mai mult, în documentele naționale, regionale și internaționale privitor la mediul înconjurător putem găsi majoritatea răspunsurilor la întrebările ce țin de temă: noțiuni, înțelesul unor termeni, istoricul dezvoltării legislației cu privire la protecția mediului prin metode juridice, în același rând și răspunderea juridică, în general, și cea penală, în special, pentru încălcări și fapte ilicite contra mediului înconjurător.

Disciplina „Infracțiuni ecologice” este direcționată spre realizarea următoarelor sarcini:

- perceperea de către masteranzi a importanței și valorilor promovate de știința dreptului penal în vederea cercetării naturii juridice a infracțiunilor ecologice;
- cunoașterea de către masteranzi a modificărilor și completărilor din legislația în vigoare vizând infracțiunile ecologice;
- autoinstruirea și stimularea utilizării depline a potențialului intelectual al masterandului, în scopul cunoașterii particularităților calificării infracțiunilor ecologice;
- familiarizarea masterandului cu practica judiciară relevantă în sensul unei mai bune asimilări a doctrinei penale privitoare la infracțiunile ecologice;
- formarea la masterand a abilităților practice, de aplicare corectă a normelor cuprinse în Capitolul IX din Partea specială a Codului penal „Infracțiuni ecologice”.

Sarcinile concrete ale acestui curs sunt de a:

- evalua și elucida esența și specificul infracțiunilor ecologice; a defini infracțiunea ecologică și a caracteriza semnele definitorii și esențiale ale acestei instituții prin prisma legislației și doctrinei penale a Republicii Moldova, precum și a unor țări străine;
- interpreta sistemul actual al infracțiunilor ecologice și a propune o nouă sistematizare în această ipoteză;
- analiza în complexitate și minuțios conținutul constitutiv al infracțiunilor ecologice prin intermediul elementelor constitutive (obiect de atentare, latura

obiectivă și subiectivă a infracțiunilor, subiectul infracțiunilor ecologice), analiză realizată pe baza legislației naționale, internaționale și a unor țări străine; a interpreta sub mai multe aspecte formele de manifestare a răspunderii juridice a militarilor etc.

Astfel, în vederea unei bune organizări și desfășurări a procesului de studii în contextul învățământului formativ, accentul a fost re poziționat de pe acumularea cunoștințelor pe formarea gândirii analitice și a celei predictive, pe deprinderea de a lucra autonom și creativ, în vederea asumării de responsabilități în procesul de luare a unor decizii.

Disciplina „Infracțiuni ecologice” este predată în limba română, pe platforme on-line și/sau în auditoriu.

Actualitatea disciplinei „Infracțiuni ecologice” și necesitatea implementării ei în studiile de masterat se argumentează prin aprofundarea studiilor de licență la disciplina „Drept penal. Partea Specială” (Capitolul IX „Infracțiuni ecologice” din Partea specială a Codului penal).

Prin disciplina „Infracțiuni ecologice” (program masterat, 90 credite) masterandului i se generează ideea de a cerceta în profunzime și de a elucida cât mai adecvat starea actuală a problematicii privind răspunderea pentru toate faptele care sunt prevăzute de Capitolul IX din Partea specială a Codului penal.

Umanizarea procesului de instruire juridică și obținerea unor noi dimensiuni, performanțe și indicatori reclamă necesitatea ca toți cei care vor să devină masteri în drept să utilizeze cu maxim randament informația cu valoare formativă superioară din cadrul curriculumului la disciplina „Infracțiuni ecologice”, care este deschisă pedagogic din perspectiva proiectării și dezvoltării curriculare.

În final, scopul preconizat al cursului se axează pe trei niveluri de complexitate: cunoaștere, aplicare și integrare.

Conținutul cursului pornește de la prezumția cunoașterii fundamentului teoretic al dreptului penal obținut la Ciclul I, licență, astfel încât accentul se pune pe aspectele integrative și aplicative ale cunoștințelor masteranzilor.

Cursul finalizează cu tema „Concluzii finale și recomandări cu privire la îmbunătățirea cadrului legal privind infracțiunile ecologice”, în cadrul căreia vor fi abordate următoarele chestiuni:

1. Care sunt lacunele în legislația în vigoare cu privire la răspunderea penală pentru infracțiunile ecologice?
2. Ce măsuri iau organele de drept în vederea contracarării faptelor ilicite contra mediului înconjurător?
3. Ce propuneri *de lege ferenda* aveți în vederea îmbunătățirii cadrului legal și instituțional de combatere a infracțiunilor ecologice?

Obiectivele generale ale disciplinei

În urma studierii disciplinei „Infrațiuni ecologice” masterandul trebuie:

1. La nivel de cunoaștere:

- Să cunoască baza legislativă în domeniul mediului înconjurător, precum și a activității organelor de drept în vederea contracarării infracțiunilor ecologice.
- Să identifice conținutul actelor legislative fundamentale de origine departamentală și interdepartamentală care reglementează temeiul și modul de combatere a infracțiunilor ecologice.
- Să cunoască conținutul actelor normative care asigură protecția și siguranța mediului înconjurător, respectarea drepturilor și libertăților persoanei la un mediu înconjurător sănătos.

2. La nivel de aplicare:

- Să aplice adecvat normele Dreptului mediului și normele penale ce reglementează și incriminează infracțiunile ecologice.
- Să interpreteze prevederile normative ce reglementează procesul de incriminare a faptelor ce atentează la un mod sănătos de viață și un mediu ambiant sănătos, precum și să cunoască și să promoveze măsurile de protecție a mediului înconjurător.

3. La nivel de integrare:

- Să argumenteze propria opinie privind operarea cu terminologia juridică de mediu.
- Să posede abilități de lucru profesional cu legislația privind protecția mediului înconjurător, inclusiv cu acte normative departamentale și interdepartamentale care reglementează temeiul și modul de combatere a infracțiunilor ecologice.

Competențe profesionale

1. Cunoașterea conceptelor, teoriilor, paradigmelor și a metodologiei din domeniul juridic.
2. Utilizarea cunoștințelor la culegerea datelor și informațiilor referitoare la problemele concrete din drept.
3. Aplicarea legislației Republicii Moldova, a altor documente și instrumente juridice regionale și internaționale.
4. Aplicarea tehnicilor și instrumentelor specifice din domeniul juridic în soluționarea problemelor de ordin practic.
5. Exprimarea viziunilor proprii față de reglementările și coliziile de drept.
6. Utilizarea de tehnici, metode și procedee în vederea formulării soluțiilor interpretative ale normelor juridice.
7. Formularea propunerilor în vederea perfecționării cadrului legal existent.
8. Îndeplinirea la termen, riguroasă și responsabilă, în condiții de maximă eficiență și eficacitate, a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor eticii juridice.
9. Utilizarea eficientă a resurselor de comunicare, a surselor de formare profesională asistată, atât în limba română, cât și într-o limbă de circulație internațională.
10. Formarea aptitudinilor practice în domeniul infracțiunilor ecologice în baza cunoștințelor teoretice obținute.
11. Perceperea, în temeiul unei gândiri juridico-științifice dezvoltate, a conținutului infracțiunilor ecologice, precum și prognozarea procesului de dezvoltare și perfecționare a sistemului de infracțiuni ecologice la etapa actuală.
12. Sintetizarea particularităților generale ale aplicării normelor din Capitolul IX „Infracțiuni ecologice” al Codului penal.
13. Manifestarea intoleranței față de orice încălcare a legislației cu privire la mediul înconjurător.

Administrarea cursului disciplinei

Codul disciplinei	Denumirea disciplinei	Responsabil de disciplină	Semestrul	Număr de ore					Evaluarea	Nr.de credite
				Total	C	S	L	LI		
<i>S01007</i>	<i>Infrațiuni ecologice</i>	<i>Xenofon Ulianovschi</i>	<i>I</i>	<i>150</i>	<i>30</i>	<i>15</i>		<i>105</i>	<i>Ex.</i>	<i>5</i>

Nr. d/o	Unități de conținut	Ore		
		C	S	LI
1.	Cadrul legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului	2	1	5
2.	Considerațiuni generale cu privire la infracțiunile ecologice	2	1	10
3.	Sistemul infracțiunilor ecologice	2	1	10
4.	Caracterizarea generală a infracțiunilor ecologice cu caracter general	2	1	8
5.	Caracterizarea generală a infracțiunilor ecologice cu caracter special	2	2	6
6.	Infrațiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului (art. 223-226 CP)	6	2	10
7.	Infrațiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale (art. 227-230 CP)	4	1	8
8.	Infrațiuni prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre (art. 231 și 232 CP)	4	2	15
9.	Infrațiuni prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei (art. 233 și 234 CP)	2	1	10
10.	Infrațiuni prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235 CP)	2	1	8
11.	Concluzii finale și recomandări cu privire la îmbunătățirea cadrului legal privind infracțiunile ecologice	2	1	15
	În total	30	15	105

Obiective, cunoștințe și deprinderi

Obiective	Cunoștințe și deprinderi
<p>1. Cunoașterea aprofundată a terminologiei juridico-penale specifice Programului de master Drept penal, precum și a teoriilor în domeniul infracțiunilor care aduc atingere activității de serviciu prin prisma realității juridico-penale determinate de politica penală contemporană a statului</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a defini noțiunile-cheie specifice infracțiunilor ecologice; - a defini noțiunile faptelor prejudiciabile incriminate în Capitolul IX din Partea specială a CP; - a distinge conceptele (atât teoretice, cât și legale) privind infracțiunile ecologice - a identifica normele legislației Republicii Moldova referitoare la infracțiunile ecologice; - a interpreta normele penale incluse în Capitolul IX din Partea specială a CP; - a demonstra temeinicia teoriilor și modelelor explicative privind infracțiunile ecologice; - a descrie metodele /tehnicile/ specifice cercetării științifice a infracțiunilor ecologice; - a argumenta esența și eficacitatea prevederilor legislației penale comparate referitoare la infracțiunile ecologice; - a determina importanța examinării infracțiunilor ecologice în contextul studierii criminalității la general; - a stabili locul tezelor științifice cu privire la infracțiunile ecologice în cadrul științelor juridice și nejuridice; - a relata despre specificul metodologiei utilizate în evaluarea cantitativă și calitativă a infracțiunilor ecologice; - a relata despre evoluția incriminării diferitelor fapte prejudiciabile ecologice și a celor conexe lor; - a demonstra temeinicia teoriilor științifice alese ca suport la clarificarea naturii juridice a unei sau altei componente de infracțiune din Capitolul IX din Partea specială a CP.
<p>2. Utilizarea celor mai avansate și recente elaborări și interpretări ale raporturilor și normelor de drept penal</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a identifica legăturile speciale și generale între factorii care influențează sau determină evoluția infracțiunilor ecologice; - a selecta metoda/ procedeul cel mai eficient pentru pronosticarea evoluției reglementărilor privind infracțiunile ecologice; - a estima riscul de comitere a unei ilegalități care afectează mediul și securitatea ecologică; - a argumenta eficiența modalității utilizate pentru culegerea datelor și informațiilor referitoare la problemele infracțiunilor ecologice; - a evalua datele și informațiile culese/acumulate prin prisma utilității pentru problematica infracțiunilor ecologice; - a aplica hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în procesul de interpretare a normelor de drept penal

	<p>care aduc atingere mediului și securității ecologice;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a argumenta, prin folosirea de tehnici și instrumente specifice dreptului penal substanțial, necesitatea includerii unor sau altor fapte sub incidența cadrului reglementar penal; - a selecta instrumentarul teoretico-practic necesar ca suport la clarificarea naturii juridice a infracțiunilor ecologice; - a verifica respectarea de către legiuitor a principiului legalității incriminării prin prisma jurisprudenței CtEDO în cazul normelor juridico-penale cu conținut ambiguu din Capitolul IX din Partea specială a CP; - a elabora planuri de acțiune ce pot fi raportate la situațiile concrete din practica judiciară națională în vederea ridicării calității actului de înfăptuire a justiției în materia infracțiunilor ecologice.
3. Demonstrarea capacităților de analiză și sinteză a informației achiziționate	<ul style="list-style-type: none"> - a identifica actele normative naționale, europene / internaționale care reglementează răspunderea pentru infracțiunile ecologice; - a raporta norma juridică oportună la situația concretă în care este adusă atingere mediului înconjurător; - a interpreta corect normele juridice aplicabile în ipoteza săvârșirii infracțiunilor ecologice; - a examina oportunitatea de modificare a legislației în vigoare și de raliere a acesteia la actele europene/internaționale care reglementează răspunderea pentru infracțiunile ecologice; - a interpreta conținutul și întinderea unor aspecte privind infracțiunile ecologice prin raportare la jurisprudența CtEDO; - a identifica elementele constitutive ale infracțiunilor ce aduc atingere mediului înconjurător, care nu sunt specificate în mod expres în incriminările corespunzătoare; - a traduce în limbajul dreptului penal faptele ilegale de relevanță penală care aduc atingere securității ecologice desprinse din realitatea socială; - a determina actele normative naționale, europene / internaționale din domeniul prevenirii și combaterii infracțiunilor ecologice; - a stabili legături între normele inserate în Capitolul IX din Partea specială a CP și normele de referință din actele normative extrapenale; - a estima eficiența normelor inserate în Capitolul IX din Partea specială a CP sub aspectul aplicabilității lor practice; - a expune propria opinie referitoare la lacunele și carențele întâlnite în Capitolul IX din Partea specială a CP.
4. Elaborarea soluțiilor pentru problemele privind	<ul style="list-style-type: none"> - a estima prin intermediul statisticii tendințele săvârșirii infracțiunilor ecologice în Republica Moldova în vederea formulării soluțiilor de prevenire a comiterii acestora;

<p>reglementarea răspunderii pentru infracțiunile ecologice și infracțiunile care aduc atingere activității de serviciu utilizând noile cunoștințe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a identifica problemele de ordin practic din domeniul reglementării răspunderii pentru infracțiunile ecologice; - a propune soluții optime pe baza cunoștințelor acumulate și ținând cont de prevederile legii penale; - a elabora programe de prevenire a săvârșirii infracțiunilor ecologice; - a formula propuneri de compatibilizare a incriminărilor incluse în Capitolul IX din Partea specială a CP cu standardele europene și internaționale în materie; - a lua decizii la soluționarea problemelor ce țin de încadrarea juridică a unei infracțiuni ecologice, astfel încât să nu fie încălcat principiul legalității; - a recomanda soluții de perfecționare a cadrului incriminator în materie de infracțiuni ecologice; - a programa algoritmi de calificare în cazul fiecărei infracțiuni prevăzute în Capitolul IX din Partea Specială a CP; - a influența, prin intermediul publicațiilor și comunicărilor științifice, procesul de creare, interpretare (oficială) și aplicare a normelor prevăzute în Capitolul IX din Partea specială a CP.
<p>5. Identificarea problemelor de cercetare în domeniul răspunderii pentru infracțiunile ecologice și infracțiunile care aduc atingere activității de serviciu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a aprecia critic cadrul normativ existent în domeniul infracțiunilor ecologice; - a demonstra eficiența / ineficiența reglementărilor juridice naționale privind infracțiunile ecologice; - a estima corectitudinea utilizării noțiunilor cu aceeași semnificație în același act normativ sau în acte normative diferite; - a argumenta eficacitatea angajamentelor în domeniul prevenirii și combaterii infracțiunilor ecologice din documentele naționale de politici; - a analiza practica judiciară națională în vederea depistării tendințelor de interpretare a legii penale în cauze concrete în materia infracțiunilor ecologice; - a reevalua procesul de criminalizare, decriminalizare și recriminalizare a faptelor prevăzute în Capitolul IX din Partea specială a CP; - a evalua impactul amendamentelor de ultimă oră asupra calității cadrului incriminator al infracțiunilor ecologice; - a evalua corectitudinea sau incorectitudinea unor soluții din practica de urmărire penală și cea judiciară în materia infracțiunilor ecologice.
<p>6. Adaptarea experienței sistemelor de drept de peste hotare la condițiile mediului</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a compara experiența practică și legislativă din țară și din străinătate în vederea propunerii unor modalități eficiente de ameliorare a legislației care reglementează răspunderea pentru infracțiunile ecologice; - a deduce, prin prisma analizei sistemelor de drept de peste

intern de funcționare	<p>hotare, propuneri privind acoperirea curențelor de ordin legislativ în sfera reglementării răspunderii pentru infracțiunile ecologice;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a analiza în sistem normele referitoare la infracțiunile ecologice din diferite acte normative regionale/internaționale pentru identificarea coliziunilor și divergențelor din legea penală a Republicii Moldova; - a elucida sensul gramatical al termenilor-cheie din domeniul infracțiunilor ecologice, utilizați neuniform în legislația națională; - a aplica metoda prospectivă în vederea formulării propunerilor de politici în materie de prevenire și combatere a infracțiunilor ecologice, în corespundere cu actele normative europene/internaționale în materie; - a interpreta conținutul și întinderea unor incriminări naționale care aduc atingere mediului și securității ecologice prin raportare la jurisprudența CtEDO; - a realiza studii referitoare la răspunderea penală pentru faptele prejudiciabile contra mediului potrivit legislațiilor unor state, evidențiind în acest sens coraportul dintre legea penală a Republicii Moldova și legislația penală a altor țări.
7. Proiectarea activității practice autonome în domeniul reglementării răspunderii pentru infracțiunile ecologice	<ul style="list-style-type: none"> - a aplica cunoștințele obținute în procesul de studiere a infracțiunilor ecologice la soluționarea cazurilor practice; - a stabili aplicabilitatea practică a dispozițiilor de incriminare a faptelor împotriva mediului și securității ecologice; - a estima rolul practicii judiciare în eficientizarea aplicării răspunderii penale pentru infracțiunile ecologice; - a aplica regulile de calificare a infracțiunilor ecologice la soluționarea cazurilor practice; - a realiza, prin autoinstruire, un examen teoretic și practic al infracțiunilor care aduc atingere securității ecologice; - a realiza la timp și calitativ lucrul individual; - a colabora și interacționa cu alți colegi în vederea realizării sarcinilor individuale și colective.

Obiectivele de referință și rezumatele unităților de conținut

Unitatea 1. Cadrul legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de cadru legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului; - să cunoască documentele de bază din cadrul legal regional și internațional cu privire la protecția mediului; - să delimiteze cadrul legal regional de cel internațional cu privire la protecția mediului; - să analizeze compatibilitatea și incompatibilitatea cadrului legal național cu cel regional și internațional cu privire la protecția mediului; - să stabilească coeziunea dintre cadrul legal național și cel regional sau internațional cu privire la protecția mediului. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Structura cadrului legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului;</i> • <i>Esența cadrului legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului;</i> • <i>Corelația dintre Dreptul mediului și Capitolul IX al CP – infracțiunile ecologice.</i> <p>Termeni-cheie: <i>cadru legal național, cadru legal regional, cadru legal internațional, infracțiuni ecologice, tipologie.</i></p>

Unitatea 2. Considerațiuni generale cu privire la infracțiunile ecologice	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de infracțiuni ecologice; - să identifice conținutul elementelor constitutive ale infracțiunilor ecologice; - să stabilească legăturile dintre normele Capitolului IX din Partea specială a legii penale și normele de referință din actele normative extrapenale; - să clasifice infracțiunile ecologice în baza unor criterii fundamentate științific; - să prezică evoluția pe termen scurt, mediu și lung a concepției legislative care este pusă la baza Capitolului IX din Partea specială a CP. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tipologia infracțiunilor ecologice;</i> • <i>Elementele constitutive obiective ale infracțiunilor ecologice.</i> • <i>Elementele constitutive subiective ale infracțiunilor ecologice.</i> • <i>Definiția noțiunii de infracțiuni ecologice.</i> <p>Termeni-cheie: <i>infracțiuni ecologice, mediu ambiant, securitate ecologică, obiectul infracțiunii, latura obiectivă a infracțiunii, latura subiectivă a infracțiunii, subiectul infracțiunii, tipologie.</i></p>

Unitatea 3. Sistemul infracțiunilor ecologice	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de sistem; - să cunoască criteriile de incriminare a faptelor penale prevăzute în Cap. IX „Infracțiuni ecologice”; - să evidențieze specificul infracțiunilor ecologice și să determine criteriile de delimitare a infracțiunilor ecologice de celelalte infracțiuni din Partea specială a Codului penal. - să definească noțiunea de sistem de infracțiuni; - să cunoască sistemul infracțiunilor ecologice din R. Moldova; - să elucideze sistemul infracțiunilor ecologice din alte state; - să constate parametrii cantitativi și calitativi ai sistemului de infracțiuni ecologice din R. Moldova; - să evalueze politica penală a statului Republica Moldova în domeniul mediului. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Esența și conținutul sistemului de infracțiuni ecologice;</i> • <i>Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei ecologice;</i> • <i>Definiția noțiunii de sistem al infracțiunilor.</i> <p>Termeni-cheie: <i>infracțiuni ecologice, mediu ambiant, securitate ecologică, obiectul infracțiunii, latura obiectivă a infracțiunii, latura subiectivă a infracțiunii, subiectul infracțiunii, tipologie.</i></p>

Unitatea 4. Caracterizarea generală a infracțiunilor ecologice cu caracter general	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să evidențieze și să identifice infracțiunile ecologice cu caracter general; - să cunoască criteriile de clasificare a infracțiunilor ecologice cu caracter general; - să caracterizeze obiectul juridic (general, generic și special) al infracțiunilor ecologice cu caracter general; - să deosebească obiectul juridic special principal al infracțiunilor ecologice cu caracter general de cel secundar; - să stabilească rolul obiectului juridic special în cadrul calificării infracțiunilor; - să determine existența obiectului material la infracțiunile ecologice cu caracter general. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Esența și conținutul sistemului de infracțiuni ecologice cu caracter general;</i> • <i>Conținutul obiectului juridic generic și special al infracțiunilor ecologice cu caracter general;</i> • <i>Obiectul juridic special secundar al infracțiunilor ecologice cu caracter general;</i> • <i>Obiectul material al infracțiunilor ecologice cu caracter general.</i> <p>Termeni-cheie: <i>infracțiuni ecologice cu caracter general, mediu ambiant, securitate ecologică, tipologie.</i></p>

Unitatea 5. Caracterizarea generală a infracțiunilor ecologice cu caracter special	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să evidențieze și să identifice infracțiunile ecologice cu caracter special; - să cunoască criteriile de clasificare a infracțiunile ecologice cu caracter special; - să caracterizeze obiectul juridic (general, generic și special) al infracțiunilor ecologice cu caracter special; - să deosebească obiectul juridic special principal al infracțiunilor ecologice cu caracter special de cel secundar; - să stabilească rolul obiectului juridic special în cadrul calificării infracțiunilor cu caracter special; - să determine existența obiectului material la infracțiunile ecologice cu caracter special. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Esența și conținutul sistemului de infracțiuni ecologice;</i> • <i>Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei ecologice;</i> • <i>Definiția noțiunii de sistem al infracțiunilor.</i> <p>Termeni-cheie: <i>infracțiuni ecologice, mediu ambiant, securitate ecologică, obiectul infracțiunii, latura obiectivă a infracțiunii, latura subiectivă a infracțiunii, subiectul infracțiunii, tipologie.</i></p>

Unitatea 6. Infracțiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului (art. 223-226 CP)	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de infracțiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului; - să caracterizeze infracțiunile prevăzute la art. 223-226 CP; - să recunoască criteriile de distincție între infracțiunile specificate la art. 223 CP și infracțiunile prevăzute la art. 224 CP; - să stabilească rolul actelor normative extrapenale de referință în procesul de stabilire a elementelor constitutive ale infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP; - să caracterizeze latura obiectivă a 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor legate de îndeplinirea obligațiilor ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului;</i> • <i>Obiectul infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP;</i> • <i>Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 223-226 CP;</i> • <i>Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP;</i> • <i>Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 223-226 CP;</i> • <i>Circumstanțele agravante ale infracțiunilor specificate la art. 224-226 CP.</i>

<p>infrațiunilor specificate la art. 223-226 CP;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să identifice semnele principale ale laturii obiective a infrațiunilor specificate la art. 223-226 CP: fapta prejudiciabilă, consecințele prejudiciabile, raportul de cauzalitate dintre fapta prejudicială și consecințele (urmările) prejudiciabile; - să identifice semnele secundare ale laturii obiective a infrațiunilor specificate la art. 223-226 CP: locul, timpul, mijloacele, instrumentele și metodele. 	<p>Termeni-cheie: securitate ecologică, exploatarea construcțiilor, deșeuri radioactive, deșeuri bacteriologice, pesticide, erbicide, poluare radioactivă, stimulenți de creștere a plantelor.</p>
--	---

Unitatea 7. Infrațiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale (art. 227-230 CP)	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de infrațiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale; - să caracterizeze infrațiunile prevăzute la art. 227-230 CP; - să recunoască criteriile de distincție între infrațiunile specificate la art. 227-230 CP; - să stabilească rolul actelor normative extrapenale de referință în procesul de stabilire a elementelor constitutive ale infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP; - să caracterizeze latura obiectivă a infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP; - să identifice semnele principale ale laturii obiective a infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP: fapta prejudiciabilă, consecințele prejudiciabile, raportul de cauzalitate dintre fapta prejudicială și consecințele (urmările) prejudiciabile; - să identifice semnele secundare ale laturii obiective a infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP: locul, timpul, mijloacele, instrumentele și metodele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aspectele tehnico-legislative ale infrațiunilor prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale; • Obiectul infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP; • Latura obiectivă a infrațiunilor prevăzute la art. 227-230 CP; • Latura subiectivă a infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP; • Subiectul infrațiunilor prevăzute la art. 227-230 CP; • Circumstanțele agravante ale infrațiunilor prevăzute la art. 227 CP. <p>Termeni-cheie: poluare, impurificare, otrăvire, infectare, produse nocive, zăcăminte minerale, deversare, ape de suprafață, ape subterane, emisie de poluanți.</p>

Unitatea 8. Infrafracțiuni prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre (art. 231 și 232 CP)	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să stabilească elementele constitutive ale infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre; - să distingă infracțiunile prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre săvârșite în sfera activității de întreprinzător de faptele conexe penale și nepenale; - să efectueze analiza juridico-penală a fiecăreia dintre infracțiunile prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre; - să interpreteze prevederile art. 231 și 232 CP; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre; - să utilizeze metodele științei dreptului penal în studiul infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre;</i> • <i>Obiectul infracțiunilor specificate la art. 231 și 232 CP;</i> • <i>Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 231 și 232 CP;</i> • <i>Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 231 și 232 CP;</i> • <i>Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 231 și 232 CP;</i> • <i>Circumstanțele agravante ale infracțiunilor prevăzute la art. 232 CP.</i> <p>Termeni-cheie: <i>fond silvic, arii naturale de stat, distrugere, deteriorare, arbori, arbuști, masive forestiere.</i></p>

Unitatea 9. Infrafracțiuni prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei (art. 233 și 234 CP)	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să stabilească specificul infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei; - să determine diferențele specifice dintre infracțiunile prevăzute la art. 233 și 234 CP; - să stabilească elementele constitutive ale infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei; - să propună perfecționarea dispozițiilor art. 233 și 234 CP; - să recomande anumite criterii de distincție între infracțiunile specificate la art. 233 și 234 CP; - să aplice cunoștințele obținute în procesul de studiere a infracțiunilor prevăzute la art. 233 și 234 CP la soluționarea cazurilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei;</i> • <i>Obiectul infracțiunilor specificate la art. 233 și 234 CP.</i> • <i>Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 233 și 234 CP.</i> • <i>Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 233 și 234 CP.</i> • <i>Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 233 și 234 CP.</i> <p>Termeni-cheie: <i>vânat, autorizație, braconaj, metode nepermise, îndeletnicire, pescuit, substanțe explozive, substanțe otrăvitoare.</i></p>

Unitatea 10. Infrațiuni prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235 CP)	
Obiective de referință	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice specificul infracțiunilor prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat; - să stabilească elementele constitutive ale infracțiunilor specificate la art. 235 CP; - să determine rolul reglementărilor extrapenale în interpretarea și aplicarea art. 235 CP; - să stabilească diferențele specifice dintre infracțiunile prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat și cele de ecocid; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prevăzute la art. 235 CP la soluționarea cazurilor practice. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor ecologice;</i> • <i>Obiectul infracțiunilor specificate la art.235 CP;</i> • <i>Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 235 CP;</i> • <i>Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art.235 CP;</i> • <i>Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.235 CP.</i> <p>Termeni-cheie: <i>arii naturale, regim de administrate, regim de protecție, fondul ariilor naturale, arii protejate.</i></p>

Unitatea 11. Concluzii finale și recomandări cu privire la îmbunătățirea cadrului legal privind infracțiunile ecologice	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să facă deosebirea între infracțiunile ecologice și alte infracțiuni conexe; - să facă concluzii cu privire la aplicabilitatea prevederilor Capitolului IX din Partea specială a CP în practica judiciară; - să aducă exemple din practica judiciară privitor la interpretarea judiciară a prevederilor Capitolului IX din Partea specială a CP; - să depisteze lacunele din legislația penală privind incriminarea infracțiunilor ecologice și să înainteze recomandări cu privire la îmbunătățirea cadrului legal al Capitolului IX din Partea specială a CP; - să cunoască condițiile care contribuie la săvârșirea infracțiunilor ecologice; - să determine căile de combatere a infracțiunilor ecologice. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemul infracțiunilor ecologice din legislația penală a R. Moldova și căile de perfecționare a lui; • Recomandări cu privire la modificarea și completarea Capitolului IX din Partea specială a CP.

Conținutul orelor de curs și de seminar

Tema I.

Cadrul legal internațional, regional și național cu privire la protecția mediului

Obiective de referință

- să definească noțiunea de cadru legal internațional cu privire la protecția mediului;
- să definească noțiunea de cadru legal regional cu privire la protecția mediului;
- să definească noțiunea de cadru legal național cu privire la protecția mediului;
- să delimiteze (între ele) cadrul legal internațional, regional și național cu privire la protecția mediului;
- să analizeze evoluția cadrului legal internațional, regional și național cu privire la protecția mediului;
- să analizeze evoluția cadrului instituțional în domeniul protecției mediului.

Unități de conținut

- Structura cadrului legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului
- Esența cadrului legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului
- Evoluția cadrului legal internațional, regional și național cu privire la protecția mediului.
- Evoluția cadrului instituțional în domeniul protecției mediului
- Corelația dintre Dreptul mediului și Capitolul IX al CP – infracțiunile ecologice

Termeni-cheie: cadru legal național, cadru legal regional, cadru legal internațional, infracțiuni ecologice, tipologie.

Repere de conținut

1. Cadrul legal internațional cu privire la protecția mediului

I. Conferința de la Stockholm privind Mediul Uman (Stockholm Conference on Human Environment), la care comunitatea internațională s-a reunit pentru prima dată în 1972 pentru a dezbată problema mediului global și necesitățile de dezvoltare a acestuia.

În urma Conferinței au rezultat:

- ✓ Adoptarea Declarației de la Stockholm, care conține 26 de principii;

- ✓ Planul de Acțiune pentru Mediul Uman, cu trei componente:
 - programul pentru evaluarea mediului global (Earthwatch);
 - activitățile pentru managementul mediului;
 - măsurile de sprijin.
- ✓ Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (United Nations Environment Programme – UNEP) ale cărui Consiliu de Conducere și Secretariat au fost înființate în decembrie 1972 de Adunarea Generală a ONU;
- ✓ Fondul voluntar pentru Mediu (Voluntary Environment Found) înființat în ianuarie 1973, în conformitate cu procedurile financiare ale ONU.

Toate acestea sunt considerate a fi piatra de temelie a primului cadru internațional pentru tratarea problemelor mediului.

Declarația de la Stockholm, Principiul 13

Pentru a realiza un management mai rațional al resurselor, care să conducă astfel la îmbunătățirea mediului, Convenția cheamă statele membre să adopte o abordare integrată și coordonată a planurilor lor de dezvoltare, pentru a asigura că dezvoltarea lor este compatibilă cu necesitatea de a proteja și îmbunătăți mediul în beneficiul propriei populații.

Necesitatea reorientării eforturilor pentru realizarea obiectivului de integrare s-a concretizat după unsprezece ani de la Conferința de la Stockholm, respectiv în 1983, când Națiunile Unite au înființat Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (World Commission on Environment and Development – WCED), cunoscută sub denumirea Comisia Brundtland.

Această Comisie a elaborat și publicat în 1987 documentul „Viitorul nostru comun” (Raportul Brundtland), prin care s-a formulat cadrul care avea să stea la baza celor 40 de capitole ale Agendei 21 și a celor 27 de principii ale Declarației de la Rio și care a definit dezvoltarea durabilă ca fiind „dezvoltarea care îndeplinește necesitățile generației prezente, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și îndeplini propriile necesități”.

II. Conferința ONU cu privire la mediu și dezvoltarea lui, care a avut loc la 3-14 iunie 1992 la Rio de Janeiro

În iunie 1992, la Rio de Janeiro s-a desfășurat Conferința Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltarea (United Nations Conference on Environment and Development – UNCED) denumită și „Conferința de la Rio”, la care s-au reunit 120 de conducători ai statelor lumii.

Cu această ocazie, pe plan internațional a fost recunoscută oficial necesitatea de a integra dezvoltarea economică și protecția mediului în obiectivul de dezvoltare durabilă și s-a afirmat importanța, în continuă creștere, a dreptului internațional al mediului, ca mecanism de codificare și promovare a dezvoltării durabile.

Lucrările conferinței au rezultat cu:

- Declarația de la Rio, conținând 27 de principii;
- Agenda 21, care constituie un plan de acțiune pentru dezvoltarea durabilă cu începere din secolul al XXI-lea, concretizat în 40 de capitole destinate unor domenii de programe specifice;
- Organizarea instituțională a Comisiei pentru Dezvoltarea Durabilă (CSD);
- Mecanismul de finanțare pentru implementarea Agendei 21;
- Declarația principiilor privind pădurile;

Summitul de la Rio a adus cu fermitate pe arena publică problemele de protecție a mediului și de dezvoltare. Alături de Agenda 21 și Declarația de la Rio, s-a ajuns la un acord cu privire la două convenții obligatorii:

- Convenția privind Diversitatea Biologică (Convention on Biological Diversity CBD) și
- Convenția-cadru privind Schimbările Climatice.

III. Summitul de la Johannesburg (26 august – 6 septembrie 2002)

A făcut apel la ratificarea, întărirea și implementarea mai fermă a acordurilor și convențiilor internaționale privind mediul și dezvoltarea.

Summitul Națiunilor Unite privind Dezvoltarea Durabilă (World Summit on Sustainable Development – WSSD), care a avut loc la Johannesburg în perioada 26 august – 6 septembrie 2002, a reunit 104 conducători ai statelor lumii și a avut ca principale rezultate:

- a) Declarația de la Johannesburg privind dezvoltarea durabilă și
- b) Planul de implementare a Summitului mondial privind dezvoltarea durabilă (JPOI).

Summitul de la Johannesburg a reafirmat dezvoltarea durabilă ca fiind un element central al agendei internaționale și a dat un nou impuls pentru aplicarea practică a măsurilor globale de luptă împotriva sărăciei și pentru protecția mediului.

IV. Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă – UNCSD

UNCSD este organizată în conformitate cu Rezoluția Adunării Generale 64/236, adoptată în septembrie 2009. Conferința a avut loc în Brazilia, în 2012, cu ocazia celei de a 20-a aniversări din 1992 a Conferinței Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare (UNCED), la Rio de Janeiro, și aniversării a 10 ani din 2002 a Summitului mondial privind Dezvoltarea Durabilă (WSSD) de la Johannesburg.

Obiectivul conferinței este de a asigura un angajament politic reînnoit pentru dezvoltarea durabilă, evaluarea progreselor realizate până în prezent și lacunele în punerea în aplicare a rezultatelor principalelor summituri privind dezvoltarea durabilă, precum și abordarea provocărilor noi și emergente.

Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este, cu siguranță, cea dată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul „Viitorul nostru comun”, cunoscut și sub denumirea Raportul Brundtland: „Dezvoltarea durabilă este

dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi".

Dezvoltarea durabilă urmărește și încearcă să găsească un cadru teoretic stabil pentru luarea deciziilor în orice situație în care se regăsește un raport de tipul om - mediu, fie ca e vorba de mediul înconjurător, mediul economic sau mediul social.

În 1983 își începe activitatea Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED), condusă de Gro Bruntland, după o rezoluție adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite.

V. Protocolul din 29.01.2000 de la Cartagena privind biosecuritatea la Convenția privind Diversitatea biologică//TI,38/303, 2006; Ratificat de RM: LEGEA nr. 1381 din 11.10.2002 pentru ratificarea Protocolului de la Cartagena privind biosecuritatea la Convenția privind Diversitatea biologică. (În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 149 art. 1154)

VI. Protocolul Cartei Energiei din 17 decembrie 1994 privind eficiența energetică și aspectele legate de mediu. (În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 26)

Conform art. 1 (1), acest Protocol definește principiile politicii pentru promovarea eficienței energetice ca o sursă importantă de energie și pentru reducerea, în consecință, a impactului negativ al sistemelor energetice asupra mediului. Mai mult, el oferă direcții privind dezvoltarea programelor de eficiență energetică, indică domenii de cooperare și oferă un cadru pentru dezvoltarea de acțiuni coordonate și de cooperare. Aceste acțiuni pot include prospectarea, exploatarea, producerea, conversia, stocarea, transportul, distribuția și consumul de energie și pot să se refere la orice sector economic.

VII. Convenția ONU din 17.03.92 privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale. Pentru obiectivele acestei Convenții s-au dat următoarele interpretări:

1. ape transfrontiere înseamnă orice ape de suprafață sau subterane care marchează frontierele dintre două sau mai multe state, le traversează sau sunt localizate pe acestea; oriunde apele transfrontiere se varsă direct în mare fără să formeze estuare, limita acestor ape transfrontiere este o linie dreaptă trasată peste respectivele lor guri de vărsare, între limitele inferioare de reflux de pe malurile lor;

2. impact transfrontier înseamnă orice efect negativ semnificativ asupra mediului, rezultat dintr-o schimbare în condițiile apelor transfrontiere, cauzată de o activitate umană a cărei origine fizică este situată în întregime sau parțial într-o zonă aflată sub jurisdicția unei părți, produsă asupra mediului dintr-o zonă aflată sub jurisdicția altei părți. Astfel de efecte asupra mediului includ: atentate la sănătatea și securitatea omului, flora, fauna, solul, aerul, apa, clima, peisajul și monumentele istorice sau alte construcții sau interacțiunea între acești factori; ele includ, de asemenea, efecte asupra moștenirii culturale sau asupra condițiilor socioeconomice care rezultă din alterarea acestor factori.

Această Convenție a fost ratificată de Parlamentul Republicii Moldova la 4 ianuarie 1994. Structurile instituționale de cooperare în domeniul managementului cursurilor de apă transfrontiere au fost stabilite prin acordurile de cooperare bilaterală cu Ucraina (23 noiembrie 1994) și România (28 august 2010).

În anii 1999 și 2005, Comisia Economică pentru Europa a ONU și Oficiul Regional pentru Europa al Organizației Mondiale a Sănătății au întărit cooperarea bilaterală și multilaterală pentru prevenirea, controlul și reducerea bolilor asociate apei prin adoptarea la Londra, la 17 iunie 1999, și întrarea în vigoare, la 4 august 2005, a Protocolului privind Apa și Sănătatea la Convenția din 1992 privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale.

VIII. Convenția de la Espoo privind evaluarea impactului asupra mediului în contextul transfrontier (1991), a fost parțial transpusă în legislația națională prin Legea nr. 851 din 1996 cu privire la expertiza ecologică și analiza impactului asupra mediului și aplicată în evaluarea impactului la construcția mai multor obiecte, inclusiv a terminalului de la Giurgiulești pe râurile Prut – Dunăre.

IX. Convenția ONU din 29 iunie 1994 privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea (Convenția pentru protecția fluviului Dunărea), semnată la Sofia la 29 iunie 1994, care este parte a Comisiei de management al bazinului râului Dunărea, ratificată de Republica Moldova la 29 august 1999, a creat instrumentul legal general pentru cooperarea în domeniul managementului cursurilor de apă transfrontiere în bazinul râului Dunăre.

X. Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului, semnată la Aarhus, Danemarca, la 25 iunie 1998 și intrată în vigoare la 30 octombrie 2001.

Prin Hotărârea Parlamentului nr. 346 din 7 aprilie 1999 Convenția de la Aarhus a fost ratificată, iar prin Hotărârea Guvernului nr. 471 din 28 iunie 2011 a fost aprobat Planul național de acțiuni pentru implementarea în Republica Moldova a Convenției de la Aarhus.

XI. Convenția de la Viena privind protecția stratului de ozon (22 martie 1985)

S-au trasat sarcinile principale ale părților la această Convenție: Părțile vor lua măsurile necesare, în conformitate cu prevederile acestei Convenții și ale acestor protocoale la care ele sunt parte, pentru a proteja sănătatea umană și mediul înconjurător împotriva efectelor adverse care rezultă sau ar putea rezultă din activitățile umane care modifică sau ar putea modifica stratul de ozon.

XII. Convenția Internațională privind Protecția Plantelor (6 decembrie 1951)

În art. 1 al Convenției au fost statuate obiectivul și obligațiile statelor părți:

1. În scopul de a asigura o acțiune comună și eficace în lupta împotriva introducerii și propagării bolilor și dăunătorilor vegetalelor și produselor vegetale și în vederea promovării adoptării unor măsuri în acest scop, statele contractante se angajează să ia

măsurile legislative, tehnice și regulamentare specificate în prezenta Convenție și în acordurile suplimentare adoptate de statele contractante în baza articolului 3.

2. Cadrul legal regional cu privire la protecția mediului

Pe parcursul anilor la nivelul Uniunii Europene au fost întreprinse multiple acțiuni privitor la protecția mediului. În continuare vom analiza, foarte succint, câteva dintre ele:

1972 – *Summit-ul de la Paris* a evidențiat necesitatea acordării unei atenții deosebite protecției mediului în contextul expansiunii economice și al îmbunătățirii standardelor de viață.

1987 – *Actul Unic European* reprezintă un punct de referință al politicii europene de mediu, fiind menționată pentru prima dată în cadrul unui tratat al Comunității Europene.

1993 – *Tratatul de la Maastricht* a conferit protecției mediului un statut complet în cadrul politicilor europene.

1999 – *Tratatul de la Amsterdam* a consolidat baza legală a politicii vizând protecția mediului, precum și promovarea dezvoltării durabile în cadrul Uniunii Europene.

2000 – Șefii statelor membre UE reuniți în ședința Consiliului European de la Lisabona s-au angajat să creeze, până în anul 2010, „cea mai competitivă și dinamică economie bazată pe cunoaștere din lume”.

2001 – Summit-ul de la Goetheborg, unde a fost adoptată *Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE*.

În anul 2012, Comitetul Regional pentru Europa al OMS, pe parcursul sesiunii a 62-a, a adoptat cadrul nou al politicii europene de sănătate – *Sănătatea 2020*.

În anul 2013, în orașul Oslo, Regatul Norvegiei, în cadrul celei de-a 3-a Reuniuni a părților la *Protocolul privind Apa și Sănătatea* a fost identificat un spectru de acțiuni privind accesul echitabil la apă și sanitație în țările din regiunea europeană și implementarea indicatorilor-țintă în statele părți la Protocol.

Convenția europeană a peisajului de la Florența din 20 octombrie 2000, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 536-XV din 12.10.2001.

Convenția de la Bonn din 23 iunie 1979 privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice. Prin Legea nr. 1244 din 28.09.2000 Republica Moldova a aderat la Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, la Acordul asupra conservării păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice și la Acordul privind conservarea liliecilor în Europa (în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 133-136 art. 947):

Articolul 1. - Republica Moldova aderă la:

a) Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, întocmită la Bonn la 23 iunie 1979;

b) Acordul asupra conservării păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice, încheiat la Haga la 16 iunie 1995;

c) Acordul privind conservarea liliecilor în Europa, încheiat la Londra la 4 decembrie 1991.

Practica CtEDO a statuat și obligația statelor părți la Convenție de a adopta „măsuri pozitive”, concrete și efective, destinate să garanteze dreptul la un mediu sănătos, sancționând pasivitatea autorităților publice interne (sentința CtEDO din anul 1994, în cauza López-Ostra contra Spaniei).

Rolul Uniunii Europene în sancționarea faptelor care aduc atingere mediului

În cadrul Uniunii Europene există preocupări deosebite pentru crearea unui regim cât mai complet și unitar în ce privește protecția mediului, reglementările adoptate având la bază principiul potrivit căruia poluatorul plătește.

La 9 februarie 2000, Comisia Europeană a adoptat „Cartea albă privind responsabilitatea de mediu”, ca rezultat al preocupărilor ce datau încă din 14 mai 1993, când Comisia a adoptat „Cartea verde”, în care s-a prevăzut declanșarea reglementărilor specifice.

Un moment de referință privind reglementarea problemelor de mediu l-a constituit adoptarea *Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene* (la Nisa, în decembrie 2000), care, în Capitolul V, intitulat „Solidaritate”, include protecția mediului, alături de alte drepturi, cum ar fi: dreptul la educație, protecția sănătății, protecția consumatorilor etc. În acest sens, art. 37 din Cartă prevede:

„Un nivel ridicat de protecție a mediului și ameliorarea calității sale trebuie să fie integrate în politicile Uniunii și asigurate conform principiului dezvoltării durabile”.

La data de 21 aprilie 2004 a fost adoptată Directiva 2004/35/CE privind prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, care vizează stabilirea unui cadru comun de reglementare a răspunderii pentru faptele care aduc atingere mediului, fondată pe principiul poluatorul plătește, precum și pentru prevenirea daunelor ecologice la un cost rezonabil pentru societate.

La data de 19 noiembrie 2008 a fost adoptată Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal – primul act normativ al Uniunii Europene vizând dreptul penal al mediului, care constituie cadrul comun pentru anumite măsuri de natură penală, menite să asigure o protecție mai eficace a mediului.

Examinând practica Curții de Justiție a Uniunii Europene, reiese că aceasta desfășoară o activitate intensă în ce privește constatarea vinovăției statelor membre pentru neîndeplinirea unor obligații stabilite prin normele Uniunii, cu efecte dăunătoare asupra mediului. În acest sens, exemplificăm hotărârea pronunțată la 4 octombrie 2007 de către CJCE, Camera a șasea, în *cauza C523/06, JO C297 din 8 decembrie 2007*, privind acțiunea în constatare a neîndeplinirii de către un stat membru a obligațiilor

care-i revin în ce privește preluarea deșeurilor provenite din exploatarea navelor și a reziduurilor de încărcătură, cu consecințe negative pentru mediu. Există și alte hotărâri prin care s-a constatat: nerespectarea obligațiilor statelor membre cu privire la manipularea deșeurilor provenite din echipamente electrice și electronice (*cauza C-139/06, JO C108 din 6 noiembrie 2006*), lipsa măsurilor necesare pentru a închide depozitele ilegale de deșeuri (*cauza C-423/05, JO C48 din 25 februarie 2006*), nerespectarea obligației de a elabora planuri de gestionare a deșeurilor periculoase (*cauza C-82/06, JO C86 din 6 aprilie 2006*) etc.

3. Cadrul legal național cu privire la protecția mediului

Pe parcursul anilor în R. Moldova au fost adoptate mai multe legi și alte acte normative privitor la protecția mediului înconjurător.

I. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515 din 16.06.1993 (în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1993, nr. 10 art. 283*)

Conform acestei legi, protecția mediului înconjurător (denumit în continuare mediu) constituie o prioritate națională, care vizează în mod direct condițiile de viață și sănătatea populației, realizarea intereselor economice și social-umane, precum și capacitățile de dezvoltare durabilă a societății pe viitor.

II. Legea privind protecția soiurilor de plante, nr. 39 din 29.02.2008 (în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 99-101/364. Versiune în vigoare din 24.06.2016 în baza modificărilor prin LP101 din 26.05.2016, MO169-183/24.06.16 art. 355*)

(1) Prezenta lege reglementează raporturile ce apar în procesul creării, protecției juridice și utilizării soiurilor aparținând tuturor genurilor și speciilor de plante.

(2) Scopul prezentei legi este stabilirea unui cadru juridic de organizare și de funcționare a sistemului de protecție a soiurilor de plante.

III. Legea privind protecția animalelor folosite în scopuri experimentale sau în alte scopuri științifice, nr. 265 din 28.07.2006 (în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 168-169 art. 762. Versiune în vigoare din 30.07.2010 în baza modificărilor prin LP109 din 04.06.2010, MO131-134/30.07.10 art. 443*)

Articolul 1. (1) Obiectul prezentei legi îl constituie reglementarea folosirii animalelor în scopuri experimentale sau în alte scopuri științifice.

IV. Legea privind deșeurile de producție și menajere, nr. 1347 din 09.10.1997 (în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 16-17 art. 101. MODIFICAT: prin LP185 din 21.09.2017, MO371-382/27.10.2017 art. 632; în vigoare 27.10.2017*)

Această lege reglementează, conform prevederilor Legii privind protecția mediului înconjurător, gestionarea deșeurilor de producție și menajere în scopul reducerii acestora și reintroducerii lor maximale în circuitul economic, prevenirii poluării mediului.

V. Legea privind regnul vegetal, nr. 239 din 08.11.2007 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 40-41 art. 114. Versiune în vigoare din 24.08.2018 în baza modificărilor prin LP172 din 27.07.2018, MO321-332/24.08.2018 art. 529)

Această lege stabilește cadrul legal în domeniul conservării, protecției, restabilirii și folosinței obiectelor regnului vegetal, precum și competențele autorităților publice de toate nivelurile și ale instituțiilor științifice din domeniu.

VI. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102 din 6.02.1997 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 40 art. 337. MODIFICAT: prin LP185 din 21.09.2017, MO371-382/27.10.17 art. 632; în vigoare 27.10.2017)

Această lege reglementează relațiile din domeniul folosirii, protecției și reproducerii resurselor naturale în scopul asigurării securității ecologice și dezvoltării durabile a țării.

VII. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova Cu privire la aprobarea Programului Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 (Protocolului privind Apa și Sănătatea al Convenției privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 17 martie 1992), la care țara noastră este parte din anul 2005, odată cu ratificarea acestuia prin Legea nr. 207 din 29 iulie 2005), nr.1063 din 16 septembrie 2016 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 314/1141)

Protocolul privind Apa și Sănătatea este primul Acord Internațional adoptat, în special, pentru atingerea unui nivel adecvat de alimentare cu apă potabilă sigură și sanitație îmbunătățită pentru toți și pentru protecția eficientă a resurselor de apă, folosite ca surse de apă potabilă.

VIII. Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor, râurilor și bazinelor de apă, nr. 440 din 27.04.1995 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 43 art. 482)

(2) Prezenta lege reglementează modul de creare a zonelor de protecție a apelor și a fâșiilor riverane de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, regimul de folosire și activitatea de ocrotire a lor. Sub incidența ei nimeresc toate persoanele juridice și fizice, inclusiv cele străine.

IX. Legea cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94 din 05.04.2007 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 90-93 art. 395. Versiune în vigoare din 23.03.2010 în baza modificărilor prin Legea Parlamentului nr. 20 din 04.03.2010 MO 39-40/97 din 23.03.2010 [se modifică art. 21])

Articolul 1. Obiectul prezentei legi îl constituie crearea unui cadru juridic pentru constituirea și dezvoltarea rețelei ecologice naționale, ca parte integrantă a rețelei ecologice paneuropene, și rețelelor ecologice locale, pentru stabilirea unui regim de gestiune și de protecție a rețelei ecologice naționale și a rețelelor ecologice locale, precum și a competențelor și obligațiilor autorităților administrației publice în acest domeniu.

X. Legea privind expertiza ecologică, nr. 851 din 29.05.1996 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr. 52-53 art. 494. Versiune în vigoare din 15.06.2018 în baza modificărilor prin LP79 din 24.05.2018, MO195-209 din 15.06.2018 art. 338)

Această lege stabilește scopurile, sarcinile și principiile expertizei ecologice, precum și regulile de bază privind organizarea și efectuarea acesteia.

XI. Legea privind protecția aerului atmosferic, nr. 1422 din 17.12.1997 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 44-46 art. 312. Versiune în vigoare din 15.06.2018 în baza modificărilor prin LP79 din 24.05.2018, MO195-209 din 15.06.2018 art. 338)

Conform art. 1 al acestei legi, ea are drept obiective păstrarea purității și ameliorarea calității aerului atmosferic – component al mediului, prevenirea și reducerea efectelor nocive ale factorilor fizici, chimici, biologici, radioactivi și de altă natură asupra atmosferei, cu consecințe nefaste pentru populație și/ sau mediul înconjurător.

XII. Legea regnului animal, nr. 439 din 27.04.1995 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 62-63 art. 688. Versiune în vigoare din 22.11.2001 în baza modificărilor prin LP454 din 30.07.2001, MO141-143 din 22.11.2001 art. 1089)

Această lege constituie cadrul juridic pentru asigurarea protecției eficiente și folosirii raționale a resurselor regnului animal.

XIII. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538 din 25-02-1998 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 66-68 art. 442. Versiune în vigoare din 24.09.18 în baza modificărilor prin LP144 din 19.07.18, MO321-332/24.08.18 art. 517)

Această lege stabilește bazele juridice ale creării și funcționării fondului ariilor naturale protejate de stat, principiile, mecanismul și modul lui de conservare, precum și atribuțiile autorităților publice centrale și locale, ale organizațiilor neguvernamentale și ale cetățenilor în acest domeniu.

XIV. Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, nr. 149 din 08.06.2006 (în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 126-130 art. 597. Versiune în vigoare din 31.10.2008 în baza modificărilor prin LP206-XVI din 09.10.2008, MO195-196 din 31.10.2008 art. 708)

Această lege stabilește cadrul legal în domeniul fondului piscicol, pescuitului și pisciculturii.

4. Cadrul instituțional în domeniul protecției mediului în Republica Moldova

Privitor la cadrul instituțional în domeniul mediului, ținem să menționăm că pe parcursul anilor în R. Moldova cadrul instituțional în domeniul mediului a fost diferit, la fel și atitudinea față de protecția mediului a fost diferită.

Astfel, în anul 2001 Parlamentul Republicii Moldova a instituit 32 de unități administrative (raioane), acordându-le competențe în domeniul social și economic, dar nu și responsabilități directe în domeniul mediului.

În 1998 Departamentul pentru Protecția Mediului a fost ridicat la nivelul de Minister al Mediului, care în 1999 a fost transformat în Ministerul Mediului și Amenajării Teritoriului.

În 2001 acesta a fost reorganizat în Ministerul Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului.

În 2004 problemele ce țin de construcții și dezvoltarea teritorială au fost separate de Minister, care a devenit Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale (MERN).

Structura internă a Ministerului era următoarea:

- Direcția Politică de Mediu și Integrare Europeană – avea sarcina de a elabora și implementa politica de stat în domeniul protecției mediului. Direcția răspundea, de asemenea, de coordonarea activității de perfecționare a legislației naționale de mediu și de armonizarea acesteia cu legislația Uniunii Europene;

- Direcția Resurse Naturale și Biodiversitate – elabora și promova politica de stat în domeniul conservării și folosirii durabile a resurselor naturale. Direcția elabora legislația cu privire la protecția pădurilor, vânat, pescuit și resursele funciare și implementa programe și planuri privind protecția și conservarea patrimoniului natural. Ea coordona activitățile legate de conservarea diversității biologice și managementul ariilor protejate și elabora legislația respectivă;

- Direcția Prevenirea Poluării Mediului – se ocupa de problemele ce țin de prevenirea poluării și managementul deșeurilor, precum și de implementarea planurilor, programelor și strategiilor privind expertiza ecologică de stat și elabora legislația în acest domeniu;

- Direcția Contabilitate și Relații Externe – se ocupa de problemele de personal, juridice, de contabilitate, precum și de tratatele internaționale.

Există alte instituții specializate, cum ar fi:

Laboratorul ecologic central al IES,
Agenția pentru Geologie „AGeoM”,
Serviciul Hidrometeorologic de Stat,
Institutul Național de Ecologie și

Centrul Informațional de Mediu, care lucrează în domenii precum monitorizarea aerului și apelor, informarea publicului și altele.

Aceste instituții erau afiliate la MERN și aveau drept scop de a sprijini ministerul prin activități de cercetare, colectare și diseminare a informației. Instituțiile date nu au responsabilități executive. Aceste instituții specializate pot activa la nivel național sau regional, în dependență de sarcinile lor specifice.

Pe parcursul anilor, cadrul instituțional sus-indicat a suferit mai multe modificări organizatorice, ultima denumire fiind Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

În prezent, prin Hotărârea Guvernului nr. 148 din 25 august 2021, în temeiul articolului 7 litera b) din Legea nr. 136 din 7 iulie 2017 cu privire la Guvern și în scopul executării prevederilor Hotărârii Parlamentului nr. 89 din 6 august 2021 pentru aprobarea listei ministerelor și ale punctului 7 din Hotărârea Guvernului nr. 117 din 12 august 2021 cu privire la restructurarea administrației publice centrale de specialitate, a fost aprobat proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Mediului.

Astfel, din data de 25 august 2021 în R. Moldova funcționează Ministerul Mediului.

Conform acestei Hotărâri, misiunea Ministerului Mediului este analiza situației și problemelor din domeniile de activitate gestionate și elaborarea politicilor publice eficiente în domeniile protecției mediului, schimbărilor climatice și gestionarea durabilă a resurselor naturale.

În mod special, Ministerul Mediului va lucra în următoarele direcții de activitate:

- prevenirea poluării;
- aer și schimbări climatice;
- domeniul biodiversității;
- managementul deșeurilor și substanțelor chimice;
- politici de management integrat al resurselor de apă;
- protecția solului și subsolului;
- economia circulară și instrumente economice.

Totodată, Ministerului Mediului îi revine sarcina să monitorizeze calitatea politicilor și actelor normative, să propună intervenții justificate ale statului prin soluții eficiente și să asigure astfel cel mai bun raport dintre costuri și rezultate.

Sarcini de evaluare

1. Cadrul legal internațional cu privire la protecția mediului

1. Când și unde comunitatea internațională s-a reunit pentru prima dată pentru a dezbate problema privind mediul global și necesitățile de dezvoltare a acestuia?
2. Care sunt rezultatele Conferinței de la Stockholm?
3. Când și unde s-a desfășurat Conferința ONU cu privire la mediu și dezvoltarea lui și care sunt rezultatele ei?
4. Care sunt rezultatele Summitului Națiunilor Unite privind Dezvoltarea Durabilă (World Summit on Sustainable Development – WSSD), care a avut loc la Johannesburg în perioada 26 august – 6 septembrie 2002?
5. Ce desemnează conceptul de dezvoltare durabilă?
6. Ce înseamnă dezvoltarea durabilă?
7. Care sunt obiectivele Protocolului Cartei Energiei din 17 decembrie 1994 privind eficiența energetică și aspectele legate de mediu?

8. Care sunt acele măsuri, necesare pentru prevenirea, controlul și reducerea impactului transfrontier, trasate în art. 3 al Convenției ONU din 17.03.1992 privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale?
9. Când a fost ratificată de Parlamentul Republicii Moldova Convenția de la Helsinki privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale (1992)?
10. În ce mod a fost parțial transpusă în legislația națională Convenția de la Espoo privind evaluarea impactului asupra mediului în contextul transfrontier (1991) (ce acte normative au fost adoptate și în cadrul căror obiective a fost aplicată)?
11. Care Convenție ONU a creat instrumentul legal general pentru cooperarea în domeniul managementului cursurilor de apă transfrontiere în bazinul râului Dunăre?
12. Când a fost ratificată de către R. Moldova Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului, semnată la Aarhus, Danemarca, la 25 iunie 1998 și intrată în vigoare la 30 octombrie 2001 și ce măsuri au fost luate de către Guvern întru implementarea ei în Republica Moldova?
13. Care sunt sarcinile principale ale părților trasate de către Convenția de la Viena din 22 martie 1985 privind protecția stratului de ozon?
14. Care sunt obligațiile statelor părți la Convenția Internațională din 06.12.1951 privind Protecția Plantelor statuate în art. 1 al acestei Convenții?

2. Cadrul legal regional cu privire la protecția mediului

1. Care sunt principalele obiective ale Summitului de la Paris din 1972?
2. Ce reprezintă Actul Unic European din 1987?
3. Ce a conferit protecției mediului Tratatul de la Maastricht din 1993?
4. Ce a consolidat Tratatul de la Amsterdam din 1999?
5. Ce document important a fost adoptat la Summitul de la Goetheborg în a. 2001?
6. Câte etape a cuprins procesul de reviziune a Strategiei de Dezvoltare Durabilă, demarat de Comisia Europeană în a. 2005 și când a fost adoptată această Strategie pentru o Uniune Europeană extinsă?
7. Ce protocoale adiționale mai cuprinde Tratatul de la Lisabona din a. 2007?
8. Ce document a adoptat, în anul 2006, Comitetul Regional pentru Europa, la cea de-a 56-a sesiune?
9. Ce document a adoptat, în anul 2012, Comitetul Regional pentru Europa al OMS pe parcursul sesiunii a 62-a?
10. Care este destinația Programului „Sănătatea 2020”, adoptat de Comitetul Regional pentru Europa al OMS?
11. Care sunt, în sensul Convenției europene a peisajului de la Florența din 20 octombrie 2000, ratificate de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 536-XV din

12.10.2001, semnificațiile următorilor termeni: a) peisajul; b) politica peisajului; c) obiectiv de calitate peisajera; d) protecția peisajului; e) managementul peisajelor și f) amenajarea peisajului?

12. Când a aderat R. Moldova la Convenția de la Bon din 23 iunie 1979 privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice și care este obiectivul acestei Convenții?

3. Cadrul legal național cu privire la protecția mediului

1. Ce constituie protecția mediului înconjurător, conform Legii privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515 din 16.06.1993?
2. Care sunt principiile de bază ale protecției mediului reglementate în art. 3 al acestei legi?
3. Ce reglementează Legea privind protecția soiurilor de plante, nr. 39 din 29.02.2008?
4. Care este obiectivul Legii nr. privind protecția animalelor folosite în scopuri experimentale sau în alte scopuri științifice, nr. 265 din 28.07.2006?
5. Ce reglementează Legea privind deșeurile de producție și menajere, nr. 1347 din 09.10.1997?
6. Care este obiectul de reglementare al Legii regnului vegetal, nr. 239 din 08.11.2007?
7. Ce reglementează Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102 din 06.02.1997?
8. Ce reglementează Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor, râurilor și bazinelor de apă, nr. 440 din 27.04.1995?
9. Care este obiectul de reglementare al Legii cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94 din 05.04.2007?
10. Ce stabilește Legea privind expertiza ecologică, nr. 851 din 29.05.1996?
11. Care sunt obiectivele Legii privind protecția aerului atmosferic, nr. 1422 din 17.12.1997?
12. Ce reglementează Legea regnului animal, nr. 439 din 27.04.95?
13. Ce stabilește Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538 din 25.02.1998?
14. Ce reglementează Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, nr. 149 din 08.06.2006?

4. Cadrul instituțional în domeniul protecției mediului în R. Moldova

1. De către cine era efectuată activitatea de control ecologic în teritoriul în anii 2000 în R. Moldova?
2. Prin ce act normativ din a. 1998 au fost extinse funcțiile autorităților locale în ceea ce privește gestionarea resurselor naturale și protecția mediului?
3. Ce organe au fost create pentru a se ocupa de aspectele date?
4. Care erau sarcinile de bază ale secțiilor ecologice create în cadrul autorităților locale?

5. În ce an Departamentul pentru Protecția Mediului a fost ridicat la nivelul de Minister al Mediului, care în 1999 a fost transformat în Ministerul Mediului și Amenajării Teritoriului, care în a. 2001 a fost reorganizat în Ministerul Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului?
6. Din ce an problemele ce țin de construcții și dezvoltarea teritorială au fost separate de Minister, care a devenit Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale (MERN)?
7. Care era structura internă a Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale?
8. Care alte instituții specializate în domeniul ecologiei, în afară de Minister, există?
9. Ce modificări organizatorice a suferit, pe parcursul anilor, cadrul instituțional sus-indicat ?
10. Când cadrul instituțional sus-indicat s-a modificat ultima dată și cum se numește în prezent acest Minister?
11. În ce direcții de activitate lucrează, în prezent, acest Minister?

Teste-grilă

1. Acordul cu privire la Antarctica, adoptat la 1 decembrie 1959 la Washington, interzice aruncarea substanțelor radioactive mai la sud de paralela:
 - a) 60 longitudine sudică;
 - b) 50 longitudine sudică;
 - c) 70 longitudine sudică.
2. Principiile de bază ale protecției mediului sunt stipulate în:
 - a) art. 3 al Legii privind protecția mediului înconjurător;
 - b) art. 1 al Legii privind protecția mediului înconjurător;
 - c) art. 5 al Legii privind protecția mediului înconjurător.
3. Asigurarea condițiilor de bună guvernare și eficientizare a potențialului instituțional și managerial în domeniul protecției mediului pentru atingerea obiectivelor de mediu este unul dintre obiectivele specifice ale:
 - a) Strategiei de mediu pentru anii 2018-2023;
 - b) Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023;
 - c) Strategiei de mediu pentru anii 2016-2023.
4. Criteriile de evaluare a situațiilor excepționale comunicate Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale al Ministerului Afacerilor Interne se conțin în:
 - a) Anexa nr. 1. la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale;
 - b) Anexa nr. 2. la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale;

- c) *Anexa nr. 3 la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale.*
5. Acordul despre interzicerea experimentelor armelor nucleare în atmosferă, cosmos și sub apă a fost încheiat în:
- anul 1968;*
 - anul 1963;*
 - anul 1961.*
6. Convenția cu privire la protecția vieților omenești pe mare a fost adoptată la:
- 1 octombrie 1977 la Londra;*
 - 1 noiembrie 1974 la Londra;*
 - 1 martie 1974 la Londra.*
7. Convenția internațională despre răspunderea în cazurile transportului maritim a materialelor nucleare a fost adoptată în:
- anul 1981;*
 - anul 1985;*
 - anul 1988.*
8. Legislația R. Moldova reglementează desfășurarea activităților legale privitor la deșeurile radioactive prin:
- Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.2012;*
 - Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 140 din 8.06.2012;*
 - Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 144 din 18.08.2014.*
9. Pentru desfășurarea activităților legale cu substanțele nucleare/radioactive sunt necesare actele permissive ale:
- Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;*
 - Comisiei Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;*
 - Comisiei Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare.*

Actele normative recomandate

Reglementări de drept internațional și regional:

- Carta Mondială pentru natură, adoptată la New York la 28.10.1982, prin care AG a ONU proclamă o serie de principii de conservare pentru a ghida și judeca conduita omului care afectează natura (Republica Moldova a aderat la Cartă prin Hotărârea Parlamentului 1546-XII din 23.06.1993).
- Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în zonele transfrontaliere, adoptată la Espoo (Finlanda) la 25.02.1991 (în vigoare pentru Republica Moldova de la 10.09.1997).

3. Convenția privind efectele transfrontiere ale accidentelor industriale (Helsinki, 17.03.1992). Ratificată de R. Moldova la 23.06.1993.
4. Convenția-cadru a ONU cu privire la schimbarea climei, semnată la New York la 9.05.1992 (în vigoare pentru Republica Moldova de la 7.09.1995) (în: *TI*, 9/74, 1999).
5. Convenția privind diversitatea biologică, redactată la Rio de Janeiro la 5.06.1992. Ratificată de R. Moldova la 23.06.1993 (în vigoare pentru Republica Moldova de la 18.01.1996).
6. Conferința ONU cu privire la mediu și dezvoltarea lui, care a avut loc la 3-14 iunie 1992 la Rio-de-Janeiro //www.moldlex.md.
7. Convenția din 25.06.1998 privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului //www.moldlwx.md.
8. Convenția din 22.05.2001 de la Stockholm privind poluanții organici persistenti//www.moldlex.md.
9. Acord din 08.02.1992 cu privire la colaborarea în domeniul ecologiei și protecției mediului natural ambiant (în: *TI*, 16/17, 1999).
10. Acord din 06.07.1999 între Guvernul Republicii Moldova, Guvernul României și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind colaborarea în lupta împotriva criminalității (în: *TI*, 29/426, 2002).
11. Acord din 27.06.2003 între Ministerul Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului al Republicii Moldova și Ministerul Mediului și Protecției Teritoriului al Republicii Italiene privind colaborarea în domeniul protecției mediului (în: *TI*, 32/287, 2005).
12. Acord din 07.08.2003 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Ceha privind cooperarea în domeniul combaterii crimei organizate, traficului ilicit de droguri și substanțe psihotrope, terorismului și altor tipuri de infracțiuni grave (în: *TI*, 31/470, 2005).
13. Acord din 22.10.2003 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Polone privind cooperarea în domeniul combaterii crimei organizate și altor tipuri de infracțiuni (în: *TI*, 33/238, 2005).
14. Acord din 20.05.2004 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Bulgaria privind cooperarea în domeniul combaterii crimei organizate, traficului ilicit de droguri, substanțe psihotrope și precursori, terorismului și altor tipuri de infracțiuni grave (în: *TI*, 30/412, 2005).
15. Protocolul de la Kyoto din 11 decembrie 1997. R. Moldova a aderat la 13.02.2003.
16. Protocol din 29.01.2000 de la Cartagena privind biosecuritatea la Convenția privind Diversitatea biologică (în: *TI*, 38/303, 2006); Ratificat de R. Moldova prin Legea nr. 1381 din 11.10.2002 (în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 149 art. 1154).
17. Protocolul de la Nagoya privind accesul și partajarea beneficiilor (APB), semnat la 06.12.2011.

Reglementări de drept național:

1. Constituția Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1.
2. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515 din 16.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 10 art. 283.
3. Legea regnului animal, nr. 439 din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 62-63 art. 688. Versiune în vigoare din 22.11.2001 în baza modificărilor prin LP454 din 30.07.2001/MO141-143 din 22.11.2001 art. 1089.
4. Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor, râurilor și bazinelor de apă, nr. 440 din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 43 art. 482.
5. Legea privind expertiza ecologică, nr. 851 din 29.05.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 52-53 art. 494. Versiune în vigoare din 15.06.2018 în baza modificărilor prin LP79 din 24.05.18/MO195-209 din 15.06.2018 art. 338.

6. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102 din 6.02.1997 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 40 art. 337. MODIFICAT prin LP185 din 21.09.2017, MO371-382 din 27.10.2017 art. 632; în vigoare 27.10.2017.
7. Legea privind deșeurile de producție și menajere, nr. 1347 din 09.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 16-17 art. 101. MODIFICAT prin LP185 din 21.09.2017, MO371-382 din 27.10.2017 art. 632; în vigoare 27.10.2017).
8. Legea privind protecția aerului atmosferic, nr. 1422 din 17.12.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 44-46 art. 312. Versiune în vigoare din 15.06.2018 în baza modificărilor prin LP79 din 24.05.2018//MO195-209 din 15.06.2018 art. 338.
9. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538 din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 66-68 art. 442. Versiune în vigoare din 24.09.18 în baza modificărilor prin LP144 din 19.07.2018//MO321-332 din 24.08.2018 art.517.
10. Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, nr. 149 din 08.06.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 126-130 art. 597. Versiune în vigoare din 31.10.2008 în baza modificărilor prin LP206-XVI din 09.10.2008//MO195-196/31.10.2008 art. 708.
11. Legea privind protecția animalelor folosite în scopuri experimentale sau în alte scopuri științifice, nr. 265 din 28.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 168-169 art. 762. Versiune în vigoare din 30.07.2010 în baza modificărilor prin LP109 din 04.06.2010//MO131-134 din 30.07.2010 art.443.
12. Legea cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94 din 05.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 90-93 art. 395. Versiune în vigoare din 23.03.2010 în baza modificărilor prin Legea Parlamentului nr. 20 din 04.03.2010//MO 39-40/97 din 23.03.2010 [se modifică art. 21]
13. Legea privind regnul vegetal, nr. 239 din 08.11.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 40-41 art. 114. Versiune în vigoare din 24.08.2018 în baza modificărilor prin LP172 din 27.07.18//MO321-332 din 24.08.2018 art. 529.
14. Legea privind protecția soiurilor de plante, nr. 39 din 29.02.2008 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 99-101/364. Versiune în vigoare din 24.06.2016 în baza modificărilor prin LP101 din 26.05.2016, MO169-183 din 24.06.2016 art. 355.
15. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova Cu privire la aprobarea Programului Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 (Protocolului privind Apa și Sănătatea al Convenției privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 17 martie 1992)), nr. 1063 din 16 septembrie 2016, la care țara noastră este parte din anul 2005, odată cu ratificarea acestuia prin Legea nr. 207 din 29 iulie 2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 314 art. 1141.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. BRÂNZĂ, S. Ierarhizarea valorilor sociale care fac obiectul infracțiunii. În: *RND*, 2003, nr. 11.
4. BRÂNZĂ, S. Regimul de circulație a bunurilor în contextul studiului obiectului material al infracțiunilor contra patrimoniului. În: *RND*, 2004, nr. 10.

5. BRÂNZĂ, S. Circumstanțele care ajută la stabilirea obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului. În: *RND*, 2005, nr. 4.
6. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
7. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
8. ULIANOVSKI, X. Esența liberării de răspunderea penală în condițiile necesității de asigurare a securității umane. În: *Revista Studii Naționale de Securitate*, 2020, nr. 1/1, p. 211-228.
9. ULIANOVSKI, Gh. *Infracțiuni care împiedică desfășurarea justiției*. Chișinău, 1999.
10. BORODAC, A. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chișinău, 2004.
11. *Codul penal. Comentat și adnotat* / Sub red. A. Barbăneagră. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
12. LUPAN, E. *Dreptul mediului. Partea generală*. Tratat elementar. Vol. I. București: Lumina Lex, 1996
13. DOBRINOIU, V., CONEA, N. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. București: Lumina Lex, 2000.
14. REȘETNICOV, A. Obiectul material al infracțiunii și obiectul imaterial al infracțiunii: necesitatea delimitării. În: *RND*, 2007, nr. 6 și 2007, nr. 9.
15. CIOBANU, I. Tendințe moderne în politica penală: tendința neoclasică. În: *RND*, 2007, nr. 11, 12.
16. FLOREA, V. Infracțiunile medicale contra vieții și sănătății pacienților. În: *RND*, 2007, nr. 6.
17. MORARU, V., ONOFREI, F-V. Securitatea informațională a Republicii Moldova, direcție principală în politica penală a statului. În: *RND*, 2008, nr. 8.
18. STATI, V. Producerea (falsificarea), transportarea, păstrarea, comercializarea produselor (mărfurilor), prestarea serviciilor, periculoase pentru viața sau sănătatea consumatorului (analiză juridico-penală). În: *RND*, 2006, nr. 6.
19. VANCEA, St. *Curs de ecologie generală*. Iași, 1972.
20. TONIUC, N., BOȘCAIU, N., FILIPESCU, Al. Ocrotirea naturii în prezent și în perspectivă. În: *Revista Ocrotirea naturii și a mediului înconjurător*, 1975, nr. 2.
21. *Studiu de performanțe în domeniul protecției mediului în Republica Moldova*. Studiul al Doilea. Națiunile Unite. New York și Geneva, 2005, p. 23-25.
22. *Studiu de performanțe în domeniul protecției mediului în Republica Moldova*. Studiul al Treilea. Națiunile Unite. New York și Geneva, 2014, p. 5.

Tema II.

Considerațiuni generale cu privire la infracțiunile ecologice

Obiective de referință

- să definească noțiunea „infracțiuni ecologice”;
- să identifice conținutul elementelor constitutive ale infracțiunilor ecologice;
- să stabilească legăturile dintre normele Capitolului IX din Partea specială a legii penale și normele de referință din actele normative extrapenale;
- să clasifice infracțiunile ecologice în baza unor criterii fundamentate științific;
- să prezică evoluția pe termen scurt, mediu și lung a concepției legislative care este pusă la baza Capitolului IX din Partea specială a Codului penal.

Unități de conținut

- Tipologia infracțiunilor ecologice
- Elementele constitutive obiective ale infracțiunilor ecologice
- Elementele constitutive subiective ale infracțiunilor ecologice
- Definiția noțiunii „infracțiuni ecologice”

Termeni-cheie: infracțiuni ecologice, mediu ambiant, securitate ecologică, obiectul infracțiunii, latura obiectivă a infracțiunii, latura subiectivă a infracțiunii, subiectul infracțiunii, tipologie.

Repere de conținut

1. Principiile de bază ale protecției mediului

Acestea sunt stipulate în art. 3 al Legii privind protecția mediului înconjurător:

a) prioritatea scopurilor și activității de protecție a mediului în cadrul realizării intereselor de ordin economic și social-uman ale populației pentru prezent și viitor;

b) obligativitatea executării legislației cu privire la protecția mediului, respectării standardelor, normativelor și limitelor admisibile de folosire a resurselor naturale și energiei, de aplicare a factorilor chimici, fizici și biologici asupra componentelor mediului, de emisii și deversări nocive, de depozitare a deșeurilor provenite din activitățile economice;

c) responsabilitatea tuturor persoanelor fizice și juridice pentru prejudiciul cauzat mediului; prevenirea, limitarea, combaterea poluării, precum și recuperarea pagubei cauzate mediului și componentelor lui din contul persoanelor fizice și juridice care au admis (chiar și înconștient sau din neglijență) dauna;

d) proiectarea, amplasarea și punerea în funcțiune a obiectivelor social-economice, realizarea programelor și activităților care presupun schimbări ale mediului înconjurător sau ale unor componente ale acestuia se admit numai:

- cu condiția informării (de către autoritățile administrației publice locale și beneficiari) și cu acordul populației care locuiește în perimetrul zonei de protecție sanitară a obiectivului respectiv, în etapele de proiectare și amplasare a acestuia, cu cel puțin 30 de zile înainte de întocmirea materialelor de atribuire a terenului în conformitate cu legislația;
- cu avizul pozitiv al Expertizei ecologice de stat asupra documentației de proiect, elaborate în modul stabilit etc.

2. Premisele răspunderii penale pentru infracțiunile ecologice

Directiva Parlamentului European și a Consiliului Europei privind protecția mediului prin dreptul penal, nr. 2007/0022, preia în esență prevederile Convenției semnate la Strasbourg la data de 4 noiembrie 1998 și stabilește măsurile de natură penală ce se impun pentru a asigura o protecție mai eficientă a mediului.

În cadrul acestora s-a precizat necesitatea incriminării în legislațiile naționale a următoarelor fapte antisociale de gravitate ridicată, în cazul în care sunt comise intenționat sau cel puțin din neglijență gravă:

- deversarea, emiterea sau introducerea unei cantități de materii prime sau de radiații ionizante în aer, sol sau apă, care provoacă decesul sau vătămarea gravă a unei persoane;

- deversarea, emiterea sau introducerea în mod ilicit a unei cantități de materii prime sau radiații ionizante în aer, sol sau apă, care provoacă sau poate provoca decesul sau vătămarea gravă a unei persoane sau daune semnificative privind calitatea aerului, solurilor, apelor, animalelor sau plantelor;

- tratarea ilicită, inclusiv eliminarea și depozitarea, transportul, exportul sau importul de deșeuri, inclusiv de deșeuri periculoase, care provoacă sau pot provoca decesul sau vătămarea gravă a unei persoane sau daune semnificative privind calitatea aerului, solurilor, apelor, animalelor sau plantelor;

- exploatarea ilicită a unei uzine unde se desfășoară o activitate periculoasă sau unde sunt depozitate substanțe sau preparate periculoase și care, în exteriorul uzinei, provoacă sau pot provoca decesul sau vătămarea gravă a unei persoane sau daune semnificative privind calitatea aerului, solurilor, apelor, animalelor sau plantelor;

- transportul ilicit de deșeuri, astfel cum este definit în art. 2 alin. 35 din Regulamentul (CE) nr. 1013-2006 al Parlamentului European și al Consiliului, în scopuri lucrative și într-o cantitate care nu poate fi neglijată, fie că transportul este realizat printr-o singură operație sau prin mai multe operații care par să fie legate;

- fabricarea, tratarea, depozitarea, folosirea, transportul, exportul sau importul în mod ilicit de materiale nucleare sau de alte substanțe radioactive periculoase, care provoacă sau pot provoca decesul sau vătămarea gravă a unei persoane sau daune semnificative privind calitatea aerului, solurilor, apelor, animalelor sau plantelor;

- posesia, obținerea, vătămarea, uciderea sau comerțul ilicit cu sau de specimene din speciile de floră și faună sălbatică protejate, precum și de părți sau derivate din acestea;

- deteriorarea semnificativă ilicită a unui habitat protejat;

- comerțul sau folosirea în mod ilicit de substanțe care epuizează stratul de ozon.

Este definit termenul „ilicit” ca reprezentând încălcarea legislației comunitare sau a unei legi, a unei dispoziții administrative sau a deciziei unei autorități naționale competente a unui stat membru în domeniul protecției mediului, iar noțiunea „persoană juridică” semnifică orice entitate legală care deține acest statut în legislația națională în vigoare, cu excepția statelor sau a altor organisme publice care acționează în exercitarea drepturilor suverane ale acestora, precum și a organizațiilor internaționale publice.

3. Noțiuni generale cu privire la infracțiunile ecologice

Necesitatea definirii infracțiunii ecologice este necesară pentru a răspunde la trei întrebări:

- 1) Sunt infracțiuni ecologice doar acele componente de infracțiune care sunt incluse în acest capitol, sau ele, din unele sau alte cauze, pot fi reglementate și de alte capitole ale Codului penal?
- 2) Ce este comun infracțiunilor ecologice și la care consecințe juridice duc recunoașterea infracțiunii (sau grupului de infracțiuni) ca ecologice?
- 3) Este destul de completă și consecventă reglementarea juridico-penală a comportamentului referitor la obiectele mediului înconjurător?

Însăși noțiunea „infracțiuni ecologice” se bazează pe două grupuri de premise.

La prima se atribuie pericolul impactului antropogen, care cauzează un așa prejudiciu mediului înconjurător, care poate să submineze condițiile existenței omului ca categorie, să deregleze funcționarea societății omenești, să ducă la schimbări genetice etc.

Răspunderea pentru infracțiunile ecologice reprezintă instrumentul de autoapărare a societății în scopul supraviețuirii.

A doua grupă de premise o constituie condițiile stabilite de lege privind survenirea și realizarea răspunderii penale.

Infracțiunile ecologice sunt acele fapte prejudiciabile (socialmente periculoase), prevăzute de legea penală, care atentează la mediul înconjurător și la componentele lui, folosirea rațională și protecția cărora asigură condițiile optime de viață ale omului, precum și la securitatea ecologică a populației și a teritoriilor și care constau în folosirea nemijlocită, ilegală a obiectelor naturale (sau în influențarea nemijlocită asupra lor) ca valori sociale, fapte ce duc la schimbări negative ale stării și calității mediului înconjurător.

Gradul prejudiciabil (pericolul social) al infracțiunilor ecologice nu se limitează doar la consecințele concrete dăunătoare, la sumele daunelor ecologice și economice cauzate, precum și la dauna concretă adusă sănătății oamenilor, cu toate că această parte componentă a pericolului social este cea mai reală și sesizată. Pericolul social al acestor infracțiuni mai constă în încălcarea intereselor ecologice ale societății, în special în încălcarea drepturilor fiecărui om la un mediu înconjurător sănătos, în cauzarea daunei sănătății, proprietății, naturii, în subminarea respectului față de normele de drept ce asigură și protejează mediul înconjurător, în scăderea nivelului securității populației, a disciplinei ecologice etc.

Considerăm că mai reușită este părerea potrivit căreia obiect al infracțiunilor ecologice îl constituie relațiile sociale complexe, protejate de normele dreptului penal, privitor la folosirea rațională a resurselor naturale, păstrarea unui mediu încâlnjurător calitativ pentru ființele vii și asigurarea securității ecologice a populației, opinie care se aseamănă cu poziția noastră în cea ce privește obiectul juridic generic al infracțiunilor ecologice.

Obiectul juridic special al infracțiunilor ecologice îl constituie relațiile sociale cu privire la protejarea și folosirea rațională a anumitor tipuri și forme de resurse naturale și asigurarea securității ecologice a populației.

Fiecare infracțiune ecologică are un obiect juridic special. De exemplu, obiectul juridic special al vânatului ilegal (art. 233 CP) îl constituie relațiile sociale cu privire la protecția și folosirea rațională a animalelor și păsărilor sălbatice.

Unele infracțiuni din cadrul grupului examinat au un obiect juridic special simplu. Acesta îl formează relațiile sociale cu privire la:

- integritatea fondului silvic și a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 231 CP);
- integritatea masivelor forestiere apărate împotriva distrugerii sau deteriorării în proporții mari în urma folosirii imprudente a focului sau a altor surse de pericol sporit (art. 232 alin. (1) CP).

Există însă și cazuri în care infracțiunea ecologică are un obiect juridic special complex.

De exemplu, în cazul infracțiunii prevăzute la art. 223 CP, obiectul juridic principal îl constituie relațiile sociale cu privire la respectarea cerințelor securității ecologice în procesul realizării activităților economice și sociale cu impact asupra mediului.

Obiectul juridic special secundar al acestei infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la menținerea în limite admisibile a nivelului radiației, la sănătatea sau viața persoanelor sau viața animalelor...

Un semn important al obiectului infracțiunilor ecologice îl constituie obiectul material al acestor infracțiuni.

Obiectul material al acestor infracțiuni îl constituie diferiți componenți ai mediului natural, cum ar fi animalele și păsările sălbatice, peștii, flora (copacii, tufarii, pomușoarele etc.), apa, pământul etc.

Anume după obiectul material infracțiunile ecologice se deosebesc de infracțiunile contra patrimoniului.

Astfel, considerăm că obiectul material al infracțiunilor ecologice îl constituie acele obiecte naturale, care se găsesc în legătură ecologică naturală cu mediul înconjurător. Dacă această legătură se întrerupe, suntem în prezența altor infracțiuni, de altă categorie, care nu sunt infracțiuni ecologice.

Sarcini de evaluare

1. Principiile de bază ale protecției mediului

1. În care act normativ sunt stipulate principiile de bază ale protecției mediului?
2. Care sunt principiile de bază ale protecției mediului?

2. Premisele răspunderii penale pentru infracțiunile ecologice

1. Care sunt posibilele surse de risc ale activităților umane în vederea asigurării securității ecologice?
2. Care factori de mediu contribuie la insecuritate și reprezintă o amenințare la adresa existenței umane, în domeniul protecției mediului înconjurător?
3. Enumerați mai multe forme de degradare a mediului înconjurător, provocate de activitatea umană și de epuizarea resurselor.
4. În ce constă sarcina răspunderii penale pentru infracțiunile ecologice?
5. Care sunt cele mai severe instrumente juridice de protecție și conservare a mediului?
6. Ce se urmărește prin implicarea legii penale în protecția mediului?
7. Ce cuprinde raportul juridic penal de mediu?
8. Care este actul normativ de bază adoptat de Consiliul Europei privitor la răspunderea penală în domeniul mediului?

3. Noțiuni generale cu privire la infracțiunile ecologice

1. Pe ce grupuri de premise se bazează noțiunea „infracțiunii ecologice”?
2. Ce reprezintă răspunderea pentru infracțiunile ecologice?
3. Care sunt criteriile de identificare a infracțiunilor ecologice?
4. Ce sunt infracțiunile ecologice?
5. Care sunt criteriile ce determină gradul prejudiciabil al infracțiunilor ecologice?
6. Ce constituie obiectul juridic generic al infracțiunilor ecologice?
7. Ce constituie obiectul juridic special al infracțiunilor ecologice?
8. Ce poate constitui obiectul juridic special secundar al acestei infracțiuni?
9. Ce reprezintă obiect material al acestor infracțiuni?

10. Prin ce se realizează latura obiectivă a infracțiunilor ecologice?
11. Ce se consideră daună ecologică?
12. Enumerați infracțiunile ecologice cu componente de infracțiune materiale.
13. Enumerați infracțiunile ecologice cu componente de infracțiune formale.
14. Enumerați căile fundamentale de evaluare a daunelor ecologice.
15. Ce presupune repararea daunelor ecologice?
16. Care sunt semnele facultative ale laturii obiective a infracțiunii ecologice?
17. Care este latura subiectivă a infracțiunilor ecologice?
18. Cine poate fi subiect al infracțiunilor ecologice?

Teste-grilă

1. O infracțiune ecologică cu obiect juridic special multiplu reprezintă:
 - a) o singură acțiune (inacțiune);
 - b) un sistem de acțiuni (inacțiuni);
 - c) după caz, o singură acțiune (inacțiune) sau un sistem de acțiuni (inacțiuni).
2. Infracțiunile ecologice sunt:
 - a) toate, fără excepție, săvârșite cu intenție;
 - b) săvârșite, după caz, cu intenție sau din imprudență;
 - c) toate, fără excepție, săvârșite din imprudență.
3. Acordul cu privire la Antarctica, adoptat la 1 decembrie 1959 la Washington, interzice aruncarea substanțelor radioactive mai la sud de paralela:
 - a) 60 longitudine sudică;
 - b) 50 longitudine sudică;
 - c) 70 longitudine sudică.
4. Conceptul de prejudiciu ecologic a fost pentru prima oară utilizat de către:
 - a) M. Raymond-Gouilloud;
 - b) Gilles Martin;
 - c) Michel Despax.
5. Principiile de bază ale protecției mediului sunt stipulate în:
 - a) art. 3 al Legii privind protecția mediului înconjurător;
 - b) art. 1 al Legii privind protecția mediului înconjurător;
 - c) art. 5 al Legii privind protecția mediului înconjurător.
6. Pământul era considerat proprietate a statului în tractatul „Legile” al lui:
 - a) Virgilius;
 - b) Platon;
 - c) Iulius Gay Cezar.
7. Asigurarea condițiilor de bună guvernare și eficientizare a potențialului instituțional și managerial în domeniul protecției mediului pentru atingerea obiectivelor de mediu este unul dintre obiectivele specifice ale:

- a) *Strategiei de mediu pentru anii 2018-2023;*
 - b) *Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023;*
 - c) *Strategiei de mediu pentru anii 2016-2023.*
8. Criteriile de evaluare a situațiilor excepționale comunicate Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale al Ministerului Afacerilor Interne se conțin în:
- a) *Anexa nr. 1. la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale;*
 - b) *Anexa nr. 2. la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale;*
 - c) *Anexa nr. 3 la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale.*

Spețe de practică judiciară

Speța 1

În procesul construirii fabricii de produse chimice de către SA „C.G.”, din cauza lipsei surselor financiare nu au fost finalizate lucrările de instalare a rezervoarelor de depozitare a deșeurilor industriale. Directorul executoriu al societății pe acțiuni N.G., de comun acord cu constructorul-șef V.F., contrar cerințelor ecologice prevăzute în proiect, au decis să pună în exploatare întreprinderea, urmând ca pentru păstrarea deșeurilor să fie utilizată temporar o instalație specială, care nu corespundea capacității de producere a întreprinderii. Din această cauză, peste două luni de zile s-a produs o avarie, în urma căreia în două lacuri din apropiere s-au scurs deșeuri industriale, fapt care a dus la pierirea în masă a peștelui.

Încadrați juridic faptele săvârșite de N.G. și V.F.

Speța 2

G.A., directorul întreprinderii de producere a coloranților chimici, a dispus ca o parte din deșeurile provenite din procesul de producție să fie ambalate în saci de polietilenă și să fie depozitate la o gunoiște situată în afara localității. Din cauza ploilor torențiale care au avut loc în acea perioadă, substanțele nocive s-au răspândit pe terenurile agricole din apropiere, fapt care a cauzat deteriorarea stratului fertil al solului pe o suprafață de 25 ha.

Încadrați juridic faptele lui G.A.

Speța 3

Directorul întreprinderii de producere a vopselei B.E., pentru a economisi sursele financiare, nu a dispus schimbarea filtrelor de purificare a poluanților rezultați din

procesul de producție. Serviciul ecologic din municipiul aflat în apropiere, în urma efectuării unei expertize ecologice, a constatat o creștere considerabilă a cantității de metale grele pe suprafața solului. În raportul de expertiză ecologică se mai arăta că faptul dat constituie o cauză de răspândire a diferitor boli la locuitorii din zonă.

Încadrați juridic faptele lui B.E.

Speța 4

P.O., lucrând în calitate de pădurar în Serviciul Silvic de Stat, în ajun de Crăciun a tăiat dintr-un loc interzis patru brazi, în valoare de 730 lei, pe care i-a donat unor prieteni pentru sărbătorile de iarnă.

Încadrați juridic faptele săvârșite de P.O.

Speța 5

M.O. a pătruns în livada ce aparținea gospodăriei țărănești din localitate și a tăiat 15 pomi fructiferi. Peste trei zile acesta a fost reținut de către lucrătorii poliției în timp ce vindea lemne provenite din pomii tăiați în împrejurările arătate.

Încadrați juridic faptele săvârșite de M.O.

Speța 6

În timp ce se odihneau într-o rezervație naturală, P.L. împreună cu T.F. au aprins un rug. Văzând că timpul de afară s-a stricat și considerând că focul se va stinge în urma ploii, aceștia au plecat fără să ia careva măsuri de precauție. Din cauza vântului puternic care s-a dezlănțuit ulterior, focul s-a răspândit prin zonă declanșând un incendiu, în urma căruia au ars 0,5 ha de pădure.

Încadrați juridic faptele lui P.L. și T.F.

Actele normative recomandate

Documente naționale, regionale și internaționale în domeniului medului:

1. Concepția națională a agriculturii ecologice, fabricării și comercializării produselor alimentare ecologice și genetic nemodificate, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 863 din 21.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 109.
2. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
3. Concepția dezvoltării durabile a localităților Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1491 din 28.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 005.
4. Concepția cooperării transfrontaliere a Republicii Moldova pentru anii 2004-2006, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1069 din 29.09.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 182.
5. Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES), (Washington, 3 martie 1973), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1246-XIV din 28 septembrie 2000.

6. Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 5 iunie 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 457-XIII din 16 martie 1995.
7. Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (Aarhus, 25 iunie 1998), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999.
8. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea și utilizarea în agricultură a produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților, nr. 897 din 08.12.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 017.
9. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de acumulare și schimb de informații în domeniul protecției populației și a teritoriului în condiții de situații excepționale, nr. 347 din 25.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 062.
10. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Modulului cu privire la compensarea prejudiciului cauzat de încălcarea legislației sanitare în vigoare, nr. 468 din 24.05.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 077.
11. Hotărârea Parlamentului pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, nr. 373-XVI din 29.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 55.
12. Hotărârea Guvernului cu privire la instituirea Comisiei Naționale a Cărții Roșii, nr. 796 din 07.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 112.
13. Hotărârea Guvernului cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară, nr. 1345 din 24.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 189.
14. Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.
15. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515-XI din 16.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 010.
16. Legea privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător, nr. 851-XIII din 29.05.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 52-53.
17. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102-XIII din 06.02.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 40.
18. Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr. 1536-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 060.
19. Legea cadastrului bunurilor imobile, nr. 1543-III din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 44-46/318.
20. Legea privind securitatea biologică, nr. 755-XV din 21.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
21. Legea cu privire la asigurări, nr. 407 din 21.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 047.
22. Legea cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94-XVI din 05.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 90-93.
23. Planul Național de acțiune pentru sănătate în relație cu mediul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 487 din 19.06.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 075.
24. Planul de acțiuni complexe în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale, inclusiv a resurselor acvatice, resurselor minerale și a fondului forestier, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 991 din 12.08.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 182.

25. Regulamentul cu privire la modul de recuperare a prejudiciului cauzat prin contravenții silvice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 854 din 28.12.1992. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1992, nr. 012.
26. Regulamentul privind auditul ecologic al întreprinderilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 395 din 08.04.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 056.
27. Regulamentul cu privire la utilizarea informației hidrometeorologice în activitatea economică a agenților economici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 935 din 11.10.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 115.
28. Regulamentul privind antrenarea publicului în elaborarea și adoptarea deciziilor de mediu, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 72 din 25.01.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 012.
29. Regulamentul Agenției pentru Silvicultură „Moldsilva”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 844 din 15.08.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 110.
30. Regulamentul Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 485 din 12.08.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 124-126.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
4. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
5. ULIANOVSKI, Gh. *Infrațiuni care împiedică desfășurarea justiției*. Chișinău, 1999.
6. BORODAC, A. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chișinău, 2004.
7. *Codul penal. Comentat și adnotat / Sub red. A. Barbăneagră*. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
8. GORUNESCU, M. Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr. 4, p. 62.
9. GORUNESCU, M. Infrațiunea de mediu – Infrațiune contra dezvoltării durabile. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 11.
10. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996, p. 371.
11. LUPAN, E. Noțiunea juridică a poluatorului mediului. În: *Curentul juridic* (Tg-Mureș), 2002, nr. 1-2, p. 82-87.
12. MARINESCU, D. *Tratat de dreptul mediului*. București: Universul Juridic, 2008, p. 679.
13. AȘEVSKI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
14. AȘEVSKI, V., DUDNICENCO, T. *Inginerie ambientală*. Chișinău: Foxtrot, 2008. 411 p.
15. CAPCELEA, A. *Drept Ecologic*. Chișinău: Știința, 2000. 282 p.
16. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
17. DEDIU, I. *Introducere în Ecologie*. Chișinău: Phoenix, 2006. 340 p.
18. DEDIU, I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău: Phoenix, 2007. 557 p.
19. SPĂTARU, T., DANII, T. Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzitivă (Studii sociologice). Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.
20. SPĂTARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice)*. Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.

21. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* - Volume 3. Issue 2/2014 - <http://juridica.ugb.ro/> - ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
22. MANTA, C. Infrațiunile în domeniul mediului. Privire generală. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.

Tema III.

Sistemul infracțiunilor ecologice

Obiective de referință

- să definească noțiunea de sistem;
- să cunoască criteriile de incriminare a faptelor penale în Capitolul IX „Infracțiuni ecologice”;
- să evidențieze specificul infracțiunilor ecologice și să determine criteriile de delimitare dintre infracțiunile ecologice și celelalte infracțiuni din Partea specială a Codului penal;
- să definească noțiunea „sistem de infracțiuni”;
- să cunoască sistemul infracțiunilor ecologice din R. Moldova;
- să elucideze sistemul infracțiunilor ecologice din alte state;
- să constate parametrii cantitativi și calitativi ai sistemului infracțiunilor ecologice din R. Moldova;
- să evalueze politica penală a statului Republica Moldova în domeniul mediului.

Unități de conținut

- Esența și conținutul sistemului de infracțiuni ecologice
- Cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei ecologice
- Definiția noțiunii de sistem al infracțiunilor

Termeni-cheie: *infracțiuni ecologice, mediul ambiant, securitate ecologică, obiectul infracțiunii, latura obiectivă a infracțiunii, latura subiectivă a infracțiunii, subiectul infracțiunii, tipologie.*

Repere de conținut

Mecanismul de interacțiune a criteriilor de clasificare a obiectului infracțiunilor și de sistematizare a lor constituie baza funcției de criminalizare a obiectului infracțiunilor ecologice, care este decisiv în sistemul funcțiilor elementelor componente de infracțiune.

În dependență de modul de comitere a lor, precum și de impactul lor asupra mediului înconjurător, infracțiunile ecologice se împart în două grupe: *infracțiuni ecologice cu caracter general* și *infracțiuni ecologice cu caracter special*.

Din infracțiunile ecologice cu caracter general fac parte: Încălcarea cerințelor securității ecologice (art. 223 CP); Încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice (art. 224 CP); Tăinuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea mediului (art. 225 CP); Neîndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice (art. 226 CP).

Din infracțiunile ecologice cu caracter special fac parte: Poluarea solului (art. 227 CP); Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului (art. 228 CP); Poluarea apei (art. 229 CP); Poluarea aerului (art. 230 CP); Tăierea ilegală a vegetației forestiere (art. 231 CP); Distrugerea sau deteriorarea masivelor forestiere (art. 232 CP); Vânatul ilegal (art. 233 CP); Îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploataări ale apelor (art. 234 CP); Încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235 CP).

Analizând obiectul juridic special al infracțiunilor ecologice, ajungem la concluzia că obiectul juridic special al infracțiunilor ecologice servește drept temei de clasificare a acestor infracțiuni în mai multe grupe:

- 1) Infracțiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului (art. 223-226 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de îndeplinirea obligațiilor de către reprezentanții autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului;
- 2) Infracțiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale (art. 227-230 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de protecția resurselor naturale;
- 3) Infracțiuni prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre (art. 231 și 232 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de regimul impus ecosistemelor terestre;
- 4) Infracțiuni prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei (art. 233 și 234 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de conservarea biodiversității faunei;
- 5) Infracțiuni prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat.

Actele normative recomandate

Documente naționale, regionale și internaționale în domeniul mediului:

1. Concepția națională a agriculturii ecologice, fabricării și comercializării produselor alimentare ecologice și genetic nemodificate, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 863 din 21.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 109.
2. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
3. Concepția organizării și funcționării monitoringului socio-igienic în Republica Moldova și Regulamentul privind monitoringul socio-igienic în Republica Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 717 din 07.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
4. Convenția privind Diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 5 iunie 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 457-XIII din 16 martie 1995.
5. Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (Aarhus, 25 iunie 1998), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999.
6. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de acumulare și schimb de informații în domeniul protecției populației și a teritoriului în condiții de situații excepționale, nr. 347 din 25.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 062.
7. Hotărârea Guvernului cu privire la instituirea Comisiei Naționale a Cărții Roșii, nr. 796 din 07.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 112.
8. Hotărârea Guvernului cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară, nr. 1345 din 24.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 189.
9. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.
10. Legea cu privire la Guvern, nr. 64 din 31.05.1990 (republicată în temeiul Hotărârii Parlamentului RM, nr. 1546-XIII din 25.02.1998). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 131.
11. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102-XIII din 06.02.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 40.
12. Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1236-XIII din 03.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 067.
13. Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr. 1536-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 060.
14. Legea cu privire la producția agroalimentară ecologică, nr. 115-XVI din 09.06.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 95-97/446. Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 65-68.
15. Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova, nr. 325-XVI din 15.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 21-24/95.
16. Legea privind securitatea biologică, nr. 755-XV din 21.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
17. Legea cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94-XVI din 05.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 90-93.

18. Planul național de acțiune pentru sănătate în relație cu mediul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 487 din 19.06.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 075.
19. Planul de acțiuni complexe în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale, inclusiv a resurselor acvatice, resurselor minerale și a fondului forestier, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 991 din 12.08.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 182.
20. Planul de acțiuni Republica Moldova-Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 356 din 22.04.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 65-66.
21. Programul Național Strategic de Acțiuni în domeniul Protecției Mediului Înconjurător. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 1995. 148 p.
22. Regulamentul Cadastrului de Stat al Apelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 626 din 08.09.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 003.
23. Regulamentul Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 414 din 02.05.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 054.
24. Regulamentul Cadastrului de Stat al regnului animal, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1005 din 13.09.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 175.
25. Regulamentul Agenției pentru Silvicultură „Moldsilva”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 844 din 15.08.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 110.
26. Regulamentul cu privire la importul, stocarea, comercializarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1045 din 05.10.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 135.
27. Regulamentul Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 485 din 12.08.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 124-126.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
4. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
5. ULIANOVSKI, Gh. *Infrațiuni care împiedică înfăptuirea justiției*. Chișinău, 1999.
6. *Codul penal. Comentat și adnotat* / Sub red. A. Barbăneagră. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
7. GORUNESCU, M. Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr. 4.
8. GORUNESCU, M. Protecția juridico-penală a mediului. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 10.
9. GORUNESCU, M. Infrațiunea de mediu – Infrațiune contra dezvoltării durabile. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 11.
10. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996, p. 371.
11. AȘEVSKI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
12. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
13. DEDIU, I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău, Phoenix, 2007. 557 p.

14. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* - Volume 3. Issue 2/2014 - <http://juridica.ugb.ro/> - ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
15. MANTA, C. *Infrațiunile în domeniul mediului. Privire generală.* În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.
16. SPĂTARU, T., DANIL, T. *Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzitivă (Studii sociologice).* Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.
17. SPĂTARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice).* Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.

Tema IV.

Caracterizarea generală a infracțiunilor ecologice cu caracter general

Obiective de referință

- să evedențieze și să identifice infracțiunile ecologice cu caracter general;
- să cunoască criteriile de clasificare a infracțiunilor ecologice cu caracter general;
- să caracterizeze obiectul juridic (general, generic și special) al infracțiunilor ecologice cu caracter general;
- să deosebească obiectul juridic special principal al infracțiunilor ecologice cu caracter general de cel secundar;
- să stabilească rolul obiectului juridic special în cadrul calificării infracțiunilor;
- să determine existența obiectului material la infracțiunile ecologice cu caracter general.

Unități de conținut

- Esența și conținutul sistemului infracțiunilor ecologice cu caracter general
- Conținutul obiectului juridic generic și special al infracțiunilor ecologice cu caracter general
- Obiectul juridic special secundar al infracțiunilor ecologice cu caracter general
- Obiectul material al infracțiunilor ecologice cu caracter general

Termeni-cheie: *infracțiuni ecologice cu caracter general, mediu ambiant, securitate ecologică, tipologie.*

Repere de conținut

În dependență de modul de comitere a infracțiunilor ecologice, precum și de impactul lor asupra mediului înconjurător, infracțiunile ecologice se împart în două grupe: *infracțiuni ecologice cu caracter general și infracțiuni ecologice cu caracter special.*

Din infracțiunile ecologice cu caracter general fac parte: Încălcarea cerințelor securității ecologice (art. 223 CP); Încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice (art. 224 CP); Tănuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea mediului (art. 225 CP); Neîndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice (art. 226 CP).

Obiectul juridic generic al infracțiunii ecologice cu caracter general îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Cu privire la obiectul juridic special al infracțiunilor ecologice cu caracter special, menționăm că ele au diferite obiecte juridice speciale, pe când toate infracțiunile ecologice cu caracter general au unul și același obiect juridic special.

De exemplu, obiectul juridic special al infracțiunilor ecologice prevăzute la art. 223 CP (Încălcarea cerințelor securității ecologice) îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de îndeplinirea obligațiilor de către reprezentanții autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului.

La majoritatea infracțiunilor ecologice cu caracter general subiectul este special.

Subiect al infracțiunii poate fi și persoana juridică (a se vedea art. 21 CP).

Toate dispozițiile infracțiunilor prevăzute de art. 223-226 CP sunt de blanchetă, fac trimitere la alte acte normative din dreptul ecologic etc.

Sarcini de evaluare

1. Cum se realizează funcția de criminalizare și de formare a sistemului de infracțiuni ecologice?
2. Prin ce este determinată unitatea funcțiilor sus-indicate?
3. Ce ne permite să evidențiem structura și caracterul relațiilor sociale?
4. Cum se clasifică infracțiunile ecologice în dependență de modul de comitere a lor, precum și de impactul lor asupra mediului înconjurător?
5. Care sunt infracțiunile ecologice cu caracter general?

Teste-grilă

1. Infracțiunile ecologice cu caracter general sunt:
 - a) toate, fără excepție, săvârșite cu intenție;
 - b) săvârșite, după caz, cu intenție sau din imprudență;
 - c) toate, fără excepție, săvârșite din imprudență.
2. Subiectul infracțiunilor ecologice cu caracter general are vârsta minimă a răspunderii penale:
 - a) de 16 ani;

- b) de 14 ani;
 - c) după caz, de 14 ani sau de 16 ani.
3. Persoana juridică (cu excepția autorității publice):
- a) poate fi subiect în cazul tuturor infracțiunilor ecologice cu caracter general;
 - b) poate fi subiect doar în cazul unor infracțiuni ecologice cu caracter general;
 - c) nu poate fi subiect în cazul niciunei infracțiuni ecologice cu caracter general.
4. Conceptul de prejudiciu ecologic a fost pentru prima oară utilizat de către:
- a) M. Raymond-Gouilloud;
 - b) Gilles Martin;
 - c) Michel Despax.

Actele normative recomandate

Documente naționale, regionale și internaționale în domeniul mediului:

1. Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (Aarhus, 25 iunie 1998), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999.
2. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
3. Concepția organizării și funcționării monitoringului socio-igienic în Republica Moldova și Regulamentul privind monitoringul socio-igienic în Republica Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 717 din 07.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
4. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de acumulare și schimb de informații în domeniul protecției populației și a teritoriului în condiții de situații excepționale, nr. 347 din 25.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 062.
5. Hotărârea Guvernului cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară, nr. 1345 din 24.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 189.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.
7. Legea cu privire la protecția civilă, nr. 271-XIII din 09.11.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 020.
8. Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1236-XIII din 03.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 067.
9. Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr. 1536-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 060.
10. Legea privind securitatea biologică, nr. 755-XV din 21.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
11. Legea cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți, nr. 119-XV din 22.06.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 100.
12. Legea cu privire la asigurări, nr. 407 din 21.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 047.
13. Legea cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94-XVI din 05.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 90-93.

14. Planul Național de acțiune pentru sănătate în relație cu mediul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 487 din 19.06.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 075.
15. Programul Național de Acțiuni în domeniul Protecției Mediului Înconjurător, aprobat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 321 din 06.10.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 058.
16. Programul Național de asigurare a securității ecologice pentru anii 2007-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 304 din 17.03.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 043.
17. Programul Național Strategic de Acțiuni în domeniul Protecției Mediului Înconjurător. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 1995. 148 p.
18. Regulamentul Cadastrului de Stat al Apelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 626 din 08.09.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 003.
19. Regulamentul Agenției pentru Silvicultură „Moldsilva”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 844 din 15.08.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 19.08.2005, nr. 110.
20. Regulamentul cu privire la importul, stocarea, comercializarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1045 din 05.10.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 14.10.2005, nr. 135.
21. Regulamentul Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 485 din 12.08.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 124-126.
22. Strategia Națională și Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 112-XV din 27.04.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 090.
23. Strategia Națională cu privire la reducerea și eliminarea poluanților organici persistenți și Planul Național de implementare a Convenției de la Stockholm privind poluanții organici persistenți, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1155 din 20.10.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 193.
24. Strategia Națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova (2008-2015), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 282 din 11.03.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 57-60.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
4. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
5. ULIANOVSKI, Gh. *Infrațiuni care împiedică înfăptuirea justiției*. Chișinău, 1999.
6. *Codul penal. Comentat și adnotat / Sub red. A. Barbăneagră*. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
7. GORUNESCU, M. *Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului*. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr. 4, p. 62.
8. GORUNESCU, M. Protecția juridico-penală a mediului. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 10.
9. GORUNESCU, M. *Infrațiunea de mediu – Infrațiune contra dezvoltării durabile*. În: *Dreptul*, 2003, nr. 11.
10. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996, p. 371.

11. AȘEVȘCHI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
12. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
13. DEDIU, I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău: Phoenix, 2007. 557 p.
14. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* - Volume 3. Issue 2/2014 - <http://juridica.ugb.ro/> - ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
15. MANTA, C. Infraacțiunile în domeniul mediului. Privire generală. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.
16. SPĂTARU, T., DANIL, T. *Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzitivă (Studii sociologice)*. Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.
17. SPĂTARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice)*. Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.

Tema V.

Caracterizarea generală a infraacțiunilor ecologice cu caracter special

Obiective de referință

- să evidențieze și să identifice infraacțiunile ecologice cu caracter special;
- să cunoască criteriile de clasificare a infraacțiunilor ecologice cu caracter special;
- să caracterizeze obiectul juridic (general, generic și special) al infraacțiunilor ecologice cu caracter special;
- să deosebească obiectul juridic special principal al infraacțiunilor ecologice cu caracter special de cel secundar;
- să stabilească rolul obiectului juridic special în cadrul calificării infraacțiunilor cu caracter special;
- să determine existența obiectului material la infraacțiunile ecologice cu caracter special.

Unități de conținut

- Esența și conținutul sistemului de infraacțiuni ecologice
- Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei ecologice
- Definiția noțiunii de sistem al infraacțiunilor

Termeni-cheie: *infraacțiuni ecologice, mediu ambiant, securitate ecologică, obiectul infraacțiunii, latura obiectivă a infraacțiunii, latura subiectivă a infraacțiunii, subiectul infraacțiunii, tipologie.*

Repere de conținut

Din categoria infraacțiunilor ecologice cu caracter special fac parte: Poluarea solului (art. 227 CP); Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului (art. 228 CP); Poluarea

apei (art. 229 CP); Poluarea aerului (art. 230 CP); Tăierea ilegală a vegetației forestiere (art. 231 CP); Distrugerea sau deteriorarea masivelor forestiere (art. 232 CP); Vânatul ilegal (art. 233 CP); Îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor (art. 234 CP); Încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235 CP).

Infracțiunile ecologice cu caracter special au același obiect juridic generic ca și infracțiunile ecologice cu caracter general.

În ce privește obiectul juridic special, ținem să menționăm că, spre deosebire de infracțiunile ecologice cu caracter general, care au toate unul și același obiect juridic special, infracțiunile ecologice cu caracter special au diferite obiecte juridice speciale:

- Infracțiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale (art. 227-230 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de protecția resurselor naturale;
- Infracțiuni prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre (art. 231 și 232 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de regimul impus ecosistemelor terestre;
- Infracțiuni prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei (art. 233 și 234 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de conservarea biodiversității faunei;
- Infracțiuni prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235 CP), aceste infracțiuni având ca obiect juridic special grupul de relații sociale omogene ce țin de regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat.

Subiect al infracțiunilor ecologice cu caracter special poate fi atât general, precum și special, și, de asemenea, persoana juridică.

Sarcini de evaluare

1. Ce constituie baza funcției de criminalizare a obiectului infracțiunilor ecologice?
2. Cum se realizează funcția de criminalizare și de formare a sistemului de infracțiuni ecologice?
3. Prin ce este determinată unitatea funcțiilor sus- indicate?
4. Ce ne permite să evidențiem structura și caracterul relațiilor sociale?
5. Cum se clasifică infracțiunile ecologice în dependență de modul de comitere a lor, precum și de impactul lor asupra mediului înconjurător?
6. Care sunt infracțiunile ecologice cu caracter special?
7. Cum se clasifică infracțiunile ecologice în dependență de tipologia lor?
8. Cum se clasifică infracțiunile ecologice în dependență de obiectul juridic special de atentare?

Teste-grilă

1. O infracțiune ecologică cu obiect juridic special multiplu reprezintă:
 - a) o singură acțiune (inacțiune);
 - b) un sistem de acțiuni (inacțiuni);
 - c) după caz, o singură acțiune (inacțiune) sau un sistem de acțiuni (inacțiuni).
2. Infracțiunile ecologice cu caracter special sunt:
 - a) toate, fără excepție, săvârșite cu intenție;
 - b) săvârșite, după caz, cu intenție sau din imprudență;
 - c) toate, fără excepție, săvârșite din imprudență.
3. Subiectul infracțiunilor economice are vârsta minimă a răspunderii penale:
 - a) de 16 ani;
 - b) de 14 ani;
 - c) după caz, de 14 ani sau de 16 ani.
4. Persoana juridică (cu excepția autorității publice):
 - a) poate fi subiect în cazul tuturor infracțiunilor ecologice;
 - b) poate fi subiect doar în cazul unor infracțiuni ecologice;
 - c) nu poate fi subiect în cazul niciunei infracțiuni ecologice.

Spețe de practică judiciară

Speța 1

A.B.C., deținând funcția de Director relații cu clienții al „Apă-Canal Chișinău” S.A. în baza ordinului directorului general nr.205-p din 24.09.2008 și având, conform Fișei postului, obligația să asigure optimizarea și implementarea proceselor de lucru în domeniul contractării, evidenței și facturării serviciilor prestate, precum și să presteze în numele statului servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public, să respecte și aplice prevederile Regulamentului de organizare și funcționare a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin decizia Consiliului municipal Chișinău nr.5/4 din 25.03.2008, conform căruia era obligat să limiteze recepționarea în sistemul public (comunal) de canalizare a apelor uzate industriale ce periclitează funcționarea sistemului și/sau pot provoca avarierea acestora și să respecte normativele de deversare a apelor uzate în emisar, cunoscând că deșeurile lichide (borhot) recepționate de la Î.M. „Zernoff” S.R.L. depășesc de sute de ori C.M.A., iar starea tehnică deplorabilă și capacitatea redusă de epurare a Stației de Epurare mun. Chișinău nu permit recepționarea și prelucrarea unei cantități atât de mari de ape uzate, cu așa concentrații de poluanți, fiind informat de șeful Departamentului asigurarea calității, control și reglementare A.R. și de șeful Serviciului exploatare a stațiilor de epurare a S.A. „Apă-Canal Chișinău” A.V. despre impactul negativ pe care îl au deșeurile recepționate de la Î.M. „Zernoff” S.R.L. asupra funcționării normale a Stației

de Epurare mun.Chișinău și calității apelor deversate în râul Bâc, contrar atribuțiilor funcționale și legislației în vigoare, ilegal a încheiat cu Î.M. „Zernoff” S.R.L. contractul nr.9-743-33/77ps din 17.08.2013, prin care a acceptat recepționarea acestor deșeuri. Ca rezultat, în râul Bâc au fost deversate ape insuficient epurate, care, potrivit evaluării Centrului de investigații ecologice al Inspectoratului Ecologic de Stat nr.70/12-3 din 06.10.2016, au cauzat daune în proporții considerabile regnului animal, vegetal și resurselor piscicole ale râului Bâc, afluent drept al fluviului Nistru, în valoare de 47 552 377 lei.

Încadrați juridic faptele lui A.B.C.

Speța 2

R.S., activând în calitate de maistru - pădurar, era responsabil de protecția și paza vegetației forestiere. Fiind împuternicit să exercite delimitarea și inventarierea parchetelor, având intenția de a tăia ilegal vegetație forestieră, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale și dorind în mod conștient efectuarea acestora, în luna august a anului 2021 intenționat a efectuat o evaluare necalitativă a masei lemnoase din parchetul 38 A 1 din Ocolul Silvic Ungheni, cantonul nr.7, din satul Valea-Mare, r-nul Ungheni, care urma să fie defrișată, creând astfel un surplus de 84 m³ de masă lemnoasă, care a fost apoi tăiată și însușită de către V.C., la indicația lui R.S., în sumă totală de 56 998, 13 lei.

Încadrați juridic faptele lui R.S.

Actele normative recomandate

Documente internaționale, regionale și naționale în domeniul mediului:

1. Concepția națională a agriculturii ecologice, fabricării și comercializării produselor alimentare ecologice și genetic nemodificate, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 863 din 21.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 109.
2. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
3. Concepția organizării și funcționării monitoringului socio-igienic în Republica Moldova și Regulamentul privind monitoringul socio-igienic în Republica Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 717 din 07.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
4. Convenția privind Diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 5 iunie 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 457-XIII din 16 martie 1995.
5. Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (Aarhus, 25 iunie 1998), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999.
6. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de acumulare și schimb de informații în domeniul protecției populației și a teritoriului în condiții de situații excepționale, nr. 347 din 25.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 062.
7. Hotărârea Guvernului cu privire la instituirea Comisiei Naționale a Cărții Roșii, nr. 796 din 07.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 112.

8. Hotărârea Guvernului cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară, nr. 1345 din 24.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 189.
9. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.
9. Legea cu privire la protecția civilă, nr. 271-XIII din 09.11.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 020.
10. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102-XIII din 06.02.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 40.
11. Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1236-XIII din 03.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 067.
12. Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr. 1536-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 060.
13. Legea cadastrului bunurilor imobile, nr. 1543-III din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 44-46/318.191
14. Legea privind securitatea biologică, nr. 755-XV din 21.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
15. Legea cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți, nr. 119-XV din 22.06.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 100.
16. Legea cu privire la producția agroalimentară ecologică, nr. 115-XVI din 09.06.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.95-97/446. Republicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 65-68.
17. Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova, nr. 325-XVI din 15.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 21-24/95.
18. Legea cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94-XVI din 05.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 90-93.
19. Planul Național de acțiune pentru sănătate în relație cu mediul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 487 din 19.06.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 075.
20. Planul de acțiuni complexe în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale, inclusiv a resurselor acvatice, resurselor minerale și a fondului forestier, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 991 din 12.08.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 182.
21. Programul Național de asigurare a securității ecologice pentru anii 2007-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 304 din 17.03.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 043.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
4. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
5. ULIANOVSKI, Gh. *Infrațiuni care împiedică înfăptuirea justiției*. Chișinău, 1999.
6. *Codul penal. Comentat și adnotat / Sub red. A. Barbăneagră*. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
7. GORUNESCU, M. Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr. 4, p. 62.
8. GORUNESCU, M. Protecția juridico-penală a mediului. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 10.

9. GORUNESCU, M. Infrațiunea de mediu – Infrațiune contra dezvoltării durabile. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 11.
10. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996, p. 371.
11. AȘEVȘCHI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
12. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
13. DEDIU, I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău: Phoenix, 2007. 557 p.
14. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului, În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* - Volume 3. Issue 2/2014 - <http://juridica.ugb.ro/> - = ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
15. MANTA, C. Infrațiunile în domeniul mediului. Privire generală, În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.
16. SPĂȚARU, T., DANIL, T. *Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzitivă (Studii sociologice)*. Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.
17. SPĂȚARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice)*. Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.

Tema VI.

Infrațiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului (art. 223-226 CP)

Obiective de referință

- să definească noțiunea de infrațiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului;
- să caracterizeze infrațiunile prevăzute la art. 223-226 CP;
- să recunoască criteriile de distincție între infrațiunile specificate la art. 223 CP și infrațiunile prevăzute la art. 224 CP.
- să stabilească rolul actelor normative extrapenale de referință în procesul de stabilire a elementelor constitutive ale infrațiunilor specificate la art. 223-226 CP;
- să caracterizeze latura obiectivă a infrațiunilor specificate la art. 223-226 CP;
- să identifice semnele principale ale laturii obiective a infrațiunilor specificate la art. 223-226 CP: fapta prejudiciabilă, consecințele prejudiciabile, raportul de cauzalitate dintre fapta prejudicială și consecințele (urmările) prejudiciabile;
- să identifice semnele secundare ale laturii obiective a infrațiunilor specificate la art. 223-226 CP: locul, timpul, mijloacele și instrumentele, metodele.

Unități de conținut

- Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor legate de îndeplinirea obligațiilor ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului
- Obiectul infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP
- Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 223-226 CP
- Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP
- Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 223-226 CP
- Circumstanțele agravante ale infracțiunilor specificate la art. 224-226 CP

Termeni-cheie: securitate ecologică, exploatarea construcțiilor, deșeuri radioactive, deșeuri bacteriologice, pesticide, erbicide, poluare radioactivă, stimulenți de creștere a plantelor.

Repere de conținut

1. Încălcarea cerințelor securității ecologice

Legea penală (art. 223 CP) incriminează încălcarea cerințelor securității ecologice la proiectarea, amplasarea, construcția sau punerea în exploatare, precum și la exploatarea construcțiilor industriale, agricole, științifice sau a altor obiective de către persoanele responsabile de respectarea lor, dacă aceasta a provocat: a) mărirea esențială a nivelului radiației; b) daune sănătății populației; c) pieirea în masă a animalelor; d) alte urmări grave.

Securitatea ecologică este starea mediului înconjurător în care totalitatea cauzelor și consecințelor naturale și ale activităților antropogene (de producție, militare, comunicații, construcții, științifice, informaționale, de recreație, medico-biologice și alte genuri, inclusiv acțiuni de prevenire a consecințelor calamităților naturale și situațiilor excepționale) exclud sau reduc la minimum schimbările ce conduc la degradarea ecosistemelor mediului și impactul negativ asupra sănătății populației.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de îndeplinirea obligațiilor de către reprezentanții autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului.

Obiectul juridic special secundar al acestei infracțiuni îl formează relațiile sociale cu privire la menținerea în limitele admisibile a nivelului radiației, la sănătatea sau viața persoanelor ori viața animalelor .

Obiectul material sunt resursele naturale: solul, subsolul, apele, flora și fauna, aflate pe teritoriul republicii, precum și aerul din spațiul de deasupra acestui teritoriu, ce formează patrimoniul național al Republicii Moldova.

Ca obiect material secundar poate fi, în cazul în care au suferit oamenii, și corpul omului.

Latura obiectivă a infracțiunii constă în încălcarea regulilor de protecție a mediului și în încălcarea cerințelor securității ecologice la proiectarea, amplasarea, construcția sau punerea în exploatare, precum și la exploatarea construcțiilor industriale, agricole, științifice sau a altor obiective de către persoanele responsabile de respectarea lor, dacă aceasta a provocat:

- a) schimbarea esențială a fondului radioactiv;
- b) daune sănătății populației;
- c) peirea în masă a animalelor;
- d) alte urmări grave.

2. Încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice

Legea penală (art. 224 CP) incriminează activitățile ilegale sau încălcarea regulilor stabilite ce țin de fabricarea, importul, exportul, îngroparea, păstrarea, transportarea sau utilizarea substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice, precum și a pesticidelor, erbicidelor sau a altor substanțe chimice, dacă aceasta creează pericolul cauzării de daune esențiale sănătății populației sau mediului.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de îndeplinirea obligațiilor de către reprezentanții autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului.

Latura obiectivă se exprimă prin acțiune sau inacțiune, și anume – în desfășurarea activităților ilegale sau încălcarea regulilor stabilite ce țin de fabricarea, importul, exportul, îngroparea, păstrarea, transportarea sau utilizarea substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice, precum și a pesticidelor, erbicidelor sau a altor substanțe chimice, dacă aceasta creează pericolul cauzării de daune esențiale sănătății populației sau mediului.

Infracțiunea prevăzută de alin. (1) art. 224 CP se consumă din momentul creării pericolului indicat, fără să fie necesară survenirea consecințelor prejudiciabile.

În cazul survenirii consecințelor prejudiciabile: impurificarea, otrăvirea sau infectarea mediului, peirea în masă a animalelor, acțiunile făptuitorului vor fi calificate în temeiul

alin. (2) art. 224 CP, provocarea din imprudență a îmbolnăvirii în masă a oamenilor, decesul persoanei vor fi calificate în temeiul alin. (3) art. 224 CP, iar în cazul survenirii decesului a două sau mai multor persoane – în temeiul alin. (4) art. 224 CP.

3. Tăinuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea aerului

Legea penală (art. 225 CP) incriminează tăinuirea datelor sau prezentarea intenționată de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, precum și de către o persoană juridică, a datelor neautentice despre avariile cu poluare excesivă a mediului, cu poluare radioactivă, chimică, bacteriologică sau cu alte urmări periculoase pentru viața sau sănătatea populației, precum și despre starea sănătății populației afectate de poluarea mediului, dacă aceasta a provocat din imprudență:

- a) îmbolnăvirea în masă a oamenilor;
- b) pieirea în masă a animalelor;
- c) decesul persoanei;
- d) alte urmări grave.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale omogene protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de îndeplinirea obligațiilor de către reprezentanții autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului.

Obiectul juridic special secundar îl formează relațiile sociale cu privire la viața animalelor, sănătatea sau viața oamenilor.

Latura obiectivă a infracțiunii constă în acțiunile sau inacțiunile de tăinuire a datelor sau în prezentarea intenționată de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală a datelor neautentice despre avariile cu poluarea excesivă a mediului, cu poluare radioactivă, chimică, bacteriologică sau cu alte urmări periculoase pentru viața sau sănătatea populației, precum și despre starea sănătății populației afectate de poluarea mediului, dacă aceasta a provocat din imprudență: a) îmbolnăvirea în masă a oamenilor; b) pieirea în masă a animalelor; c) decesul persoanei; d) alte urmări grave.

Reieșind din dispoziția art. 225 CP, putem deduce că această infracțiune are două modalități de realizare:

- a) tăinuirea datelor despre avariile cu poluarea excesivă a mediului, cu poluare radioactivă, chimică, bacteriologică sau cu alte urmări periculoase pentru viața

sau sănătatea populației, precum și despre starea sănătății populației afectate de poluarea mediului și

- b) prezentarea intenționată a unor date neautentice despre avariile cu poluarea excesivă a mediului, cu poluare radioactivă, chimică, bacteriologică sau cu alte urmări periculoase pentru viața sau sănătatea populației, precum și despre starea sănătății populației afectate de poluarea mediului.

Componența infracțiunii este materială și se consumă în cazul survenirii consecințelor indicate în alin. (1) art. 225 CP:

- a) îmbolnăvirea în masă a oamenilor;
- b) pieirea în masă a animalelor;
- c) decesul persoanei;
- d) alte urmări grave

sau în alin. (2) art. 225 CP:

soldate cu decesul a două sau a mai multor persoane.

Latura subiectivă se exprimă prin două forme de vinovăție: persoana tănuiește în mod intenționat sau prezintă date neautentice despre avariile cu poluarea excesivă a mediului, cu poluare radioactivă, chimică, bacteriologică sau cu alte urmări periculoase pentru viața sau sănătatea populației, precum și despre starea sănătății populației afectate de poluarea mediului, și manifestă imprudență față de consecințele survenite.

Subiectul infracțiunii este special: persoana cu funcție de răspundere, persoana publică sau persoana cu demnitate publică ori persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală.

Astfel, subiecții acestor infracțiuni sunt speciali: persoanele indicate mai sus însărcinate cu atribuții în materia protecției mediului înconjurător.

Subiect al infracțiunii poate fi și persoana juridică.

4. Neîndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice

Legea penală (art. 226 CP) incriminează eschivarea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, precum și de către o persoană juridică a obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice, dacă aceasta a provocat din imprudență:

- a) îmbolnăvirea în masă a oamenilor;
- b) pieirea în masă a animalelor;
- c) decesul persoanei;
- d) alte urmări grave.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de îndeplinirea obligațiilor de către reprezentanții autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului;

Latura obiectivă a infracțiunii constă în acțiunile sau inacțiunile de eschivare sau îndeplinire necorespunzătoare de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală a obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice, dacă aceasta a provocat din imprudență: a) îmbolnăvirea în masă a oamenilor; b) pieirea în masă a animalelor; c) decesul persoanei sau d) alte urmări grave.

Reieșind din dispoziția art. 226 CP, putem deduce că această infracțiune are două modalități de realizare:

a) eschivarea de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, precum și de către o persoană juridică, de la îndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice;

b) îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, precum și de către o persoană juridică, a obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice.

Pentru existența și consumarea acestei infracțiuni este necesară survenirea consecințelor prejudiciabile, dacă aceasta a provocat din imprudență:

- a) îmbolnăvirea în masă a oamenilor;
- b) pieirea în masă a animalelor;
- c) decesul persoanei sau
- d) alte urmări grave.

Sarcini de evaluare

1. Încălcarea cerințelor securității ecologice (art. 223 CP)

1. Ce incriminează prevederile art. 223 CP?
2. Care sunt componentele securității ecologice?
3. Cum reglementează Constituția Republicii Moldova necesitatea asigurării securității ecologice?
4. Ce înseamnă securitatea ecologică?
5. În ce constă securitatea ecologică?
6. Enunțați cadrul legal al R. Moldova care a pus bazele politicii de mediu în etapa de tranziție la economia de piață.
7. Care sunt principalele acte legislative care stau la baza asigurării securității ecologice?

8. Ce Proiect a fost implementat în R. Moldova în scopul executării prevederilor Convenției de la Stockholm privind poluanții organici persistenți, realizării Planului Național de Implementare a acestei Convenții, Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei și a Planului de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană, în cadrul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale (în prezent, Ministerul Ecologiei)?
9. Ce documnte au fost și sunt elaborate și editate, anual, în scopul informării și conștientizării publicului privitor la securitatea ecologică?
10. Cum trebuie percepută economia verde, în contextul dezvoltării durabile și al reducerii sărăciei?
11. Care sunt obiectivele specifice ale Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023?
12. Ce constituie obiectul juridic generic al infracțiunii?
13. Ce constituie obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
14. Ce formează obiectul juridic special secundar al acestei infracțiuni?
15. Ce constituie obiectul material al acestei infracțiuni?
16. În ce constă latura obiectivă a acestei infracțiuni?
17. Când se consumă această componentă de infracțiune?
18. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

2. Încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice (art. 224 CP)

1. Ce incriminează prevederile art. 224 CP?
2. În ce constă scopul acestei norme penale?
3. De care documente internaționale sunt reglementate întrebările cu privire la protejarea mediului înconjurător de deșeurile radioactive, bacteriologice sau toxice?
4. Ce constituie autorizația radiologică parțială?
5. Ce constituie combustibilul nuclear ars?
6. Ce sunt deșeuri radioactive?
7. În ce constă evaluarea securității nucleare?
8. Ce se consideră produs nociv?
9. Ce sunt încărcături periculoase?
10. Ce constituie obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
11. Ce constituie obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
12. Ce constituie obiectul juridic special secundar al acestei infracțiuni?
13. Prin ce se exprimă latura obiectivă a infracțiunii?
14. Când se consumă infracțiunea prevăzută la art. 224 alin. (1) CP?
15. În ce constă gradul prejudiciabil al acestei infracțiuni?
16. Cum vor fi calificate faptele în cazul survenirii consecințelor prejudiciabile: impurificarea, otrăvirea sau infectarea mediului, pieirea în masă a animalelor?

17. Cum vor fi calificate faptele în cazul provocării din imprudență a îmbolnăvirii în masă a oamenilor, decesului persoanei?
18. În ce constă impurificarea mediului?
19. În ce constă otrăvirea mediului?
20. Prin ce se caracterizează latura subiectivă a acestei infracțiuni?
21. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

3. Tănuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea aerului (art. 225 CP)

1. Ce incriminează prevederile art. 225 CP?
2. Din ce considerente a fost dictată necesitatea includerii acestui articol în legislația penală?
3. Ce constituie obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
4. Ce constituie obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
5. Ce relații sociale formează obiectul juridic special secundar al acestei infracțiuni?
6. În ce constă latura obiectivă a infracțiunii?
7. Câte modalități de realizare are dispoziția art. 225 CP?
8. În ce constă fenomenul natural periculos?
9. Prin ce acte se reglementează conținutul informației și criteriile de estimare a situațiilor excepționale pentru comunicările informative prezentate Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale al MAI?
10. Ce trebuie să conțină aceste informații?
11. Ce feluri de poluare există?
12. Când se consumă această infracțiune?
13. Prin ce se exprimă latura subiectivă a infracțiunii?
14. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

4. Neîndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice (art. 226 CP)

1. Ce incriminează prevederile art. 226 CP?
2. Prin ce a fost dictată necesitatea includerii acestui articol în legislația penală?
3. Ce constituie obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
4. Ce constituie obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
5. În ce constă latura obiectivă a infracțiunii?
6. Câte modalități de realizare are această infracțiune?
7. Prin ce se exprimă eschivarea de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, precum și de către o persoană juridică, de la îndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice?

8. Prin ce se exprimă îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, precum și de către o persoană juridică, a obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice?
9. Care act normativ reglementează fondurile ecologice?
10. Care sunt direcțiile prioritare de finanțare din fondurile ecologice?
11. Care sunt consecințele prejudiciabile ale acestei infracțiuni?
12. Prin ce se exprimă latura subiectivă a infracțiunii?
13. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

Teste-grilă

1. Mărirea esențială a fondului radioactiv constă în ridicarea nivelului radiației ce depășește limita admisibilă, adică în cazul în care nivelul de radiație în aer depășește:
 - a) 0,4 Roentgen/oră;
 - b) 0.2 Roentgen/oră;
 - c) 0,1 Roentgen/oră.
2. Acordul cu privire la Antarctica, adoptat la 1 decembrie 1959 la Washington, interzice aruncarea substanțelor radioactive mai la sud de paralela:
 - a) 60 longitudine sudică;
 - b) 50 longitudine sudică;
 - c) 70 longitudine sudică.
3. Conceptul de prejudiciu ecologic a fost pentru prima oară utilizat de către:
 - a) M. Raymond-Gouilloud;
 - b) Gilles Martin;
 - c) Michel Despax.
4. Principiile de bază ale protecției mediului sunt stipulate în:
 - a) art. 3 al Legii privind protecția mediului înconjurător;
 - b) art. 1 al Legii privind protecția mediului înconjurător;
 - c) art. 5 al Legii privind protecția mediului înconjurător.
5. Pământul era considerat proprietate a statului în tratatul „Legile” al lui:
 - a) Virgilius;
 - b) Platon;
 - c) Iulius Gay Cezar.
6. Asigurarea condițiilor de bună guvernare și eficientizare a potențialului instituțional și managerial în domeniul protecției mediului pentru atingerea obiectivelor de mediu este unul dintre obiectivele specifice ale:
 - a) Strategiei de mediu pentru anii 2018-2023;
 - b) Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023;

- c) *Strategiei de mediu pentru anii 2016-2023.*
7. Criteriile de evaluare a situațiilor excepționale comunicate Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale al Ministerului Afacerilor Interne se conțin în:
- a) *Anexa nr. 1 la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale;*
 - b) *Anexa nr. 2 la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale;*
 - c) *Anexa nr. 3 la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale.*
8. Pierirea în masă a animalelor se stabilește nu doar după numărul animalelor pierite, ci se ține cont și de mărimea populației lor. Astfel, acestea pot consta în îmbolnăvirea cu boli contagioase a animalelor agricole, care a dus la pierirea în masă a animalelor, inclusiv a celor sălbatice, când rata pieririi depășește media statistică:
- a) *de 10 și mai multe ori;*
 - b) *de 5 și mai multe ori;*
 - c) *de 3 și mai multe ori.*
9. Acordul despre interzicerea experimentelor armelor nucleare în atmosferă, cosmos și sub apă a fost încheiat în:
- a) *anul 1968;*
 - b) *anul 1963;*
 - c) *anul 1961.*
10. Convenția cu privire la protecția vieților omenești pe mare a fost adoptată la:
- a) *1 octombrie 1977 la Londra;*
 - b) *1 noiembrie 1974 la Londra;*
 - c) *1 martie 1974 la Londra.*
11. Convenția internațională despre răspunderea în cazurile transportului maritim a materialelor nucleare a fost adoptată în:
- a) *anul 1981;*
 - b) *anul 1985;*
 - c) *anul 1988.*
12. Răspunderea civilă pentru daunele nucleare a fost instituită de:
- a) *Convenția de la Madrid din anul 1965 și de la Paris din 1968, urmate de Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Paris;*
 - b) *Convenția de la Paris din anul 1960 și de la Viena din 1963, urmate de Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Viena;*

- c) *Convenția de la Milano din anul 1970 și de la Varna din 1990, urmate de Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Varna.*
13. Legislația R. Moldova reglementează desfășurarea activităților legale privitor la deșeurile radioactive prin:
- a) *Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.2012;*
 - b) *Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 140 din 8.06.2012;*
 - c) *Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 144 din 18.08.2014.*
14. Pentru desfășurarea activităților legale cu substanțele nucleare/radioactive sunt necesare actele permissive ale:
- a) *Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;*
 - b) *Comisiei Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;*
 - c) *Comisiei Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare.*
15. Legislația R. Moldova reglementează desfășurarea activităților legale privitor la substanțele, materialele și deșeurile bacteriologice sau toxice, precum și a pesticidelor, erbicidelor sau a altor substanțe chimice, prin:
- a) *Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1236-XIII din 03.07.1997;*
 - b) *Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1232-XIII din 03.07.1994;*
 - c) *Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1239-XIII din 03.07.1999.*
16. Principiile fundamentale de reglementare a activităților nucleare și radiologice au fost proclamate și fundamentate în:
- a) *art. 2 al Legii privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.2018;*
 - b) *art. 5 al Legii privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.201;*
 - c) *art. 1 al Legii privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.2012.*
17. Otrăvirea mediului constă în:
- a) *introducerea în mediu a unor microorganisme care pot provoca epidemii sau epizootii;*
 - b) *schimbările dăunătoare fizice, chimice sau biologice a acestuia ca rezultat al contactului lui cu materialele sau substanțele indicate în continuare: substanțele, materialele și deșeurile radioactive, bacteriologice sau toxice, precum și pesticidele, erbicidele sau alte substanțe chimice;*

- c) *introducerea în sol a gunoiului sau a altor substanțe infectante, în schimbarea fondului radiațional etc.*
18. Privitor la efectele radioactivității asupra omului, Comisia Internațională de Protecție contra Radiațiilor a stabilit norma maximă admisibilă de:
- a) *1500 mremi/ind./an;*
 - b) *3000 mremi/ind./an;*
 - c) *5000 mremi/ind./an.*
19. Sediul materiei în privința Principiului evaluării impactului asupra mediului înaintea demarării oricărei activități care ar putea să aibă efect prejudiciabil, sau înaintea luării oricărei decizii de mediu, s-a născut în momentul în care omenirea a conștientizat că activitatea umană, și mai ales progresul fără precedent al tehnicii și tehnologiilor, au o influență negativă asupra naturii, îl constituie:
- a) *Convenția de la Kyoto din 1991 și Protocolul de la Teheran din 2003 referitor la evaluarea strategică de mediu;*
 - b) *Convenția de la Espoo din 1991 și Protocolul de la Kiev din 2003 referitor la evaluarea strategică de mediu;*
 - c) *Convenția de la Lima din 1991 și Protocolul de la Paris din 2003 referitor la evaluarea strategică de mediu.*
20. Principiul „este necesar să se recurgă la știință și tehnică pentru a descoperi, a evita sau a limita pericolele care amenință mediul înconjurător” este prevăzut în:
- a) *Declarația de la Stockholm din 1972, în Principiul 18;*
 - b) *Declarația de la Minsk din 1972, în Principiul 12;*
 - c) *Declarația de la Berlin din 1972, în Principiul 16.*
21. Situație excepțională constituie o:
- a) *situație pe un anumit teritoriu, ca rezultat al unei avarii, fenomen natural periculos, catastrofe, calamități naturale sau de alt caracter, care pot provoca sau au provocat victime umane, prejudiciu sănătății oamenilor sau mediului ambiant, pierderi materiale considerabile și au afectat condițiile activității vitale a oamenilor;*
 - b) *situație în care, în urma apariției sursei situației excepționale tehnogene la un obiect sau pe un anumit teritoriu, se întrerup condițiile normale de viață și activitate a oamenilor, apare un pericol pentru viața și sănătatea lor, se cauzează prejudiciu proprietăților populației, economiei naționale și mediului ambiant;*
 - c) *situație excepțională cu caracter natural – situație pe un anumit teritoriu, ca rezultat al apariției sursei situației excepționale naturale, care poate provoca sau a provocat victime umane, prejudiciu sănătății oamenilor și (sau) mediului ambiant, pierderi materiale considerabile și afectarea condițiilor activității vitale a oamenilor.*

22. Îmbolnăvirea în masă a oamenilor constă în îmbolnăviri contagioase ale oamenilor, epidemii, boli contagioase cu etiologie nedepistată:

- a) la cel puțin 10 persoane;
- b) la cel puțin 15 persoane;
- c) la cel puțin 20 de persoane.

Spețe de practică judiciară

Speța 1

În procesul construirii fabricii de produse chimice de către S.A. „C.G.”, din cauza lipsei surselor financiare nu au fost finalizate lucrările de instalare a rezervoarelor de depozitare a deșeurilor industriale. Directorul executoriu al societății pe acțiuni N.G., de comun acord cu constructorul-șef V.F., contrar cerințelor ecologice prevăzute în proiect, au decis să pună în exploatare întreprinderea, urmând ca pentru păstrarea deșeurilor să fie utilizată temporar o instalație specială, care nu corespundea capacității de producere a întreprinderii. Din această cauză, peste două luni de zile s-a produs o avarie, în urma căreia în două lacuri din apropiere s-au scurs deșeuri industriale, fapt care a dus la pierirea în masă a peștelui.

Încadrați juridic faptele săvârșite de N.G. și V.F.

Speța 2

G.A., fiind directorul întreprinderii de producere a coloranților chimici, a dispus ca o parte din deșeurile provenite din procesul de producție să fie ambalate în saci de polietilenă și să fie depozitate la o gunoiște situată în afara localității. Din cauza ploilor torențiale care au avut loc în acea perioadă, substanțele nocive s-au răspândit pe terenurile agricole din apropiere, fapt care a cauzat deteriorarea stratului fertil al solului pe o suprafață de cca 25 ha.

Încadrați juridic faptele lui G.A.

Speța 3

Directorul întreprinderii de producere a vopselei B.E., pentru a economisi sursele financiare, nu a dispus schimbarea filtrelor de purificare a poluanților rezultați din procesul de producție. Serviciul ecologic din municipiul aflat în apropiere, în urma efectuării unei expertize ecologice, a constatat o creștere considerabilă a cantității de metale grele pe suprafața solului. În raportul de expertiză ecologică se mai arăta că faptul dat constituie o cauză de răspândire a diferitor boli la locuitorii din zonă.

Încadrați juridic faptele lui B.E.

Actele normative recomandate

Documente internaționale, regionale și naționale în domeniul mediului:

1. Convenția Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării în țările afectate de secetă și/sau de deșertificare (Paris, 17 iunie 1994), Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 257-XIV din 24 decembrie 1998.
2. Convenția de la Rotterdam privind procedura de consimțământ în cunoștință de cauză aplicabilă anumitor produși chimici periculoși și pesticidelor care fac obiectul comerțului internațional (Rotterdam, 10 septembrie 1998), ratificată prin Legea nr. 389-XV din 25 noiembrie 2004.
3. Concepția națională a agriculturii ecologice, fabricării și comercializării produselor alimentare ecologice și genetic nemodificate, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 863 din 21.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 109.
4. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
5. Concepția dezvoltării durabile a localităților Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1491 din 28.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 005.
6. Concepția organizării și funcționării monitoringului socio-igienic în Republica Moldova și Regulamentul privind monitoringul socio-igienic în Republica Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 717 din 07.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
7. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile suplimentare pentru depozitarea centralizată și neutralizarea pesticidelor inutilizabile interzise, nr. 1543 din 29.11.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 178.
8. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de acumulare și schimb de informații în domeniul protecției populației și a teritoriului în condiții de situații excepționale, nr. 347 din 25.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 062.
9. Hotărârea Guvernului privind controlul transportării transfrontiere a deșeurilor și eliminării acestora, nr. 637 din 27.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 099.
10. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Modulului cu privire la compensarea prejudiciului cauzat de încălcarea legislației sanitare în vigoare, nr. 468 din 24.05.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 077.
11. Hotărârea Parlamentului pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, nr. 373-XVI din 29.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 55.
12. Hotărârea Guvernului cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară, nr. 1345 din 24.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 189.
13. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile de evacuare a apelor uzate urbane în receptorii naturali, nr. 1141 din 10.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 189.
14. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.
15. Legea privind reglementarea de stat a regimului proprietății funciare, cadastrul funciar de stat și monitoringul funciar, nr. 1247-XII din 22.12.1992. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 002.

16. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515-XI din 16.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 010.
17. Legea cu privire la standardizare, nr. 590 din 22.09.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 011.
18. Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului, nr. 835-XIII din 17.05.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 001.
19. Legea privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător, nr. 851-XIII din 29.05.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 52-53.
20. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102-XIII din 06.02.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 40.
21. Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr. 1536-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 060.
22. Legea cadastrului bunurilor imobile, nr. 1543-III din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 44-46
23. Legea privind securitatea biologică, nr. 755-XV din 21.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
24. Legea cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94-XVI din 05.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 90-93.
25. Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice, nr. 10-XVI din 03.02.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 67.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
4. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
5. ULIANOVSKI, Gh. *Infracțiuni care împiedică desfășurarea justiției*. Chișinău, 1999.
6. *Codul penal. Comentat și adnotat / Sub red. A. Barbăneagră*. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
7. GORUNESCU, M. Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr. 4, p. 62.
8. GORUNESCU, M. Protecția juridico-penală a mediului. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 10.
9. GORUNESCU, M. Infracțiunea de mediu – Infracțiune contra dezvoltării durabile. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 11.
10. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996, p. 371.
11. AȘEVSKI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Fox trot, 2007. 399 p.
12. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
13. DEDIU, I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău: Phoenix, 2007. 557 p.
14. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 3. Issue 2/2014* - <http://juridica.ugb.ro/> - ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
15. MANTA, C. Infracțiunile în domeniul mediului. Privire generală. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.
16. SPĂTARU, T., DANIL, T. *Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzitivă (Studii sociologice)*. Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.

17. SPĂȚARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice)*. Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.
18. GIURGIU, V., SECELEANU, I. *Perdelele forestiere de protecție în contextul asigurării securității ecologice și alimentare*. Dezbateră științifică „Sistemul național al perdelelor forestiere de protecție, între deziderat și realizare”, Academia Română și ASAS, 15 mai 2014.
19. ȚÎRDEA, T.N. *Elemente de informatică socială, sociocognitologie și noosferologie*. Chișinău, 2001, p. 178-180.
20. BOSTAN, L. *Conceptul de securitate: aspecte socio-filosofice și metodologice*. Chișinău: USMF „N. Testemițanu”, 2014.
21. DUȚU, M. În legătură cu răspunderea civilă pentru daune ecologice. În: *Dreptul*, 1991, nr. 10-11, p. 23-32.
22. DUȚU, M. Specificul sancțiunilor de drept al mediului. În: *Dreptul*, 1994, nr. 10-11.
23. CABALLERO, F. *Essai sur la notion juridique de nuisance*. Paris: L.G.D.R., 1981, p. 293.
24. УРСУЛ, А.Д. Устойчивое развитие и проблемы безопасности. В: *Безопасность*, 1995, №9.
25. ЛУКЪЯНЧИКОВ, Н.Н. *Новый путь развития России*. Москва, 1995.

Tema VII.

Infrațiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale (art. 227-230 CP)

Obiective de referință

- să definească noțiunea de infrațiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale;
- să caracterizeze infrațiunile prevăzute la art. 227-230 CP;
- să recunoască criteriile de distincție între infrațiunile specificate la art. 227-230 CP;
- să stabilească rolul actelor normative extrapenale de referință în procesul de stabilire a elementelor constitutive ale infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP;
- să caracterizeze latura obiectivă a infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP;
- să identifice semnele principale ale laturii obiective a infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP: fapta prejudiciabilă, consecințele prejudiciabile, raportul de cauzalitate dintre fapta prejudicială și consecințele (urmările) prejudiciabile;
- să identifice semnele secundare ale laturii obiective a infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP: locul, timpul, mijloacele și instrumentele, metodele.

Unități de conținut

- Aspectele tehnico-legislative ale infrațiunilor prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale
- Obiectul infrațiunilor specificate la art. 227-230 CP

- Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 227-230 CP
- Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 227-230 CP
- Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 227-230 CP
- Circumstanțele agravante ale infracțiunilor prevăzute la art. 227 CP

Termeni-cheie: *poluare, impurificare, otrăvire, infectare, produse nocive, zăcămintele minerale, deversare, ape de suprafață, ape subterane, emisie de poluanți.*

Repere de conținut

1. Poluarea solului

Legea penală (art. 227 CP) incriminează poluarea solului prin impurificarea, otrăvirea, infectarea sau altă poluare a lui cu produse nocive ale activității economice ori de altă natură ca urmare a transportării, utilizării sau păstrării lor, dacă aceasta a cauzat daune:

- a) sănătății populației;
- b) mediului;
- c) producției agricole.

Scopul articolului examinat constă în protecția solului prin preîntâmpinarea poluării lui.

Poluarea reprezintă modificarea componentelor naturale prin prezența unor componente străine, numite poluanți, ca urmare a activității omului, și care provoacă, prin natura lor, prin concentrația în care se găsesc și prin timpul precum acționează, efecte nocive asupra sănătății, creează disconfort sau împiedică folosirea unor componente ale mediului esențiale vieții. (Conferința Mondială a ONU, Stockholm, 1972)

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de protecția resurselor naturale.

Obiectul material îl constituie toate terenurile, indiferent de destinație și proprietate, care constituie, în ansamblu, fondul funciar al Republicii Moldova.

Latura obiectivă a infracțiunii constă în acțiuni sau inacțiuni alternative:

- a) de impurificare;
- b) de otrăvire;
- c) de infectare
- d) sau altă poluare a solului

cu produse nocive ale activității economice ori de altă natură ca urmare a încălcării regulilor de comportament cu substanțe nocive, îngrășăminte minerale, stimulenți de creștere a plantelor și cu alte substanțe chimice sau biologice în timpul transportării, utilizării sau păstrării lor.

Infracțiunea se consideră consumată din momentul survenirii uneia, a mai multor sau a tuturor consecințelor enumerate în alin. (1) al articolului examinat, adică care a cauzat daune:

- a) sănătății populației;
- b) mediului;
- c) producției agricole.

Latura subiectivă a infracțiunii se exprimă prin vinovăție, modalitatea imprudență (a se vedea art. 18 Cod penal).

Subiect al infracțiunii poate fi atât persoana fizică responsabilă, care avea atinsă vârsta de 16 ani, precum și cea juridică.

La alin. (2) art. 227 CP se prevăd componentele calificative ale infracțiunii:

- a) săvârșirea infracțiunii în zona situației ecologice excepționale sau în zona unei calamități naturale;
- b) urmate de decesul persoanei din imprudență.

2. Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului

Legea penală (art. 228 CP) incriminează încălcarea cerințelor de protecție a zăcămintelor minerale sau a altor resurse ale subsolului, construcția neautorizată sau amplasarea deșeurilor toxice pe terenurile cu zăcăminte minerale, precum și deversarea nesancționată a substanțelor nocive în subsol, dacă aceasta a provocat: a) prăbușiri sau alunecări de proporții ale terenului; b) poluarea apelor subterane, creând pericol pentru sănătatea populației; c) decesul persoanei din imprudență; d) alte urmări grave.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de protecția resurselor naturale.

Obiectul material al infracțiunii îl constituie subsolul care reprezintă partea scoarței terestre, aflată sub stratul de sol fertil, iar în lipsa acestuia, sub suprafața terestră și fundul bazinelor de apă și apelor curgătoare, care ajunge până la adâncimi accesibile pentru cercetare geologică și valorificare.

Componenta de infracțiune examinată este materială și se consumă din momentul survenirii consecințelor expres indicate în dispoziția articolului:

- a) provocarea prăbușirilor sau alunecărilor de proporții ale terenului;
- b) poluarea apelor subterane, creându-se pericol pentru sănătatea populației;
- c) decesul persoanei din imprudență;
- d) alte urmări grave.

Latura subiectivă se exprimă prin vinovăție din imprudență sau prin dublă formă de vinovăție.

Subiect al infracțiunii este persoana fizică responsabilă, care are împlinită, la momentul săvârșirii infracțiunii, vârsta de 16 ani, și persoana juridică.

3. Poluarea apei

Legea penală (art. 229 CP) incriminează infectarea sau altă impurificare a apelor de suprafață ori subterane cu ape uzate sau cu alte deșeuri ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale și de altă natură, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației ori a provocat decesul persoanei.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de protecția resurselor naturale.

Obiectul material îl constituie sursele sau resursele de apă asupra cărora se răsfrânge activitatea ilicită a subiectului infracțiunii (de exemplu, izvor, fântână, rezervoare, conducte, jgheaburi de adăpare, canale de irigație, bazine etc.).

Latura obiectivă constă în acțiuni de infectare sau altă impurificare a apelor de suprafață ori subterane cu ape uzate sau cu alte deșeuri ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale și de altă natură. Infracțiunea poate fi săvârșită și prin inacțiune, care se exprimă prin neluarea de măsuri în vederea protejării locurilor de purificare a apei, neluarea de măsuri în vederea purificării apelor uzate sau a deșeurilor întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale, neluarea de măsuri în vederea protejării locurilor (bazinele) în care se află stocate aceste ape și deșeuri împotriva unor eventuale inundații, în urma cărora aceste ape se scurg în sursele de apă (râuri, lacuri, canale etc.), infectându-le.

Latura subiectivă a infracțiunii se exprimă prin vinovăție intenționată sau prin imprudență. Modalitatea săvârșirii ei este intenția indirectă sau imprudența: făptuitorul își dădea seama că prin acțiunile sau inacțiunile sale poate fi poluată apa și pot surveni consecințele dăunătoare, nu le-a dorit, dar le-a admis, iar în unele cazuri nu a prevăzut posibilitatea poluării apei și a survenirii consecințelor prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă.

Subiect al infracțiunii poate fi orice persoană fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii are împlinită vârsta de 16 ani, neavând relevanță dacă el are sau nu legătură cu rețeaua sau sursa de apă pe care a infectat-o.

Subiect al infracțiunii poate fi, de asemenea, persoana juridică, care, conform art. 21 alin. (2) CP, desfășoară activitate de întreprinzător, în condițiile expuse în alin. (2) lit. a)-c) al aceluiași articol.

Conform art. 16 CP, infracțiunea analizată este mai puțin gravă.

4. Poluarea aerului

Legea penală (art. 230 CP) incriminează poluarea aerului cu depășirea normelor stabilite, ca urmare a emisiei în atmosferă a poluanților sau a încălcării regulilor de exploatare, sau a neutilizării utilajului, aparatajului, instalațiilor de purificare și control al emisiilor în atmosferă, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile mediului, regnului animal sau vegetal, sănătății populației ori a provocat decesul persoanei.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de protecția resurselor naturale.

Obiectul juridic special secundar al acestei infracțiuni îl constituie relațiile sociale ce țin de sănătatea și integritatea corporală a oamenilor și economia națională.

Latura obiectivă constă în poluarea aerului cu depășirea normelor stabilite, ca urmare a emisiei în atmosferă a poluanților sau a încălcării regulilor de exploatare, sau a neutilizării utilajului, aparatajului, instalațiilor de purificare și control al emisiilor în atmosferă, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile mediului, regnului animal sau vegetal, sănătății populației ori a provocat decesul persoanei.

Ea se realizează prin acțiuni de evacuare (emisie, eliminare) în atmosferă a substanțelor dăunătoare aflate în formă de gaze, vapori, aerosoli (suspensie într-un gaz a unui corp solid sau lichid), particule solide.

Latura subiectivă a infracțiunii poate fi realizată prin imprudență sau dubla formă de vinovăție.

Subiect al infracțiunii poate fi orice persoană fizică responsabilă, care la momentul comiterii infracțiunii are împlinită vârsta de 16 ani, precum și persoana juridică.

În majoritatea cazurilor, persoana fizică este subiect al infracțiunii în cazul îndeplinirii sau neîndeplinirii de către ea a obligațiilor funcționale cu privire la respectarea regulilor de emisie în atmosferă a poluanților sau în cazul încălcării regulilor de exploatare sau utilizare a utilajului, aparatajului, instalațiilor de purificare și control al emisiilor în atmosferă.

Sarcini de evaluare

1. Poluarea solului (art. 227 CP)

1. În ce constă scopul infracțiunii prevăzute la art. 227 CP?
2. Ce prezintă poluarea?
3. Care este cadrul legal de bază privitor la protecția și folosirea rațională a solului?
4. Ce înseamnă poluarea solului?

5. Ce constituie obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
6. Ce constituie obiect juridic special al acestei infracțiuni?
7. Ce constituie obiectul material al acestei infracțiuni?
8. Din ce categorii de terenuri se compune fondul funciar?
9. Ce terenuri fac parte din componența terenurilor orașelor și satelor (comunelor)?
10. Care terenuri sunt destinate ocrotirii naturii, ocrotirii sănătății, activității recreative?
11. Ce terenuri fac parte din categoria terenurilor de braniște?
12. Care terenuri sunt destinate ocrotirii sănătății?
13. Care sunt terenurile fondului silvic?
14. Care sunt terenurile fondului apelor?
15. Prin ce se manifestă latura obiectivă a infracțiunii?
16. Care sunt modalitățile de poluare a solului care constituie latura obiectivă a infracțiunii analizate?
17. Când infracțiunea se consideră consumată?
18. Prin ce se exprimă latura subiectivă a infracțiunii?
19. Cine poate fi subiect al infracțiunii?
20. Care sunt componentele calificative ale infracțiunii prevăzute la art. 227 alin. (2) CP?
21. Ce situații excepționale deosebim după proporțiile extinderii și gravitatea consecințelor?
22. Ce situații excepționale deosebim după particularitățile manifestării lor?
23. Ce constituie o calamitate naturală?

2. Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului (art. 228 CP)

1. Care este obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
2. Care este obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
3. Ce constituie obiectul material al infracțiunii?
4. Ce include Fondul de stat al subsolului?
5. Ce sunt substanțe minerale utile?
6. Ce constituie zăcământ de substanțe minerale utile?
7. În ce se devizează substanțele minerale utile?
8. Prin ce se realizează latura obiectivă a infracțiunii?
9. În baza cărui act se efectuează extragerea substanțelor minerale utile larg răspândite?
10. În baza cărui act se permite și se efectuează extragerea, până la o adâncime de 5 metri, a rocilor sedimentare, a celor neconsolidate, a argilei, a argilei nisipoase, a nisipului argilos pentru construcția, reparația, modernizarea și extinderea drumurilor publice, a căilor ferate, a digurilor de protecție contra inundațiilor, pentru prevenirea, stoparea și lichidarea consecințelor proceselor geologice periculoase?
11. Când se consumă componența de infracțiune examinată?
12. Prin ce se exprimă latura subiectivă a infracțiunii?
13. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

3. Poluarea apei (art. 229 CP)

1. Care este cadrul normativ ce reglementează regulile de securitate și de folosire rațională a apelor în Republicii Moldova?
2. La ce atentează infracțiunea prevăzută la art. 229 CP?
3. Care sunt principalii poluanți ai apei?
4. Ce constituie obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
5. Ce constituie obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
6. Ce formează obiectul material al acestei infracțiuni?
7. Ce se înțelege prin surse de apă?
8. În ce constă latura obiectivă a infracțiunii?
9. În ce constă infectarea sursei sau rețelei de apă?
10. Care sunt consecințele prejudiciabile ale infracțiunii prevăzute la art. 229 CP?
11. Prin ce se exprimă latura subiectivă a infracțiunii?
12. Cine poate fi subiect al infracțiunii?

4. Poluarea aerului (art. 230 CP)

1. Ce incriminează art. 230 CP?
2. Cum se calculează emisiile limită admisibile (ELA) în atmosferă?
3. Ce constituie atmosfera?
4. Care este compoziția atmosferei?
5. Ce se înțelege prin mediu?
6. Ce desemnează termenul „poluare a aerului”?
7. Care sunt cauzele de bază ale poluării aerului?
8. Care au fost primele măsuri legate de prevenirea poluării aerului din istorie?
9. Care este cadrul legislativ european privitor la luarea măsurilor de combatere a poluării aerului?
10. Care este cadrul legal ce reglementează regulile de păstrare a purității și de ameliorare a calității aerului atmosferic, de prevenire și reducere a efectelor nocive ale factorilor fizici, chimici, biologici, radioactivi și de altă natură asupra atmosferei?
11. Ce substanțe ajung în atmosferă și ce efecte negative au asupra sănătății noastre?
12. Care sunt principalii poluanți ai atmosferei?
13. Ce constituie obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
14. Ce constituie obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
15. Ce constituie obiectul juridic special secundar al acestei infracțiuni?
16. În ce constă latura obiectivă a infracțiunii?
17. Cum se realizează latura subiectivă a infracțiunii?
18. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

Teste-grilă

1. Situație excepțională constituie o:

- a) *situație pe un anumit teritoriu, ca rezultat al unei avarii, fenomen natural periculos, catastrofe, calamități naturale sau de alt caracter, care pot provoca sau au provocat victime umane, prejudiciu sănătății oamenilor sau mediului ambiant, pierderi materiale considerabile și au afectat condițiile activității vitale a oamenilor;*
- b) *situație în care, în urma apariției sursei situației excepționale tehnogene la un obiect sau pe un anumit teritoriu, se întrerup condițiile normale de viață și activitate a oamenilor, apare un pericol pentru viața și sănătatea lor, se cauzează prejudiciu proprietăților populației, economiei naționale și mediului ambiant;*
- c) *situație excepțională cu caracter natural – situație pe un anumit teritoriu, ca rezultat al apariției sursei situației excepționale naturale, care poate provoca sau a provocat victime umane, prejudiciu sănătății oamenilor și (sau) mediului ambiant, pierderi materiale considerabile și afectarea condițiilor activității vitale a oamenilor.*

2. Îmbolnăvirea în masă a oamenilor constă în îmbolnăviri contagioase ale oamenilor, epidemii, boli contagioase cu etiologie nedepistată:

- a) *la cel puțin 10 persoane;*
- b) *la cel puțin 15 persoane;*
- c) *la cel puțin 20 de persoane.*

3. Pierirea în masă a animalelor se stabilește nu doar după numărul animalelor pierite, ci se ține cont și de mărimea populației lor. Astfel, acestea pot consta în îmbolnăvirea cu boli contagioase a animalelor agricole, care a dus la pierirea în masă a animalelor, inclusiv a celor sălbatice, când rata pieririi depășește media statistică de:

- a) *2 și mai multe ori;*
- b) *3 și mai multe ori;*
- c) *4 și mai multe ori.*

4. Una dintre componentele deosebit de importante ale biosferei este solul:

- a) *corp natural dublu dimensional situat la suprafața uscatului, cu proprietăți și funcții speciale;*
- b) *corp natural tridimensional situat la suprafața uscatului, cu proprietăți și funcții specifice;*
- c) *corp natural patru dimensional situat la suprafața uscatului, cu proprietăți și funcții originale.*

5. Otrăvirea solului constă în:

- a) *schimbările dăunătoare fizice, chimice sau biologice ale solului din cauza contactului lui cu materialele sau substanțele nocive, îngrășăminte minerale,*

- stimulenți de creștere a plantelor și cu alte substanțe chimice sau biologice, introduse în sol cu depășirea normelor sau concentrațiilor prevăzute;*
- b) *introducerea în sol a unor microorganisme care pot provoca epidemii sau epizootii;*
- c) *introducerea în sol a gunoiului sau a altor substanțe infectante, în schimbarea fondului radiațional etc.*
6. Situație excepțională națională constituie:
- a) *situație în urma căreia au avut de suferit mai mult de 200 de persoane, inclusiv au decedat de la 30 de persoane, sau au fost afectate condițiile de activitate vitală a mai mult de 700 de persoane, sau prejudiciul material, cauzat direct, constituie mai mult de 200 mii de unități convenționale, la ziua producerii situației excepționale, iar zona situației excepționale cuprinde teritoriul a trei și mai multe raioane vecine ale Republicii Moldova;*
- b) *situație în urma căreia au avut de suferit mai mult de 100 de persoane, inclusiv au decedat de la 26 de persoane, sau au fost afectate condițiile de activitate vitală a mai mult de 500 de persoane, sau prejudiciul material, cauzat direct, constituie mai mult de 100 mii de unități convenționale, la ziua producerii situației excepționale, iar zona situației excepționale cuprinde teritoriul a două și mai multe raioane vecine ale Republicii Moldova;*
- c) *situație în urma căreia au avut de suferit mai mult de 300 de persoane, inclusiv au decedat de la 40 de persoane, sau au fost afectate condițiile de activitate vitală a mai mult de 1000 de persoane, sau prejudiciul material, cauzat direct, constituie mai mult de 300 mii de unități convenționale, la ziua producerii situației excepționale, iar zona situației excepționale cuprinde teritoriul a cinci și mai multe raioane vecine ale Republicii Moldova.*
7. Construirea obiectivelor subterane nelegate de extragerea substanțelor minerale utile pentru necesitățile gospodăriilor individuale se permite fără atribuirea perimetrului minier:
- a) *până la o adâncime de 3 metri;*
- b) *până la o adâncime de 4 metri;*
- c) *până la o adâncime de 5 metri.*

Spețe de practică judiciară

Speța 1

T.V., în perioada anilor 2017-august 2021, în scop de cupiditate, acționând în mod ascuns, intenționat și premeditat, împreună cu fiul său, TI, a.n. 1990, și alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, fiind conștient de acțiunile sale și de consecințele ce pot surveni, încălcând prevederile art. 18 alin. (1), art. 22 alin. (5), art. 24 alin. (1) și (3), art. 72 alin. (3) din Codul subsolului, precum și prevederile art. 36

din Codul funciar și art. 8 alin. (1) pct. 14) din Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător, nr. 451 din 30.07.2001, folosind neautorizat subsolul, în lipsa documentației de evaluare și aprobare a rezervelor de substanțe minerale utile și a unui contract de atribuire în folosință a sectorului de subsol a perimetrului minier pentru sustragerea substanțelor minerale, au sustras prin excavație de pe terenurile cu destinație agricolă din extravilanul s. Milești, r-nul Nisporeni, cu numerele cadastrale 60412090016, 60412090017, 60412090018, 60412090019, 60412090020, 60412090021, 60412090022, 60412090023, 60412090024, 60412090025, 60412090026, cu suprafața totală de 4 ha, zăcăminte minerale naturale de nisip, care, potrivit raportului de evaluare al Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale nr. 09-21-034 din 18.08.2021, constituie 4770 m³, la prețul de 477 000 lei, pe care o parte l-a vândut și o parte l-a transmis cu titlu gratuit persoanelor fizice și juridice, cauzând bugetului de stat un prejudiciu material în proporții deosebit de mari în sumă de 477 000 lei.

Încadrați juridic faptele lui T.V.

Actele normative recomandate

Documente internaționale, regionale și naționale în domeniul mediului:

1. Concepția națională a agriculturii ecologice, fabricării și comercializării produselor alimentare ecologice și genetic nemodificate, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 863 din 21.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 109.
2. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
3. Concepția politicii naționale în domeniul resurselor de apă, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 325-XV din 18.07.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 191.
4. Concepția protecției mediului în Republica Moldova. Departamentul Protecției Mediului Înconjurător. Chișinău, 1996. 11 p.
5. Convenția privind poluarea transfrontieră a aerului la distanțe mari (Geneva, 13 noiembrie 1979), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 399-XIII din 16 martie 1995.
6. Hotărârea Guvernului despre aprobarea principiilor de bază pentru restabilirea terenurilor degradate, nr. 404 din 09.06.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 007.
7. Hotărârea Guvernului despre reglementarea relațiilor din domeniul gospodăririi apelor și folosirea rațională a resurselor de apă în Republica Moldova, nr. 619 din 16.08.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 003.
8. Hotărârea Guvernului cu privire la reglementarea valorificării subsolului, nr. 700 din 21.09.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 012.
9. Hotărârea Guvernului cu privire la autorizarea prin licență a folosirii subsolului în Republica Moldova, nr. 726 din 27.09.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 008.
10. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de elaborare și aprobare a schemelor de utilizare în complex și protecție a apelor, nr. 747 din 03.11.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 14-15.

11. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile pentru reglementarea utilizării bazinelor acvatice, nr. 1202 din 08.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 136-138.
12. Hotărârea Guvernului cu privire la studierea, utilizarea și protecția apelor minerale, nr. 632 din 18.05.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 069.
13. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile de evacuare a apelor uzate urbane în receptorii naturali, nr. 1141 din 10.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 189.
14. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515-XI din 16.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 010.
15. Legea privind protecția aerului atmosferic, nr. 1422-XIII din 17.12.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 044.
16. Legea privind plata pentru poluarea mediului, nr. 1540-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 054.
17. Planul de acțiuni complexe în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale, inclusiv a resurselor acvatice, resurselor minerale și a fondului forestier, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 991 din 12.08.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 182.
18. Programul Național de suprimare eșalonată a substanțelor ce distrug stratul de ozon în Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1064 din 11.11.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 135.
19. Programul de diminuare a poluării aerului atmosferic de către mijloacele de transport auto, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1047 din 04.10.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 121.
20. Programul de valorificare a terenurilor noi și de sporire a fertilității solurilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 636 din 26.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 099.
21. Programul de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1406 din 30.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 001.
22. Regulamentele-cadru ale parcurilor naționale, monumentelor naturii, rezervațiilor de resurse și rezervațiilor biosferei, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 782 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.
23. Regulamentul Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 485 din 12.08.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 124-126.
24. Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 662 din 13.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 86-89.
25. Programul de valorificare a terenurilor noi și de sporire a fertilității solurilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 636 din 26.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003 nr. 099.
26. Codul funciar, adoptat prin Legea nr. 828-XII din 25.12.1991. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1991nr. 008.
27. Codul apelor, adoptat prin Legea nr. 1532-XI din 22.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 010.
28. Codul subsolului, adoptat prin Legea nr. 3-XVI din 02.02.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 75-77.
29. Metodica de evaluare a prejudiciului cauzat mediului înconjurător în urma încălcării legislației apelor, aprobată prin ordinul Ministerului Ecologiei, Construcțiilor și

- Dezvoltării Teritoriului, nr. 163 din 07.07.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 208.
30. Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, nr. 440-XIII din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 043.
 31. Legea pentru aprobarea Regulamentului cu privire la regimul comercial și reglementarea utilizării hidrocarburilor halogenate care distrug stratul de ozon, nr. 852-XV din 14.02.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 054.
 32. Instrucțiunea privind evaluarea prejudiciului cauzat resurselor de sol, aprobată prin Ordinul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale, nr. 383 din 08.08.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 189.
 33. Instrucțiunea privind evaluarea prejudiciului cauzat mediului în rezultatul nerespectării legislației privind subsolul, aprobată prin Ordinul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale, nr. 385 din 08.08.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 189.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROȘU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
4. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
5. ULIANOVSKI, Gh. *Infrațiuni care împiedică îndeplinirea justiției*. Chișinău, 1999.
6. *Codul penal. Comentat și adnotat / Sub red. A. Barbăneagră*. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
7. GORUNESCU, M. Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr. 4, p. 62
8. GORUNESCU, M. Protecția juridico-penală a mediului. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 10.
9. GORUNESCU, M. Infrațiunea de mediu – Infrațiune contra dezvoltării durabile. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 11.
10. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996, p. 371.
11. AȘEVSKI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
12. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
13. DEDIU, I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău: Phoenix, 2007. 557 p.
14. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 3. Issue 2/2014* - <http://juridica.ugb.ro/> - ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
15. MANTA, C. Infrațiunile în domeniul mediului. Privire generală. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.
16. SPĂTARU, T., DANII, T. *Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzitivă (Studii sociologice)*. Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.
17. SPĂTARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice)*. Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.
18. GIURGIU, V., SECELEANU, I. *Perdelele forestiere de protecție în contextul asigurării securității ecologice și alimentare*. Dezbateră științifică „Sistemul național al perdelelor forestiere de protecție, între deziderat și realizare”, Academia Română și ASAS, 15 mai 2014.
19. ȚÎRDEA, T.N. *Elemente de informatică socială, sociocognitologie și noosferologie*. Chișinău, 2001, p. 178-180.

20. BOSTAN, L. *Conceptul de securitate: aspecte socio-filosofice și metodologice*. Chișinău: USMF „N. Testemițanu”, 2014.
21. DUȚU, M. În legătură cu răspunderea civilă pentru daune ecologice. În: *Dreptul*, 1991, nr. 10-11, p. 23-32.
22. DUȚU, M. Specificul sancțiunilor de drept al mediului. În: *Dreptul*, 1994, nr. 10-11.
23. POPESCU, D. Protecția mediului și exploatarea rațională a resurselor naturale. In: *Principii și forme juridice ale cooperării economice internaționale* (coordonator Dumitru Popescu). București: Editura Academiei, 1979, p. 191-192, 206-207.
24. ILIESCU, Iu. *Poluarea radioactivă*. București, 2010.
25. ZAMFIR, P. *Ghidul judecătorului în materia aplicării Convenției de la Aarhus*. Chișinău: Eco „Tiras”, 2010.
26. BĂDESCU, V.-St. *Impactul acțiunilor militare asupra mediului*. București, 2010.
27. *Poluarea aerului, Ghid ecologic școlar* /Coordonatori: D. Dinu, V. Sandu. Vol. I. Brașov, 2005.
28. CABALLERO, F. *Essai sur la notion juridique de nuisance*. Paris: L.G.D.R., 1981, p. 293.
29. MERCURE, F., SULLIVAN, J.E. Le principe de precaution en droit Canadien: une integration tributaire de l'ordre economique international. In: *Revista română de drept al mediului*, An.III, 2005, nr. 2(6), p. 5-6.
30. ROMI, R. *Droit international et europeen de l'environnement*. Paris: Domat, Montchrestien, 2005, p. 43-44.
31. ULIESCU, M. La responsabilite pour le dommage ecologique. In: *Revue Internationale de Droit Compare* 1993, no 2, p. 392.
32. GIROUD, D. *La reparation du dommage ecologique*. Paris: L.G.D.J., 1974
33. MARTIN, G. *Le repression du prejudice ecologique*. Colloque de Brest, 1988.
34. УРСУЛ, А.Д. Устойчивое развитие и проблемы безопасности. В: *Безопасность*. 1995, №9.
35. ЛУКЪЯНЧИКОВ, Н.Н. *Новый путь развития России*. Москва, 1995.
36. ПЛЕШАКОВ А.И. *Уголовно-правовая борьба с экологическими преступлениями*: Автореф. докт. юрид. наук. Москва, 1994. 48 с.
37. ЛОПАШЕНКО, Н.А. *Экологические преступления: Комментарий к главе 26 УК РФ*. Москва: Юридический центр Пресс, 2002. 800 с.

Tema VIII.

Infrațiuni prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre (art. 231 și 232 CP)

Obiective de referință

- să stabilească elementele constitutive ale infrațiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre;
- să distingă infrațiunile prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre săvârșite în sfera activității de întreprinzător de faptele conexe penale și nepenale;
- să efectueze analiza juridico-penală a fiecăreia dintre infrațiunile prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre;
- să interpreteze prevederile art. 231 și 232 CP;

- să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre;
- să utilizeze metodele științei dreptului penal în studiul infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre.

Unități de conținut

- Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre;
- Obiectul infracțiunilor specificate la art. 231 și 232 CP
- Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 231 și 232 CP
- Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 231 și 232 CP
- Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 231 și 232 CP
- Circumstanțele agravante ale infracțiunilor prevăzute la art.232 CP

***Termeni-cheie:** fond silvic, arii naturale de stat, distrugere, deteriorare, arbori, arbuști, masive forestiere.*

Repere de conținut

1. Tăierea ilegală a vegetației forestiere

Legea penală (art. 231 CP) incriminează tăierea ilegală a arborilor și arbuștilor din fondul silvic sau din fondul ariilor naturale protejate de stat, săvârșită: a) de persoane responsabile de protecția și paza vegetației forestiere; b) în proporții mari.

Scopul normei examinate constă în preîntâmpinarea distrugerii sau degradării vegetației forestiere din păduri, protecția pădurilor ca patrimoniu național al Republicii Moldova și importantă resursă naturală.

Obiectul juridic generic al infracțiunilor ecologice îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de regimul impus ecosistemelor terestre.

Articolul 231 CP incriminează două tipuri de infracțiuni de tăiere ilegală a arborilor și arbuștilor, în dependență de destinația acestor arbori și arbuști:

1. tăierea ilegală a arborilor și arbuștilor din fondul silvic (forestier) și
2. tăierea ilegală a arborilor și arbuștilor din fondul ariilor naturale protejate de stat.

Conform art. 2 din Codul Silvic, Fondul forestier (silvic) este constituit din păduri, terenurile destinate împăduririi, terenurile afectate gospodăriei silvice, precum și terenurile neproductive, incluse în amenajamentele silvice sau în Cadastrul funciar ca păduri și/sau plantații forestiere.

Obiectul material îl constituie arborii și arbuștii din fondul silvic sau din fondul ariilor naturale protejate de stat.

Latura obiectivă se realizează prin acțiuni active de defrișare ilegală a arborilor și arbuștilor din fondul silvic sau din fondul ariilor naturale protejate de stat.

Latura subiectivă a infracțiunii se caracterizează prin vinovăție intenționată, în ambele sale modalități: intenție directă sau indirectă.

La art. 231 CP subiecții infracțiunii examinate sunt divizați în două grupuri:

- a) persoanele responsabile de protecția și paza vegetației forestiere;
- b) orice persoană fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii are împlinită vârsta de 16 ani și a tăiat pădurea în proporții mari.

Subiect al infracțiunii poate fi și persoana juridică.

2. Distrugerea sau deteriorarea masivelor forestiere

Legea penală (art. 232 CP) incriminează distrugerea sau deteriorarea în proporții mari a masivelor forestiere în urma folosirii imprudente a focului sau a unor surse de pericol sporit.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de regimul impus ecosistemelor terestre.

Latura obiectivă a infracțiunii se realizează prin acțiuni de distrugere sau deteriorare în proporții mari a masivelor forestiere în urma folosirii imprudente a focului sau a unor surse de pericol sporit.

Infracțiunea se consideră consumată din momentul distrugerii sau deteriorării masivelor forestiere pe suprafețe considerabile, când se cauzează daune în proporții mari (despre daune în proporții mari a se vedea art. 126 CP).

La art. 232 alin. (1) CP se prevăd două modalități de distrugere sau deteriorare a masivelor forestiere: a) în urma folosirii imprudente a focului; b) în urma folosirii imprudente a altor surse de pericol sporit.

Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 232 CP se exprimă prin vinovăție din imprudență, a celei prevăzute la alin. (2) art. 232 CP – prin vinovăție intenționată în ambele modalități: intenție directă sau indirectă.

Subiectul infracțiunii este persoana fizică responsabilă, care a atins vârsta de 16 ani.

Componența infracțiunii prevăzute la art. 232 CP este materială și se consumă din momentul survenirii consecințelor prejudiciabile: distrugerea sau deteriorarea în proporții mari a masivelor forestiere.

Sarcini de evaluare

1. Tăierea ilegală a vegetației forestiere (art. 231 CP)

1. În ce constă scopul incriminării faptelor prevăzute la art. 231 CP?
2. Ce constituie obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
3. Ce constituie obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
4. Câte tipuri de infracțiuni incriminează art. 231 CP?
5. Din ce este constituit Fondul forestier (silvic)?
6. Ce se consideră pădurie?
7. Ce constituie obiectul material al infracțiunii?
7. Cum se realizează latura obiectivă a infracțiunii?
8. Cum se realizează defrișarea?
9. În ce constă tăierea arborilor sau arbuștilor?
10. Când se consideră tăierea arborilor sau arbuștilor ilegală?
11. Prin ce se caracterizează latura subiectivă a infracțiunii?
12. În câte grupuri se divizează subiecții infracțiunii în art. 231 CP?

2. Distrugerea sau deteriorarea masivelor forestiere (art. 232 CP)

1. Ce constituie obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?
2. Ce constituie obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
3. Cum se realizează latura obiectivă a infracțiunii?
4. Când infracțiunea se consideră consumată?
5. Prin ce se exprimă săvârșirea infracțiunii în urma folosirii imprudente a focului?
6. Prin ce se exprimă latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 232 CP?
7. Prin ce se exprimă latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la alin. (2) art. 232 CP?
8. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?
9. Când se consumă componența infracțiunii prevăzute la art. 232 CP?

Teste-grilă

1. Subiectul infracțiunilor economice are vârsta minimă a răspunderii penale:
 - a) de 16 ani;
 - b) de 14 ani;
 - c) după caz, de 14 ani sau de 16 ani.
2. Persoana juridică (cu excepția autorității publice):
 - a) poate fi subiect în cazul tuturor infracțiunilor ecologice;
 - b) poate fi subiect doar în cazul unor infracțiuni ecologice;
 - c) nu poate fi subiect în cazul niciunei infracțiuni ecologice.
3. Prin surse de apă se înțelege:
 - a) izvoarele, lacurile;

- b) *fântânile, rezervoarele;*
 - c) *conductele, canalele etc.*
4. Constituirea fondul forestier (silvic) este reglementată de:
- a) *art. 6 din Codul Silvic;*
 - b) *art. 2 din Codul Silvic;*
 - c) *art. 3 din Codul Silvic.*
5. Fondul forestier (silvic) este constituit din:
- a) *păduri, terenurile destinate împăduririi, terenurile afectate gospodăriei silvice;*
 - b) *păduri, terenurile destinate împăduririi, precum și terenurile neproductive, incluse în amenajamentele silvice sau în Cadastrul funciar ca păduri și/sau plantații forestiere;*
 - c) *păduri, terenurile destinate împăduririi, terenurile afectate gospodăriei silvice, precum și terenurile neproductive, incluse în amenajamentele silvice sau în Cadastrul funciar ca păduri și/sau plantații forestiere.*
6. Sunt considerate păduri:
- a) *terenurile acoperite cu vegetație forestieră cu o suprafață de peste 0,25 ha;*
 - b) *terenurile acoperite cu vegetație forestieră cu o suprafață de peste 0,5 ha;*
 - c) *terenurile acoperite cu vegetație forestieră cu o suprafață de peste 0,75 ha.*

Spețe de practică judiciară

Speța 1

P.O., lucrând în calitate de pădurar în Serviciul Silvic de Stat, în ajun de Crăciun a tăiat dintr-un loc interzis patru brazi, în valoare de 730 lei, pe care i-a donat unor prieteni pentru sărbătorile de iarnă.

Încadrați juridic faptele lui P.O.

Speța 2

M.O. a pătruns în livada ce aparținea gospodăriei țărănești din localitate și a tăiat 15 pomi fructiferi. Peste trei zile acesta a fost reținut de către lucrătorii poliției în timp ce vindea lemne provenite din pomii tăiați în împrejurările arătate.

Încadrați juridic faptele lui M.O.

Speța 3

În timp ce se odihneau într-o rezervație naturală, P.L. împreună cu T.F. au aprins un rug. Văzând că vremea de afară s-a stricat și considerând că focul se va stinge în urma ploii, aceștia au plecat fără a lua careva măsuri de precauție. Din cauza vântului puternic care s-a dezlănțuit ulterior, focul s-a răspândit prin zonă declanșând un incendiu, în urma căruia au ars 0,5 ha de pădure.

Încadrați juridic faptele lui P.L. și T.F.

Actele normative recomandate

Documente internaționale, regionale și naționale în domeniul mediului:

1. Concepția națională a agriculturii ecologice, fabricării și comercializării produselor alimentare ecologice și genetic nemodificate, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 863 din 21.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 109.
2. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
3. Concepția dezvoltării durabile a localităților Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1491 din 28.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 005.
4. Convenția Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării în țările afectate de secetă și/sau de deșertificare (Paris, 17 iunie 1994), aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 257-XIV din 24 decembrie 1998.
5. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile de asigurare a ocrotirii pădurilor, perdelelor forestiere de protecție și a altor plantații silvice, nr. 106 din 27.02.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 032.
6. Hotărârea Guvernului cu privire la clasificarea pădurilor pe grupe și categorii funcționale, nr. 1008 din 30.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 082.
7. Hotărârea Guvernului cu privire la evidența de stat a fondului forestier, nr. 1007 din 30.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 082.
8. Hotărârea Guvernului cu privire la procedura unică de ținere a evidenței spațiilor verzi ale localităților urbane și rurale, nr. 676 din 11.07.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 084.
9. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile de stabilire a zonelor și fâșiilor riverane de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, nr. 32 din 16.01.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 57-58.
10. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Modulului cu privire la compensarea prejudiciului cauzat de încălcarea legislației sanitare în vigoare, nr. 468 din 24.05.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 077.
11. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.
12. Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, nr. 440-XIII din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 043.
13. Legea privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător, nr. 851-XIII din 29.05.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 52-53.
14. Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate, nr. 1041-XIV din 15.06.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 141-143.
15. Legea cu privire la grădinile botanice, nr. 105 din 02.06.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 104-106.
16. Legea grădinilor zoologice, nr. 136-XVI din 14.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 107-111.
17. Legea regnului vegetal, nr. 239-XVI din 08.11.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 40-41.
18. Planul Național de acțiune pentru sănătate în relație cu mediul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 487 din 19.06.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 075.
19. Planul de acțiuni complexe în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale, inclusiv a resurselor acvatice, resurselor minerale și a fondului forestier, aprobat prin Hotărârea

- Guvernului nr. 991 din 12.08.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 182.
20. Programul Național de Acțiuni în domeniul Protecției Mediului Înconjurător, aprobat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 321 din 06.10.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 058.
 21. Programul Național de Acțiuni pentru combaterea deșertificării, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 367 din 13.04.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 046.
 22. Programul de valorificare a terenurilor noi și de sporire a fertilității solurilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 636 din 26.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 099.
 23. Programul de stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 737 din 17.06.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 132.
 24. Regulamentul cu privire la modul de recuperare a prejudiciului cauzat prin contravenții silvice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 854 din 28.12.1992. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1992, nr. 012.
 25. Regulamentul cu privire la utilizarea informației hidrometeorologice în activitatea economică a agenților economici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 935 din 11.10.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 115.
 26. Regulamentele-cadru ale parcurilor naționale, monumentelor naturii, rezervațiilor de resurse și rezervațiilor biosferei, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 782 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.
 27. Regulamentul-cadru cu privire la grădinile botanice, Regulamentul-cadru cu privire la grădinile dendrologice, Regulamentul-cadru cu privire la grădinile zoologice și Regulamentul cadru cu privire la rezervațiile științifice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 785 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.
 28. Regulamentul Agenției pentru Silvicultură „Moldsilva”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 844 din 15.08.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 110.
 29. Regulamentul cu privire la modul de folosință specială a obiectelor Cărții Roșii a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1094 din 22.09.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 157.
 30. Strategia Națională și Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 112-XV din 27.04.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 090.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
4. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
5. ULIANOVSKI, Gh. *Infrațiuni care împiedică înfăptuirea justiției*, Chișinău, 1999.
6. *Codul penal. Comentat și adnotat / Sub red. A. Barbăneagră*. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
7. GORUNESCU, M. Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr. 4, p. 62.
8. GORUNESCU, M. Protecția juridico-penală a mediului. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 10.

9. GORUNESCU, M. Infracțiunea de mediu – Infracțiune contra dezvoltării durabile. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 11.
10. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996, p. 371.
11. AȘEVSCI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
12. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
13. DEDIU I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău: Phoenix, 2007. 557 p.
14. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului, În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* - Volume 3. Issue 2/2014 - <http://juridica.ugb.ro/> - = ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
15. MANTA, C. Infracțiunile în domeniul mediului. Privire generală, În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.
16. SPĂTARU, T., DANIL, T. *Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzitivă (Studii sociologice)*. Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.
17. SPĂTARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice)*. Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.
18. GIURGIU, V., SECELEANU, I. *Perdelele forestiere de protecție în contextul asigurării securității ecologice și alimentare*. Dezbateră științifică „Sistemul național al perdelelor forestiere de protecție, între deziderat și realizare”, Academia Română și ASAS, 15 mai 2014.
19. ȚÎRDEA, T.N. *Elemente de informatică socială, sociocognitologie și noosferologie*. Chișinău, 2001, p. 178-180.
20. BOSTAN, L. *Conceptul de securitate: aspecte socio-filosofice și metodologice*. Chișinău: USMF „N. Testemițanu”, 2014.
21. DUȚU, M. În legătură cu răspunderea civilă pentru daune ecologice. În: *Dreptul*, 1991, nr. 10-11, p. 23-32.
22. DUȚU, M. Specificul sancțiunilor de drept al mediului. În: *Dreptul*, 1994, nr. 10-11.
23. CABALLERO, F. Essai sur la notion juridique de nuisance. Paris: L.G.D.R., 1981, p. 293.
24. MERCURE, F. SULLIVAN J.E. Le principe de precaution en droit Canadien: une integration tributaire de l'ordre economique international. In: *Revista română de drept al mediului*, An.III, 2005, nr. 2(6), p. 5-6.
25. УРСУЛ, А.Д. Устойчивое развитие и проблемы безопасности. В: *Безопасность*, 1995, №9.
26. ЛУКЪЯНЧИКОВ, Н.Н. *Новый путь развития России*. Москва, 1995.
27. ДАНИЛОВ, Е.П. *Уголовный кодекс Российской Федерации: Комментарий. Судебная практика. Справочные материалы*. Москва: КНОРУС, 2004. 544 с.

Tema IX.

Infracțiuni prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei (art. 233 și 234 CP)

Obiective de referință

- să stabilească specificul infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei;
- să determine diferențele specifice dintre infracțiunile prevăzute la art. 233 și 234 CP;
- să stabilească elementele constitutive ale infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei;
- să propună perfecționarea dispozițiilor art. 233 și 234 CP;
- să recomande anumite criterii de distincție între infracțiunile specificate la art. 233 și 234 CP;
- să aplice cunoștințele obținute în procesul de studiere a infracțiunilor prevăzute la art. 233 și 234 CP la soluționarea cazurilor.

Unități de conținut

- Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei
- Obiectul infracțiunilor specificate la art. 2233 și 234 CP
- Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 233 și 234 CP
- Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 233 și 234 CP
- Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 233 și 234 CP

Termeni-cheie: vânat, autorizație, braconaj, metode nepermise, îndeletnicire, pescuit, substanțe explozive, substanțe otrăvitoare.

Repere de conținut

1. Vânatul ilegal

Legea penală (art. 233 CP) incriminează vânatul fără autorizația corespunzătoare fie în perioada interzisă, fie în locurile interzise, fie cu unelte și metode nepermise (braconajul), dacă acesta a cauzat daune ce depășesc 200 de unități convenționale.

Scopul articolului constă în protecția cu mijloace juridico-penale a lumii animale de vânatul ilegal, care se realizează de către diferite persoane și în scopuri diferite prin prinderea sau nimicirea animalelor care se află în starea lor naturală.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de conservarea biodiversității faunei.

Obiectul material al infracțiunii îl constituie corpul animalelor sălbatice (animalele și păsările) ce se află în starea lor de libertate naturală, existența cărora nu este determinată de către om.

Latura obiectivă a infracțiunii se realizează prin acțiuni active.

Latura subiectivă a infracțiunii se caracterizează prin intenție directă sau indirectă.

Subiectul infracțiunii este general: persoana fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii are împlinită vârsta de 16 ani, și persoana juridică.

La alin. (2) art. 233 CP este incriminată fapta prevăzută la alin. (1) art. 233 CP săvârșită de un subiect special.

2. Îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor

Legea penală (art. 234 CP) incriminează îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor, cu utilizarea substanțelor explozive și otrăvitoare sau a altor mijloace de nimicire în masă a faunei, dacă aceasta a cauzat daune ce depășesc 200 de unități convenționale.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de conservarea biodiversității faunei.

Obiectul material îl formează corpul reproducătorilor, icrele, puietul, sturionii sub dimensiunile legale etc.

Latura obiectivă a infracțiunii se realizează prin acțiuni active de îndeletnicire ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor, cu utilizarea substanțelor explozive și otrăvitoare sau a altor mijloace de nimicire în masă a faunei, dacă aceasta a cauzat daune ce depășesc 200 de unități convenționale.

Latura subiectivă a infracțiunii se realizează cu intenție directă sau indirectă .

Subiect al infracțiunii poate fi orice persoană fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii are vârsta de 16 ani, și persoana juridică.

Sarcini de evaluare

1. Vânatul ilegal (art. 233 CP)

1. Care este scopul infracțiunii prevăzute la art. 233 CP?
2. Prin ce se reglementează cadrul juridic pentru asigurarea protecției eficiente și folosirii raționale a resurselor regnului animal?
3. Care este obiectul juridic generic al acestei infracțiuni?

4. Care este obiectul juridic special al acestei infracțiuni?
- 5 Care este obiectul material al acestei infracțiuni?
6. Prin ce se realizează latura obiectivă a infracțiunii?
7. Care este cadrul legal ce stabilește terenurile de vânătoare, modul de gestiune a gospodăriei cinegetice, speciile de animale și regulile vânătorului?
8. Care organizații exercită controlul asupra respectării regulilor stabilite de Regulamentul gospodăriei cinegetice, expuse în Anexa nr. 1?
9. Când vânatul se consideră ilegal în condițiile și împrejurările prevăzute la art. 233 CP?
10. Care act normativ definește noțiunea de braconaj?
11. În ce împrejurări vânatul ilegal se consideră infracțiune prevăzută la art. 233 CP?
12. Prin ce se caracterizează latura subiectivă a infracțiunii?
13. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

2. Îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor (art. 234 CP)

1. În ce act normativ se conțin reglementările juridice ale folosirii obiectivelor acvatice pentru necesitățile piscicole sau vânătoarești?
2. Prin ce se reglementează cadrul juridic pentru asigurarea protecției eficiente și folosirii raționale a resurselor regnului animal?
3. Prin ce se reglementează permisiunea persoanelor fizice și juridice la pescuitul industrial în bazinele acvatice naturale și artificiale?
4. În ce împrejurări se permite pescuitul sportiv și de amatori cetățenilor în bazinele acvatice, cu excepția celor ale fondului ariilor naturale protejate de stat, crescătoriilor de pești?
5. În ce constă ameliorarea piscicolă?
6. În ce constă captura piscicolă?
7. Ce constituie fondul piscicol?
8. De către cine se eliberează permisul de pescuit?
9. În ce constă pescuitul ameliorativ?
10. În ce constă pescuitul de control?
11. Ce este prohibiție a pescuitului?
12. Care sunt resursele biologice acvatice/hidrobionți?
13. Din ce este constituit obiectul juridic generic al infracțiunii?
14. Din ce este constituit obiectul juridic special al infracțiunii?
15. Ce constituie Fondul Unic de Stat al Apelor?
16. Ce formează obiectul material al infracțiunii?
17. Prin ce se realizează latura obiectivă a infracțiunii?
18. Prin ce se realizează latura subiectivă a infracțiunii?
19. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

Teste grilă

1. Vânăutul se consideră ilegal dacă este efectuat în alte perioade decât cele expres indicate în:
 - a) art. 31 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal;
 - b) art. 33 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal;
 - c) art. 35 al Anexei nr. 1 la Legea Rrgnului animal.
2. Pe teritoriul Republicii Moldova sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:
 - a) vânătoarea de cerbi, elani și mufloni – de la 1 august până la 31 decembrie;
 - b) vânătoarea de cerbi, elani și mufloni – de la 1 septembrie până la 31 decembrie;
 - c) vânătoarea de cerbi, elani și mufloni – de la 1 octombrie până la 31 decembrie.
3. Pe teritoriul Republicii Moldova sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:
 - a) vânătoarea de căprioare – de la 1 septembrie până la 31 decembrie;
 - b) vânătoarea de căprioare – de la 15 septembrie până la 31 decembrie;
 - c) vânătoarea de căprioare – de la 1 octombrie până la 31 decembrie.
4. Pe teritoriul Republicii Moldova sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:
 - a) vânătoarea de iepuri – de la 1 octombrie până la 31 decembrie;
 - b) vânătoarea de iepuri – de la 15 octombrie până la 31 decembrie;
 - c) vânătoarea de iepuri – de la 1 noiembrie până la 31 decembrie.
5. Pe teritoriul Republicii Moldova sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:
 - a) vânătoarea de fazani – de la 1 octombrie până la 31 decembrie;
 - b) vânătoarea de fazani – de la 15 octombrie până la 31 decembrie;
 - c) vânătoarea de fazani – de la 1 noiembrie până la 31 decembrie.
6. Noțiunea de braconaj este reglementată de:
 - a) art. 33 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal;
 - b) art. 35 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal;
 - c) art. 37 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal.
7. Dobândirea de animale care nu constituie obiecte ale vânătolui și pescuitului (melci, șerpi, broaște etc.) se efectuează:
 - a) conform art. 22 al Legii regnului animal, nr. 439-XIII din 27.04.1995, în baza autorizației eliberate de către Departamentul Protecția Mediului;
 - b) conform art. 26 al Legii regnului animal, nr. 439-XIII din 27.04.1995, în baza autorizației eliberate de către Departamentul Protecția Mediului;
 - c) conform art. 28 al Legii regnului animal, nr. 439-XIII din 27.04.1995, în baza autorizației eliberate de către Departamentul Protecția Mediului.

Spețe de practică judiciară

Speța 1

Inculpatul X.Y., la data de 22.02.2020, în jurul orei 23.20, fiind cu căruța cu un cal, pe care le avea în posesie, acționând împreună și de comun acord cu persoane

neidentificate de către organul de urmărire penală, în perioada interzisă pentru vânatoarea de mamifere, urmărind scopul vânării ilicite a animalelor aflate în condiții naturale, aflându-se pe teritoriul cantonului nr. 11, parcela 49 a rezervației naturale „Codrii” amplasate în extravilanul ZOO, au împușcat un cerb pătat cu vârsta de aproximativ 5 ani, pe care l-au încărcat în căruță și care în urma rănilor provocate de armă, și anume – a unui glonț, care a fost parte componentă a unui cartuș de calibrul 7,62x54 mmR, a decedat, cauzându-i-se astfel ÎS rezervației naturale „Codrii”, conform prevederilor din Anexa nr. 6 la Legea regnului animal, nr. 439 din 27.04.1995, daune materiale în valoare de 350 unități convenționale (17 500 lei). Fiind depistați de către pădurarul A.B., care s-a apropiat de căruță, X.Y., împreună cu persoanele neidentificate de către organul de urmărire penală, au abandonat căruța și au fugit în direcția pădurii.

Încadrați juridic faptele persoanelor vinovate.

Speța 2

C.G., la 23 decembrie 2012, aflându-se în parcela 76 a cantonului nr. 4 al sectorului nr. 2 „Călinești” al masivului forestier ÎS „Pădurea Domnească” din raionul Fălești, participând în calitate de vânător țintaș, împreună cu alte persoane, la vânatoarea de mistreți, a folosit cartușe interzise „ТАКХО ТРИО” cu gloanțe rotunde, efectuând mai multe trageri din arma de foc deținută legal, vânând doi mistreți. Astfel, ÎS „Pădurea Domnească” i s-au cauzat daune în mărime de 10 000 lei, ceea ce constituie 500 unități convenționale.

Aceste acțiuni ale inculpatului au fost încadrate în baza art. 233 din Codul penal, conform semnelor calificative vânatul în locurile interzise, cu unelte interzise, prin ce a cauzat daune ce depășesc 200 unități convenționale.

Încadrați juridic faptele lui C.G.

Speța 3.

F.V., la data de 13 august 2018, între ora 15.00 și 18.00, aflându-se într-o barcă din lemn pe apele râului Prut, în apropierea satului *****, r-1 Cahul, direcția semnelui de frontieră 1281, având scopul îndeletnicirii ilegale cu pescuitul, folosind mijloace de nimicire în masă a faunei din apele râului Prut, și anume – unealtă interzisă de lege, care amplifică curentul electric, a pescuit ilegal pește în cantitate de 60 bucăți de specie „Somn”, costul unei bucăți fiind de 5 unități convenționale (250 lei).

Potrivit Anexei nr.2 a Legii nr. 149 din 08.06.2006, în urma pescuitului ilegal a cauzat resurselor biologice acvatice daune în sumă totală de 15 000 lei.

Încadrați juridic faptele lui F.V.

Actele normative recomandate

Documente naționale, regionale și internaționale în domeniul mediului:

1. Convenția asupra zonelor umede de importanța internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 2 februarie 1971), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 504-XIV din 14.07.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 80-82.
2. Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES), (Washington, 3 martie 1973), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1246-XIV din 28.09.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 512.
3. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
4. Hotărârea Guvernului cu privire la reglarea numerică a efectivului de găște sălbatice migratoare pe teritoriul Republicii Moldova, nr. 60 din 26.01.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 011.
5. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile pentru reglementarea utilizării bazinelor acvatice, nr. 1202 din 08.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 136-138.
6. Hotărârea Guvernului cu privire la instituirea Comisiei Naționale a Cărții Roșii, nr. 796 din 07.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 112.
7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.
8. Legea regnului animal, nr. 439-XIII din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 062.
9. Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, nr. 149-XVI din 08.06.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 126.
10. Legea privind protecția animalelor folosite în scopuri științifice și alte scopuri experimentale, nr. 265-XVI din 28.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 168.
11. Regulamentul provizoriu cu privire la arenda terenurilor de vânatoare pentru necesitățile gospodăriei cinegetice în Republica Moldova și Lista terenurilor de vânatoare atribuite întreprinderilor silvice de stat, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 769 din 13.08.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 071.
12. Regulamentul cu privire la înființarea, înregistrarea, completarea, păstrarea, exportul și importul colecțiilor de animale și plante din flora și fauna sălbatică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1107 din 11.09.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 204.
13. Regulamentul Cadastrului de stat al regnului animal, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1005 din 13.09.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 175.
14. Procedura de autorizare a activităților de export și import ale plantelor și animalelor din flora și fauna sălbatică, a părților și derivatelor acestora, precum și a importului/exportului sau reexportului speciilor de faună și floră reglementate de Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES), aprobată de Ministerul Mediului și Amenajării Teritoriului, nr. 14 din 25.01.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 096.
15. Instrucțiunea de evaluare a prejudiciului cauzat resurselor piscicole, aprobată prin ordinul Ministerului Ecologiei Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului nr. 206 din 07.10.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 150.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNĂZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNĂZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
4. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
5. ULIANOVSKI, Gh. *Infracțiuni care împiedică îndeplinirea justiției*. Chișinău, 1999.
6. *Codul penal. Comentat și adnotat* / Sub red. A. Barbăneagră. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
7. GORUNESCU, M. Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr. 4, p. 62.
8. GORUNESCU, M. Protecția juridico-penală a mediului. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 10.
9. AȘEVSKI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
10. DEDIU, I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău: Phoenix, 2007. 557 p.
11. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* - Volume 3. Issue 2/2014 - <http://juridica.ugb.ro/> - ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
12. MANTA, C. Infracțiunile în domeniul mediului. Privire generală. În: *Analele Universității "Constantin Brâncuși" din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.
13. ȚÎRDEA, T.N. *Elemente de informatică socială, sociocognitologie și noosferologie*. Chișinău, 2001, p.178-180.
14. DUȚU, M. Specificul sancțiunilor de drept al mediului. În: *Dreptul*, 1994, nr. 10-11.
15. CABALLERO, F. *Essai sur la notion juridique de nuisance*, Paris: L.G.D.R., 1981, p.293.
16. MERCURE, F., SULLIVAN, J.E. Le principe de precaution en droit Canadien: une integration tributaire de l'ordre economique international. In: *Revista română de drept al mediului*, An.III, 2005, nr. 2(6), p. 5-6.

Tema X.

Infracțiuni prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235 CP)

Obiective de referință

- să identifice specificul infracțiunilor prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat;
- să stabilească elementele constitutive ale infracțiunilor specificate la art. 235 CP;
- să determine rolul reglementărilor extrapenale în interpretarea și aplicarea art. 235 CP;
- să stabilească diferențele specifice dintre infracțiunile prin care se încalcă regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat și cele de ecocid;
- să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prevăzute la art. 235 CP la soluționarea cazurilor practice.

Unități de conținut

- Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor ecologice
- Obiectul infracțiunilor specificate la art. 235 CP
- Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 235 CP
- Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 235 CP
- Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 235 CP

Termeni-cheie: *arii naturale, regim de administrate, regim de protecție, fondul ariilor naturale, arii protejate.*

Repere de conținut

Legea penală (art. 235 CP) incriminează încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat, dacă aceasta creează pericolul cauzării de daune în proporții mari sau a cauzat daune în proporții mari.

Scopul acestei norme constă în asigurarea protecției unor teritorii și obiecte excepțional protejate de stat, prevenirea cauzării unor daune lor, lumii animale care le populează, pădurilor sau altor vegetații care cresc pe aceste teritorii, protejarea diversității biologice.

Obiectul juridic generic al infracțiunii îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protejarea mediului înconjurător sănătos pentru oameni și alte ființe vii, asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.

Obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl constituie grupul de relații sociale omogene ce țin de regimul de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat.

Obiectul material al infracțiunii îl constituie teritoriile naturale excepțional protejate de stat, adică acele sectoare de pământ, suprafețe de ape, de aer, în care sunt amplasate complexele și obiectele cu o destinație specială de protecție a naturii, științifică, culturală, estetică, de ocrotire a sănătății etc., excluse complet sau parțial – prin hotărârile organelor puterii de stat – din folosință în gospodăria națională, fiind considerate drept obiecte ale culturii și patrimoniului național.

Latura obiectivă a infracțiuni poate fi realizată și prin inacțiune, atunci când persoanele împuternicite (administrația acestor teritorii și obiecte) nu iau măsurile cuvenite pentru asigurarea regimului protecției lor, de exemplu – nu trasează hotarele acestor teritorii, nu instalează alte semne în vederea distincției lor etc.

Consecințele infracționale constau în: a) crearea pericolului cauzării de daune în proporții mari și b) cauzarea de daune în proporții mari.

Latura subiectivă a infracțiunii se realizează atât prin intenție directă (persoana înțelege că prin acțiunile sale încalcă regimul de administrare și de protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat, dorește survenirea acestor consecințe, de

exemplu – să doboare copaci din rezervațiile naturale sau să distrugă plantele etc.), precum și prin intenție indirectă (persoana înțelege că prin acțiunile sale încalcă acest regim și admite în mod conștient cauzarea de daune în proporții mari fondului ariilor naturale protejate de stat sau are o atitudine indiferentă față de consecințele survenite).

Subiect al infracțiunii este persoana fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii are împlinită vârsta de 16 ani, sau persoana juridică.

Sarcini de evaluare

1. Care este scopul prevederilor normei penale prevăzute la art. 235 CP?
2. Denumiți cadrul juridic pentru asigurarea protecției eficiente și folosirii raționale a fondului ariilor naturale protejate de stat.
3. Identificați obiectul juridic generic al acestei infracțiuni.
4. Identificați obiectul juridic special al acestei infracțiuni.
5. Ce constituie obiectul material al infracțiunii?
6. Din ce este constituit fondul ariilor naturale protejate?
7. Ce se interzice pe teritoriile fondului ariilor naturale protejate?
8. Ce activități duc la încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat?
9. Prin ce se realizează latura obiectivă a infracțiuni?
10. În ce constau consecințele infracționale?
11. Prin ce se exprimă daunele în proporții mari ale infracțiunii?
12. Prin ce se realizează latura subiectivă a infracțiunii?
13. Cine poate fi subiect al acestei infracțiuni?

Teste-grilă

1. Constituirea ariei naturale protejate este reglementată de:
 - a) *art. 5 al Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538 din 25.02.1998;*
 - b) *art. 2 al Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538 din 25.02.1998;*
 - c) *art. 3 al Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538 din 25.02.1998.*
- 2) *Arie naturală protejată constituie:*
 - a) *spațiu natural, delimitat geografic, cu elemente naturale reprezentative și rare, desemnat și reglementat în scopul conservării și protecției tuturor factorilor de mediu din limitele lui;*
 - b) *spațiu natural, delimitat geografic, desemnat și reglementat în scopul conservării și protecției tuturor factorilor de mediu din limitele lui;*

c) *spațiu natural, cu elemente naturale reprezentative și rare, desemnat și reglementat în scopul conservării și protecției tuturor factorilor de mediu din limitele lui.*

3. Fondul ariilor protejate include:

a) *obiectele și complexele naturale cu valoare primordială incontestabilă pentru conservarea biodiversității și habitatelor naturale, pentru studierea proceselor naturale și pentru educația ecologică a populației;*

b) *obiectele și complexele naturale cu valoare primordială incontestabilă pentru conservarea biodiversității și habitatelor naturale, pentru studierea proceselor naturale, restabilirea echilibrului ecologic și pentru educația ecologică a populației;*

c) *obiectele și complexele naturale cu valoare primordială incontestabilă pentru conservarea biodiversității, pentru studierea proceselor naturale și pentru educația ecologică a populației.*

4. Din fondul ariilor naturale protejate de stat fac parte:

a) *perdelele forestiere de protecție, amplasate pe terenurile cu destinație agricolă, perdelele forestiere de protecție și plantațiile de arbori și arbuști situate de-a lungul căilor de comunicație și arborii aparte din perimetrul orașelor, satelor și altor localități;*

b) *perdelele forestiere de protecție, amplasate pe terenurile cu destinație agricolă, grupurile de arbori (parcurile, șilvoparcurile etc.) și arborii aparte din perimetrul orașelor, satelor și altor localități;*

c) *perdelele forestiere de protecție, amplasate pe terenurile cu destinație agricolă, perdelele forestiere de protecție și plantațiile de arbori și arbuști situate de-a lungul căilor de comunicație, grupurile de arbori (parcurile, șilvoparcurile etc.) și arborii aparte din perimetrul orașelor, satelor și altor localități.*

Spețe de practică judiciară

Speța 1

I.V. și V.V., la data de 17.11.2014, aproximativ la ora 09.30, împreună și de comun acord, aflându-se într-o barcă din lemn, fără numere de înregistrare, pe apele râului Nistru în preajma sat. Molovata, r-nul Dubăsari, loc în care, potrivit art. 40 al Legii cu privire la fondul piscicol, nr. 149 din 08.06.2006, pescuitul este interzis pe tot parcursul anului, folosind 5 plase din monofilament fiecare dintre ele cu lungimea de 130 m, lățimea – 1,60 m, iar mărimea ochiului de 36 mm x 36 mm, care reprezintă mijloace interzise de pescuit, fiind unelte de nimicire în masă a faunei, au pescuit mai multe specii de pește cu masa totală de 53 kg, după cum urmează: 1) Morunaș 25 buc. x 150 u.c. = 75 000 lei; 2) șalău 13 buc. x 10 u.c. = 2600 lei; 3) roșioară 192 buc. x 1 u.c. = 3840 lei; 4) plătică 5 buc. x 1 u.c. 100 lei; 5) cosac cu

bot turtit 179 buc. x 1 u.c. = 3850 lei; 6) raci de râu 91 buc. x 2 u.c. = 3640 lei. Potrivit Anexei nr.2 a Legii nr.149 din 08.06.2006, în urma pescuitului ilicit au cauzat resurselor biologice acvatice daune în sumă totală de 88 760 lei.

Încadrați juridic faptele lui I.V. și V.V.

Tema XI.

Concluzii finale și recomandări cu privire la îmbunătățirea cadrului legal privind infrafracțiunile ecologice

Strategia Națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”

(Asigurarea dreptului fundamental la un mediu ambiant sănătos și sigur (Extrase))

Problema majoră în sectorul de aprovizionare cu apă și sanitație constă în faptul că sistemele de aprovizionare cu apă nu sunt înzestrate cu sisteme adecvate de epurare a apelor uzate. Din numărul total de apeducte (742), doar 166 dispun de sisteme de canalizare (dintre care doar 121 sunt funcționale) și dintre care doar 101 sunt înzestrate cu stații de epurare a apelor uzate, iar dintre acestea doar 70 sunt funcționale. Numărul populației care are acces la sisteme de canalizare este de 761 mii persoane, ceea ce constituie 22,2% din populația țării: 42% din populația urbană și doar 3% din populația rurală. Cea mai semnificativă creștere în construcția sistemelor de aprovizionare cu apă a fost înregistrată în localitățile rurale, de la 3664,4 km în 2009 la 8226,4 km în 2015, crescând și volumul de apă furnizată de la 7,2 milioane m³ în 2009 la 16,6 milioane m³ în 2015. Pe de altă parte, sistemele de canalizare nu s-au extins în aceeași măsură în localitățile rurale, înregistrând un progres de doar 139,9 km timp de 7 ani, iar volumul de apă uzată epurată a înregistrat progrese foarte modeste, de la 0,5 milioane m³ în 2009 la 1,3 milioane m³ în 2015, ceea ce denotă investiții ne semnificative în stațiile de epurare, cauzând surse de poluare a apelor de suprafață.

Un alt aspect important cu care se confruntă Republica Moldova este cantitatea apei disponibile pentru utilizare. Conform datelor recente, volumul apelor disponibile este de 11115 miliarde m³ anual sau 2725 m³ per capita, dacă combinăm sursele de suprafață și cele subterane. Resursele de apă care se formează pe teritoriul țării constituie 1 miliard m³ sau o medie de circa 250 m³ per capita, ceea ce este foarte puțin, fiind comparat în plan internațional. Având în vedere că Republica Moldova este o țară cu resurse limitate de apă și care se confruntă cu presiuni asupra acestor rezerve, managementul integrat al resurselor de apă ar asigura accesul la apă pentru diferite sectoare în mod uniform la nivel de bazin hidrografic. În procesul de gestionare a resurselor de apă este indicat să ținem cont de aspectele schimbărilor climatice, care au un impact direct asupra disponibilității apei.

Un alt indicator important se referă la suprafața terenurilor împădurite din suprafața totală a țării. Pădurile, ca și resursă naturală, aduc beneficii multiple contribuind în ansamblu la bunăstarea populației și la dezvoltarea economică. Astfel, pădurile adăpostesc o multitudine de specii de floră și faună, ajută la încetinirea încălzirii globale, prin sechestrarea carbonului, sunt surse de produse lemnoase, au o influență directă la reglarea căderilor de precipitații, sunt surse esențiale de hrană și apă și aduc în același timp enorme avantaje estetice, spirituale și de agrement pentru milioane de oameni.

Păstrarea și extinderea suprafețelor forestiere luptă cu fenomenul schimbărilor climatice, previne eroziunea și degradarea continuă a solurilor și restabilește nivelul corespunzător al apelor freatice în sol. Pădurile, de asemenea, filtrează aerul și produc oxigen, astfel previn poluarea excesivă a aerului, în special în zonele urbanizate, unde există surse fixe, dar și mobile de poluare, într-un număr mai mare decât în localitățile rurale. Nu în ultimul rând, pădurile sunt o sursă alternativă de energie, atunci când sunt folosite rațional și conform unei planificări riguroase de consum și regenerare a terenurilor împădurite. În prezent, doar 11,2% din suprafața totală a Republicii Moldova este acoperită cu păduri. Comparând situația cu țările din Europa Centrală și de Est, se observă un decalaj mare a indicatorului ce reflectă gradul de împădurire a Republicii Moldova, comparativ cu gradul de împădurire a țărilor Europei Centrale și de Est.

Un aspect important în procesul de asigurare a capacităților productive ale pădurilor este asigurarea pazei și integrității acestora. Măsurile întreprinse de către autoritățile abilitate (Agenția „Moldsilva”, Inspectoratul Ecologic de Stat etc.) pentru a stopa pierderile considerabile cauzate de tăierile ilicite sunt încă insuficiente. Conform studiilor independente efectuate în cadrul Programului „Îmbunătățirea aplicării legislației forestiere și guvernării” (FLEG), se estimează tăieri ilicite în volum de circa 400-600 mii m³/anual. Ținând cont că volumul anual al tăierilor autorizate este de 500 mii m³, în realitate se produc tăieri de două ori mai multe, fapt datorat tăierilor ilicite.

Resursele funciare în Republica Moldova sunt subiectul unei valorificări antropogene intensive. Cota terenului utilizat pentru agricultură este una dintre cele mai mari în lume (60% din teritoriu), în timp ce ariile cu vegetație naturală sunt foarte limitate (păduri – 11,2%). Solurile din Republica Moldova, care au un nivel înalt de calitate și productivitate, sunt supuse intensiv proceselor de degradare, eroziunea fiind cea mai gravă dintre ele. Un indicator de bază pentru a evalua utilizarea teritoriului ar fi modificările destinației terenurilor într-o perioadă îndelungată de timp.

Calitatea aerului are un impact direct asupra sănătății populației, poluarea lui având efecte pe termen scurt care includ infecții ale căilor respiratorii, cum ar fi pneumonia și bronșita, și agravarea condițiilor existente, cum ar fi astmul și

emfizemul. Poluarea aerului poate avea impact asupra speranței de viață, deoarece efectele pe termen lung includ bolile pulmonare și cardiace.

Poluanții atmosferici contribuie cel mai mult la poluarea aerului în plan local și regional, fapt ce poate avea consecințe economice și sociale adverse, cum ar fi costurile pentru ocrotirea sănătății, reducerea productivității muncii și a roadei în agricultură. Agenții economici raportează emisiile tuturor substanțelor poluante, în baza volumelor de emisii sau a calculelor (poluanții includ particulele tari, oxizii de carbon, azot, sulf, oxidanții fotochimici, inclusiv ozonul, și plumbul).

Circa 90% dintre poluanții din atmosferă sunt produși de gazele de eșapament ale surselor mobile (sectorul transporturilor). Volumul emisiilor din transport a constituit 179 mii tone, preponderent de la automobile, și crește intens datorită creșterii numărului de automobile, rutelor mai frecvente și mai lungi. Numărul de automobile a crescut din 2005 până în 2011 cu 45,7% și cererea de transport rutier a crescut cu 49,5% în aceeași perioadă. Sursele mobile generează un volum mai mare de oxid de carbon, oxizi ai azotului și sulfurii. Volumul emisiilor depinde de mai mulți factori, precum calitatea combustibilului, starea automobilului și a traficului.

Factorii cauzali

Instituționali – autoritățile de mediu nu asigură implementarea legislației de mediu pentru a preveni poluarea și degradarea acestuia. Astfel, agenții economici, care deversează ape uzate neepurate în mediul natural, rămân nesancționați sau sancționați doar administrativ. Întreprinderile municipale responsabile de epurarea apelor uzate nu asigură epurarea corespunzătoare a acestora conform normativelor stabilite, poluând semnificativ apele de suprafață. Tăierile ilicite în păduri continuă, iar Republica Moldova riscă să rămână fără suprafețe împădurite. Cu toate acestea, sancțiunile sunt simbolice și permissive, ceea ce face ca fenomenul tăierilor ilicite să persiste.

Financiari – lipsa de resurse financiare suficiente în bugetele locale împiedică autoritățile publice locale să întreprindă toate măsurile necesare pentru îmbunătățirea sau construcția infrastructurii de mediu, cum ar fi sisteme de canalizare, stații de epurare a apelor uzate, stații de sortare a deșeurilor, platforme și utilaj de colectare a deșeurilor, stații de transfer și poligoane de deșeuri etc. Tot din același motiv, până în prezent, în Republica Moldova există multe unități de transport învechit, cu emisii mari în aerul atmosferic care circulă și poluează semnificativ mediul înconjurător, în mod special în aglomerațiile urbane. Cu toate acestea, este de menționat că în unele localități a fost posibilă modernizarea infrastructurii de mediu în domeniul aprovizionării cu apă și sanitație și în domeniul managementului deșeurilor datorită asistenței tehnice acordate Republicii Moldova de partenerii de dezvoltare.

Politici – domeniul protecției mediului nu a fost printre prioritățile guvernelor din Republica Moldova și nu s-a regăsit în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”. În rezultat, au fost alocate resurse bugetare modeste pentru crearea

infrastructurii de mediu. În același timp, legislația de mediu era promovată cu dificultate sau modificată la nivel de Guvern și Parlament, dar nu în favoarea protecției mediului, ci pentru protecția intereselor unor reprezentanți din sectorul de afaceri.

Individuali – nivelul scăzut de trai face ca populația să nu conștientizeze importanța resurselor naturale și a mediului curat pentru sănătate și bunăstare proprie, punând în prim-plan problemele sociale și economice și contribuind la poluare și la nerespectarea legislației de mediu.

În același timp, cantitatea resurselor naturale disponibile (apă, păduri, faună, floră) este un factor important pentru așezămintele umane, care determină densitatea populației, investițiile în diverse sectoare ale economiei, respectiv dezvoltarea localităților. O infrastructură adecvată pentru valorificarea resurselor mediului și protecția acestuia (sisteme de aprovizionare cu apă și canalizare, stații de epurare a apelor uzate, sisteme de management al deșeurilor solide), deopotrivă în localitățile urbane și rurale, are o importanță majoră atât pentru atragerea investițiilor în diverse sectoare ale economiei, cât și pentru creșterea nivelului de sănătate al populației.

În vederea asigurării protecției mediului sunt propuse următoarele priorități:

Pentru a îmbunătăți calitatea apelor de suprafață, viziunea pe termen lung constă în eliminarea surselor principale de poluare prin:

- construcția de stații de epurare pentru toate localitățile urbane și stații de epurare / pre-epurare a apelor uzate pentru toți agenții economici care își desfășoară activitatea pe teritoriul Republicii Moldova;
- implementarea măsurilor pentru un management adecvat al deșeurilor menajere solide: colectarea și reciclarea deșeurilor menajere solide; construcția poligoanelor de depozitare a deșeurilor menajere solide; crearea Centrului pentru managementul deșeurilor periculoase.

Teoria schimbării

Calitatea bună a mediului, precum și disponibilitatea resurselor naturale necesare pentru existența vieții, este o condiție pentru sănătatea populației, creșterea nivelului de trai, atragerea investițiilor, dezvoltarea sectorului economic și bunăstarea societății. Calitatea apei și a aerului are un impact direct asupra sănătății populației pe tot parcursul vieții. O populație sănătoasă este aptă de a fi antrenată în câmpul muncii, contribuind la creșterea nivelului veniturilor și diminuând povara asistenței sociale asigurate de stat. De asemenea, calitatea apei are impact direct asupra calității produselor agricole, piscicole și produselor alimentare provenite din sectorul zootehnic (lactate, carne, ouă). Consumate de om, toate acestea de asemenea contribuie la starea sănătății populației. Astfel, componentele de mediu au un impact direct și indirect asupra omului pe tot parcursul vieții, determinând starea sănătății și, respectiv, nivelul productivității.

Pentru a majora volumul resurselor de apă din Republica Moldova este necesară implementarea principiilor de management integrat al resurselor de apă, stipulate în legislația Republicii Moldova, inclusiv pe râurile transfrontiere – fluviul Nistru și râul Prut.

Creșterea gradului de acoperire cu păduri, majorând cota de acoperire până la cel puțin 16% prin:

- extinderea suprafețelor împădurite pe terenuri puternic erodate, care constituie peste 100.000 ha și la moment fac parte din fondul terenurilor agricole;
- schimbarea destinației terenurilor agricole în terenuri ale fondului forestier. Este important de a promova oportunitatea creării de păduri comunale pe terenuri agricole private, care vor putea fi folosite de comunități, inclusiv ca și sursă alternativă de energie.

Promovarea modernizării parcului auto din Republica Moldova, inclusiv diminuarea taxelor vamale, de mediu și accizelor la importul mașinilor de tip hibrid sau electric. Introducerea taxei de mediu diferențiate pentru vehicule, în funcție de nivelul de poluare, percepută la testarea tehnică a vehiculelor, efectuată anual.

Anuarul IPM – 2021 „Protecția mediului în Republica Moldova”

Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului

(în prezent Ministerul Mediului)

Inspectoratul Pentru Protecția Mediului

Inspectoratul pentru Protecția Mediului, în contextul supravegherii proprietății publice și a altor valori ocrotite de legislație, efectuează controale inopinate, în modul și limitele prevăzute de lege, în vederea depistării și contracarării activităților cu impact negativ asupra aerului atmosferic pe întreg teritoriul țării, în conformitate cu Hotărârea de Guvern nr. 548 din 13.06.2018.

Protecția resurselor de apă constituie o condiție importantă, la nivel național și internațional. Dezvoltarea omenirii este strâns legată de resursele de apă. Prin urmare, trebuie acordată o atenție deosebită acestor resurse. În scopul promovării măsurilor de menținere și sporire a fertilității solurilor e necesar ca în toate APL-urile să se elaboreze și implementeze programe complexe, științific argumentate de sporire a fertilității solurilor și de protecție a acestora contra eroziunii și altor factori de degradare. Ariile protejate sunt o componentă esențială în procesul de dezvoltare durabilă a comunităților rurale și a societății în general. Pierderile de mediu (ecosisteme din ce în ce mai puțin sănătoase), din perspectiva fenomenelor generate de schimbările climatice foarte vizibile în R.Moldova, ne afectează pe toți, indiferent de opinii politice, vârstă, venituri sau categorie socială.

Având în vedere specificul controalelor de mediu, care sunt efectuate la fața locului și necesită în multe cazuri un volum mare de lucru, problemele majore pentru

executarea tuturor prevederilor actelor normative privind efectuarea controalelor de stat asupra activității de întreprinzător și înregistrarea în termen a rezultatelor acestora, reprezintă termenul restrâns de 5 zile calendaristice, prevăzut de legislație pentru controalele planificate, precum și lipsa mijloacelor tehnice corespunzătoare din dotare (calculatoare și imprimante portabile, acces permanent la rețeaua internet).

Îmbunătățirea calității aerului rămâne o provocare pentru Republica Moldova, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Aceasta necesită o abordare cuprinzătoare între diferite sectoare, de la transport, energie, la planificarea locală, prin eforturile comune ale diferiților actori vizați.

Eficientizarea și consolidarea sistemului de control de stat în domeniul protecției mediului în vederea asigurării respectării legislației de mediu și combaterii contravențiilor în domeniu. Asigurarea planificării controlului de stat în domeniul protecției mediului în baza criteriilor de risc și implementarea Registrului de stat al controalelor.

Eficientizarea controlului și gestionării deșeurilor și substanțelor chimice. Controlul întreprinderilor miniere privind corectitudinea exploatarea zăcămintelor de substanțe minerale utile.

Examinarea și coordonarea lucrărilor silvice preconizate.

Monitorizarea efectuării lucrărilor silvice în fondul forestier și a vegetației forestiere din afara fondului forestier.

Efectuarea raidurilor antibraconaj, precum și de contracarare și depistare a cazurilor de tăieri ilicite. Controlul respectării prevederilor legislației de mediu și gestionarea rațională a resurselor cinegetice și piscicole.

Instruirea inițială și continuă a funcționarilor angajați în domeniul conduitei de mediu și integrității profesionale în IPM.

Sinteza rezultatelor activității IPM și a subdiviziunilor specializate și teritoriale, raportarea și publicarea acestora.

Sarcini de evaluare

1. Care sunt lacunele în legislația în vigoare cu privire la răspunderea penală pentru infracțiunile ecologice?
2. Ce măsuri iau organele de drept în vederea contracarării faptelor ilicite contra mediului înconjurător?
3. Ce propuneri *de lege ferenda* aveți în vederea îmbunătățirii cadrului legal de combatere a infracțiunilor ecologice?

Notă: În caz că vor fi înaintate mai multe propuneri *de lege ferenda* privitor la cadrul legal prevăzut de Codul penal, Codul contravențional sau alt act normativ, cu privire la combaterea încălcărilor siguranței și securității mediului, de acumulat aceste propuneri, de discutat cu întreg colectivul grupelor și, la necesitate, de publicat aceste propuneri în revistele de specialitate.

Actele normative recomandate

Documente internaționale, regionale și naționale în domeniul mediului:

1. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
2. Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 2 februarie 1971), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 504-XIV din 14 iulie 1999.
3. Convenția Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării în țările afectate de secetă și/sau de deșertificare (Paris, 17 iunie 1994), aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 257-XIV din 24 decembrie 1998.
4. Codul silvic, adoptat prin Legea nr. 887-XIII din 21.06.1996, În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 004.
5. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile de asigurare a ocrotirii pădurilor, perdelelor forestiere de protecție și a altor plantații silvice, nr 106 din 27.02.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 032.
6. Hotărârea Guvernului cu privire la clasificarea pădurilor pe grupe și categorii funcționale, nr. 1008 din 30.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 082.
7. Hotărârea Guvernului cu privire la instituirea Comisiei Naționale a Cărții Roșii, nr. 796 din 07.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 112.
8. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.
9. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102-XIII din 06.02.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 40.
10. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 066.
11. Planul de acțiuni complexe în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale, inclusiv a resurselor acvatice, resurselor minerale și a fondului forestier, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 991 din 12.08.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 182.
12. Regulamentul cu privire la modul de recuperare a prejudiciului cauzat prin contravenții silvice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 854 din 28.12.1992 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1992, nr. 012.
13. Regulamentul privind fondurile ecologice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 988 din 21.09.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 092.
14. Regulamentele-cadru ale parcurilor naționale, monumentelor naturii, rezervațiilor de resurse și rezervațiilor biosferei, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 782 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.
15. Regulamentul-cadru cu privire la ariile cu management multifuncțional, Regulamentul-cadru cu privire la rezervațiile naturale, Regulamentul-cadru cu privire la rezervațiile peisagistice și Regulamentul-cadru cu privire la monumentele de arhitectură peisajeră, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 784 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.
16. Regulamentul-cadru cu privire la grădinile botanice, Regulamentul-cadru cu privire la grădinile dendrologice, Regulamentul-cadru cu privire la grădinile zoologice și Regulamentul cadru cu privire la rezervațiile științifice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 785 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.

17. Regulamentul privind zonele protejate naturale și construite, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1009 din 05.10.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 127.
18. Regulamentul privind procedura de instituire a regimului de arie naturală protejată, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 803 din 19.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 095.

Bibliografie recomandată

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 1199-1309.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. BRÂNZĂ, S. Regimul de circulație a bunurilor în contextul studiului obiectului material al infracțiunilor contra patrimoniului. În: *RND*, 2004, nr. 10.
4. BRÂNZĂ, S. Circumstanțele care ajută la stabilirea obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului. În: *RND*, 2005, nr. 4.
5. STATI, V. Producerea (falsificarea), transportarea, păstrarea, comercializarea produselor (mărfurilor), prestarea serviciilor, periculoase pentru viața sau sănătatea consumatorului (analiză juridico-penală). În: *RND*, 2006, nr. 6.
6. GORUNESCU, M. Infracțiunea de mediu – Infracțiune contra dezvoltării durabile. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 11.
7. AȘEVSKI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
8. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
9. SPĂTARU, T. DANIL, T. *Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzițivă (Studii sociologice)*. Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.
10. SPĂTARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice)*. Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.
11. ULIANOVSKI, X. Esența liberării de răspunderea penală în condițiile necesității de asigurare a securității umane. În: *Revista Studii Naționale de Securitate*, 2020, nr. 1/1, p. 211-228.
12. REȘETNICOV, A. Obiectul material al infracțiunii și obiectul imaterial al infracțiunii: necesitatea delimitării. În: *RND*, 2007, nr. 6 și 2007, nr. 9.
13. CIOBANU, I. Tendințe moderne în politica penală: tendința neoclasică. În: *RND*, 2007, nr. 11, 12.
14. FLOREA, V. Infracțiunile medicale contra vieții și sănătății pacienților. În: *RND*, 2007, nr. 6.
15. MORARU, V., ONOFREI, F-V. Securitatea informațională a Republicii Moldova, direcție principală în politica penală a statului. În: *RND*, 2008, nr. 8.
16. TONIUC, N., BOȘCAIU, N., FILIPESCU, Al. Ocrotirea naturii în prezent și în perspectivă. În: *Revista Ocrotirea naturii și a mediului înconjurător*, 1975, nr. 2.
17. *Studii de performanțe în domeniul protecției mediului în Republica Moldova. Studiul al Doilea*. Națiunile Unite. New York și Geneva, 2005, p. 23-25.
18. *Studii de performanțe în domeniul protecției mediului în Republica Moldova. Studiul al Treilea*. Națiunile Unite. New York și Geneva, 2014, p. 5.
19. POPESCU, D. Protecția mediului și exploatarea rațională a resurselor naturale. În: *Principii și forme juridice ale cooperării economice internaționale* București: Editura Academiei, 1979, p. 191-192, 206-207.
20. BĂDESCU, V.-S. *Impactul acțiunilor militare asupra mediului*. București, 2010.

Acte normative

Documente internaționale și regionale în domeniul mediului

1. Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 2 februarie 1971), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 504-XIV din 14 iulie 1999.
2. Conferința de la Stockholm privind Mediul Uman, 1972.
3. Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES), (Washington, 3 martie 1973), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1246-XIV din 28 septembrie 2000.
4. Convenția de la Helsinki privind protecția mediului marin din zona Mării Baltice (1974).
5. Convenția de la Barcelona privind Mediterana (1976).
6. Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (Bonn, 23 iunie 1979), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1244-XIV din 28 septembrie 2004.
7. Convenția privind poluarea transfrontieră a aerului la distanțe mari (Geneva, 13 noiembrie 1979), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 399-XIII din 16 martie 1995.
8. Convenția privind protecția stratului de ozon (Viena, 22 martie 1985), R. Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 966-XIII din 24 iulie 1996.
9. Protocolul referitor la substanțele care distrug stratul de ozon (Montreal, 16 septembrie 1985), R. Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 966-XIII din 24 iulie 1996.
10. Convenția privind conservarea vieții sălbatice și habitatelor naturale din Europa (Berna, 19 septembrie 1979), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1546-XII din 23 iunie 1993.
11. Convenția privind controlul asupra transportării transfrontiere a deșeurilor periculoase și eliminarea acestora (Basel, 22 martie 1989), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1599-XIII din 10 martie 1998, publicată la 30.12.1999 în Tratatul Internațional nr. 15 art. 97, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 octombrie 1998.
12. Convenția pentru protecția Alpilor (1991).
13. Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului inconjurător în context transfrontier (Espoo, 25 februarie 1991), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1546-XII din 23 iunie 1993.
14. Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 17 martie 1992), aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1546-XII din 23 iunie 1993.
15. Convenția privind efectele transfrontiere ale accidentelor industriale (Helsinki, 17 martie 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1546-XII din 23 iunie 1993.

16. Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (UNFCCC) (Rio de Janeiro, 9 mai 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 404-XIII din 9 iunie 1995.
17. Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 5 iunie 1992), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 457-XIII din 16 martie 1995.
18. Convenția Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării în țările afectate de secetă și/sau de deșertificare (Paris, 17 iunie 1994), aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 257-XIV din 24 decembrie 1998.
19. Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea (Sofia, 29 iunie 1994), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 323-XIV din 17 martie 1999.
20. Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (Aarhus, 25 iunie 1998), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999.
21. Convenția de la Rotterdam privind procedura de consimțământ în cunoștință de cauză aplicabilă anumitor produși chimici periculoși și pesticidelor care fac obiectul comerțului internațional (Rotterdam, 10 septembrie 1998), ratificată prin Legea nr. 389-XV din 25.11.2004.
22. Convenția privind peisajul european (Florența, 20 octombrie 2000), ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1246-XIV din 28 septembrie 2000.
23. Convenția privind poluanții organici persistenți (POPs) (Stocolm, 23 mai 2001), ratificată prin Legea nr. 40-XV din 19.02.2004.
24. Conferința ONU cu privire la mediu și dezvoltarea lui (Rio-de-Janeiro, 3-14 iunie 1992).
25. Protocolul Cartei Energiei din 17 decembrie 1994 privind eficiența energetică și aspectele legate de mediu.
26. Protocolul de la Kyoto al Convenției-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (Kyoto, 11 decembrie 1997), ratificat prin Legea nr. 29-XV din 13.02.2003.
27. Protocolul privind apa și sănătatea la Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale (Londra, 17 iunie 1999), ratificat prin Legea nr. 207-XVI din 29.06.2005.
28. Protocolul din 29.01.2000 de la Cartagena privind biosecuritatea.
29. Protocolul de la Cartagena privind biosecuritatea la Convenția privind diversitatea biologică (New York, SUA, 2001), ratificat prin Legea nr. 1381 din 11.10.2002.
30. Acordul privind conservarea diversității liliecilor din Europa (Londra, 4 decembrie 1991), ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1244-XIV din 28 septembrie 2000.
31. Acordul privind conservarea diversității păsărilor migratoare de apă african-euroasiatice (Haaga, 16 iunie 1995), ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1244-XIV din 28 septembrie 2000.
32. Acordul de la Paris în domeniul schimbărilor climatice (2015).
33. Declarația de la Berlin privind educația pentru dezvoltare durabilă (Berlin, 17-19 mai 2021), UNESCO.

34. Summitul Națiunilor Unite privind Dezvoltarea Durabilă (WSSD), Johannesburg în perioada 26 august – 6 septembrie 2002.
35. Agenda pentru Dezvoltare Durabilă pentru anul 2030 a Organizației Națiunilor Unite (ONU 2015) și Planul de Acțiune pentru Dezvoltare Durabilă (UNESCO) adoptat în noiembrie 2015.
36. Pactul Verde European, 2020.
37. Pactul Climatic European, 2020.
38. Planul pentru atingerea obiectivului pentru 2030 privind clima, 2020.
39. Planul de Acțiune privind Economia Circulară, 2020.
40. Strategia UE pentru Integrarea Sistemului Energetic, 2020.
41. Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030, (2020).
42. Strategia „De la fermă la consumator”, 2020.
43. Strategia europeană de cercetare pentru perioada 2020–2024, (2020).
44. Strategia pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă – înscrierea transporturilor europene pe calea viitorului, 2020.
45. Noua Strategie a UE privind Adaptarea la Schimbările Climatice, adoptată în 2021.
46. Legea Europeană a Climei, 2021.
47. Planul de Acțiune către o Poluare Zero pentru Aer, Apă și Sol, 2021.
48. Noua Strategie a UE pentru Păduri pentru 2030, 2021.
49. Inițiativa Noul Bauhaus European, 2021.
50. Strategia UE pentru turismul durabil, 2021.
51. Pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55: îndeplinirea obiectivului climatic al UE pentru 2030 pe calea spre atingerea obiectivului de neutralitate climatică,” 2021.
52. Rezoluția Consiliului Uniunii Europene privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării în perspectiva realizării și dezvoltării în continuare a spațiului european al educației (2021-2030), aprobată la 18 februarie 2021.

Documente naționale în domeniul mediului

I. Legi

1. Legea cu privire la Guvern, nr. 64 din 31.05.1990 (republicată în temeiul Hotărârii Parlamentului nr 1546-XIII din 25.02.1998). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 131.
2. Codul Funciar, Legea nr. 828 din 25.12.1991, *Republicat: 04.09.2001 în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 107 art. 817.
3. Legea privind reglementarea de stat a regimului proprietății funciare, cadastrul funciar de stat și monitoringul funciar, nr 1247-XII din 22.12.1992. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 002.
4. Codul subsolului, Legea nr. 1511 din 15.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 011 art. 325.
5. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515-XI din 16.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 010.
6. Codul apelor, Legea nr. 1532 din 22.06.1993. În: *Monitorul Parlamentului Republicii Moldova*, 1993, nr. 10 art. 287.

7. Legea cu privire la protecția civilă, nr. 271-XIII din 09.11.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 020.
8. Legea regnului animal, nr. 439-XIII din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 062.
9. Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, nr. 440-XIII din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 043.
10. Legea cu privire la standardizare, nr. 590 din 22.09.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 011.
11. Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului, nr. 835-XIII din 17.05.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 001.
12. Legea privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător, nr. 851-XIII din 29.05.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 52-53.
13. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102-XIII din 06.02.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 40.
14. Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1236-XIII din 03.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 067.
15. Legea privind deșeurile de producție și menajere, nr. 1347-XIII din 09.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 16-17.
16. Legea privind protecția aerului atmosferic, nr. 1422 din 17.12.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 44-46 art. 312.
17. Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr. 1536-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 060.
18. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 066.
19. Legea privind plata pentru poluarea mediului, nr. 1540-XIII din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 054.
20. Legea cadastrului bunurilor imobile a Republicii Moldova, nr. 1543-III din 25.02.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 44-46/318.191
21. Legea cu privire la apa potabilă, nr. 272 din 10.02.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 039 art. 167.
22. Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale, nr. 591-XIV din 23.09.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 133-134.
23. Legea cu privire la tratatele internaționale, nr. 595 din 24.09.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 24.
24. Legea privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase, nr. 803 din 11.02.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 59-62 art 401.
25. Legea privind accesul la informație, nr. 982-XIV din 11.05.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 88-90.
26. Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate, nr.1041-XIV din 15.06.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 141-143.
27. Legea privind conservarea energiei, nr. 1136 din 13.07.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 157-159 art. 1183.

28. Legea privind securitatea biologică, nr. 755-XV din 21.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
29. Legea privind actele legislative, nr. 780-XV din 27.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 36-38.
30. Legea pentru aprobarea Regulamentului cu privire la regimul comercial și reglementarea utilizării hidrocarburilor halogenate care distrug stratul de ozon, nr. 852-XV din 14.02.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 054.
31. Legea cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți, nr. 119-XV din 22.06.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 100.
32. Legea privind aprobarea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (2004-2006), nr. 398 din 02.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 44.
33. Legea cu privire la grădinile botanice, nr. 105 din 02.06.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 104-106.
34. Legea cu privire la producția agroalimentară ecologică, nr.115-XVI din 09.06.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.95-97/446. Republicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 65-68.
35. Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova, nr. 325-XVI din 15.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 21-24/95.
36. Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 111-XVI din 11.05.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 098.
37. Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, nr. 149-XVI din 08.06.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 126.
38. Legea privind protecția animalelor folosite în scopuri științifice și alte scopuri experimentale, nr. 265-XVI din 28.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 168.
39. Legea cu privire la asigurări, nr. 407 din 21.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 047.
40. Legea cu privire la rețeaua ecologică, nr. 94-XVI din 05.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 90-93.
41. Legea grădinilor zoologice, nr. 136-XVI din 14.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 107-111.
42. Legea energiei regenerabile, nr. 160 din 12.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 127-130 art 550.
43. Legea regnului vegetal, nr. 239-XVI din 08.11.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 40-41.
44. Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice, nr. 10-XVI din 03.02.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 67.
45. Legea privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase, nr. 116 din 18.05.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 135-141.
46. Legea privind deșeurile, nr. 209 din 29.07.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 459-471 (Modificată prin LP257 din 16.12.20, MO353-357/22.12.20 art. 288; în vigoare 01.01.2021).

47. Legea privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase (SEVES0), nr. 108/2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 188-192 art. 362.
48. Legea pentru fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos” și modificarea Legii nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 71 din 31.03.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 120-127.

II. Hotărâri de Guvern

1. Hotărârea Guvernului despre aprobarea principiilor de bază pentru restabilirea terenurilor degradate, nr. 404 din 09.06.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 007.
2. Hotărârea Guvernului despre reglementarea relațiilor din domeniul gospodăririi apelor și folosirea rațională a resurselor de apă în Republica Moldova, nr. 619 din 16.08.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 003.
3. Hotărârea Guvernului cu privire la reglementarea valorificării subsolului, nr. 700 din 21.09.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 012.
4. Hotărârea Guvernului cu privire la autorizarea prin licență a folosirii subsolului în Republica Moldova, nr. 726 din 27.09.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 008.
5. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea și utilizarea în agricultură a produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților, nr. 897 din 08.12.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 017.
6. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de elaborare și aprobare a schemelor de utilizare în complex și protecție a apelor, nr. 747 din 03.11.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 14-15.
7. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile de asigurare a ocrotirii pădurilor, perdelelor forestiere de protecție și a altor plantații silvice, nr. 106 din 27.02.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 032.
8. Hotărârea Guvernului cu privire la perfecționarea gestionării gospodăriei silvice și protejarea vegetației forestiere, nr. 595 din 29.10.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 078.
9. Hotărârea Guvernului cu privire la evidența de stat a fondului forestier, nr. 1007 din 30.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 082.
10. Hotărârea Guvernului cu privire la clasificarea pădurilor pe grupe și categorii funcționale, nr. 1008 din 30.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 082.
11. Hotărârea Guvernului cu privire la procedura unică de ținere a evidenței spațiilor verzi ale localităților urbane și rurale, nr. 676 din 11.07.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 084.
12. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile de stabilire a zonelor și fâșiilor riverane de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, nr. 32 din 16.01.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 57-58.
13. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile pentru reglementarea utilizării bazinelor acvatice, nr. 1202 din 08.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 136-138.

14. Hotărârea Guvernului cu privire la măsurile suplimentare pentru depozitarea centralizată și neutralizarea pesticidelor inutilizabile interzise, nr. 1543 din 29.11.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 178.
15. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de acumulare și schimb de informații în domeniul protecției populației și a teritoriului în condiții de situații excepționale, nr. 347 din 25.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 062.
16. Hotărârea Guvernului privind controlul transportării transfrontiere a deșeurilor și eliminării acestora, nr. 637 din 27.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 099.
17. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Modulului cu privire la compensarea prejudiciului cauzat de încălcarea legislației sanitare în vigoare, nr. 468 din 24.05.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 077.
18. Hotărârea Guvernului cu privire la instituirea Comisiei Naționale a Cărții Roșii, nr. 796 din 07.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 112.
19. Hotărârea Guvernului cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară, nr. 1345 din 24.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 189.
20. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile de evacuare a apelor uzate urbane în receptorii naturali, nr. 1141 din 10.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 189.
21. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale, nr. 950 din 25.11.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 284-289. MODIFICAT HG90 din 19.02.20, MO75-83/13.03.20 art. 219; în vigoare 13.04.20.
22. Hotărârea Guvernului cu privire la instituirea mecanismului de coordonare a activităților în domeniul schimbărilor climatice, nr. 444 din 01.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 188-192 art. 635, 2020.
23. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aderarea Republicii Moldova la Amendamentul la Protocolul de la Montreal privind substanțele care distrug stratul de ozon, adoptat la 15 octombrie 2016, nr. 536 din 09.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 626.
24. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind exportul și importul de produse chimice periculoase, nr. 505 din 15.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 194-197 art. 670.
25. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional automatizat „Registrul produselor chimice plasate pe piața Republicii Moldova”, nr. 535 din 20.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 194-197 art. 672.
26. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, nr. 561 din 31.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 212-220.
27. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind gestionarea bateriilor și acumulatorilor și devurilor de baterii și acumulatori, nr. 586 din 31.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 221-225.

28. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind controlul emisiilor de compuși organici volatili rezultati din depozitarea și din distributia benzinei de la terminale la statiile de alimentare cu produse petroliere, nr. 587 din 31.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 199-204.
29. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Metodologiilor de identificare și desemnare a zonelor vulnerabile la nitrati și a zonelor sensibile la nutrienți, nr. 736 din 07.10.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 279-284.
30. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind calitatea aerului atmosferic (înregistrat în Parlament cu nr. 504 din 10.12.2020), nr. 863 din 14.10.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 950.
31. Dispoziția Guvernului pentru aprobarea componentei nominale a Comisiei naționale privind schimbările climatice, nr. 144 din 28.10.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 279-284.
32. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind organismele modificate genetic, nr. 961 din 22.12.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 1-8.
33. Hotărârea Guvernului pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 856/2016 privind aprobarea Programului de suprimare eșalonată a hidroclorofluorocarburilor halogenate pentru anii 2016-2040, a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia în anii 2016-2020, nr. 801/2020.
34. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind limitarea emisiilor de compuși organici volatili cauzate de utilizarea de solvenți organici în anumite vopsele, lacuri și în produsele de refinisare a autovehiculelor, nr. 914 din 16.12.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 9-12 art. 10.
35. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea proiectului Codului funciar, nr. 957 din 22.12.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 957.
36. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Codului silvic, nr. 962/2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020 *Proiect de act normativ devenit NUL conform Dispoziției Președintelui Parlamentului nr.6 din 10.08.2021, Retras. Data:05.01.2021.*
37. Hotărârea Parlamentului privind aprobarea Concepției politicii de mediu a Republicii Moldova, nr. 605 din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 9-10 art. 20.
38. Hotărârea Parlamentului pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, nr. 373-XVI din 29.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 55.

III. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile, nr. 3 din 24 decembrie 2010.

IV. Concepții

1. Concepția politicii externe a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 368 din 08.02.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 020.

2. Concepția protecției mediului în Republica Moldova. Departamentul Protecția Mediului Înconjurător (A. Capcelea). Chișinău, 1996. 11 p.
3. Concepția națională a agriculturii ecologice, fabricării și comercializării produselor alimentare ecologice și genetic nemodificate, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 863 din 21.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 109.
4. Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 605-XV din 02.11.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 009.
5. Concepția dezvoltării durabile a localităților Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1491 din 28.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 005.
6. Concepția organizării și funcționării monitoringului socio-igienic în Republica Moldova și Regulamentul privind monitoringul socio-igienic în Republica Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 717 din 07.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 075.
7. Concepția politicii naționale în domeniul resurselor de apă, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 325-XV din 18.07.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 191.
8. Concepția cooperării transfrontaliere a Republicii Moldova pentru anii 2004-2006, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1069 din 29.09.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 182.
9. Concepția salubrității localităților, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 486 din 02.05.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 067.

V. Planuri

1. Planul național de acțiune pentru sănătate în relație cu mediul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 487 din 19.06.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 075.
2. Planul de acțiuni complexe în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale, inclusiv a resurselor acvatice, resurselor minerale și a fondului forestier, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 991 din 12.08.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 182.
3. Planul Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 415 din 24.10.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 235.2.
4. Planul de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 356 din 22.04.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 65-66.
5. Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 191 din 25.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 42-44.

V. Programe

1. Programul Național de Acțiuni în domeniul Protecției Mediului Înconjurător, aprobat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 321 din 06.10.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 058.
2. Programul Național Strategic de Acțiuni în domeniul Protecției Mediului Înconjurător. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 1995. 148 p.
3. Programul Național de suprimare eşalonată a substanțelor ce distrug stratul de ozon în Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1064 din 11.11.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 135.
4. Programul Național de acțiuni pentru combaterea deșertificării, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 367 din 13.04.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 046.
5. Programul Național de valorificare a deșeurilor de producție și menajere, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 606 din 28.06.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 078.
6. Programul de diminuare a poluării aerului atmosferic de către mijloacele de transport auto, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1047 din 04.10.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 121.
7. Programul de valorificare a terenurilor noi și de sporire a fertilității solurilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 636 din 26.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 099.
8. Programul de stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 737 din 17.06.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 132.
9. Programul de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1406 din 30.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 001.
10. Programul Național de asigurare a securității ecologice pentru anii 2007-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 304 din 17.03.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 043.
11. Programul Național privind managementul durabil al substanțelor chimice în Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 973 din 18.10.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 214-220.

VI. Regulamente

1. Regulamentul cu privire la modul de recuperare a prejudiciului cauzat prin contravenții silvice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 854 din 28.12.1992. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1992, nr. 012.
2. Regulamentul Cadastrului de Stat al Apelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 626 din 08.09.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 003.
3. Regulamentul privind certificatul de urbanism și autorizarea construirii sau desființării construcțiilor și amenajărilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 360 din 18.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 031.
4. Regulamentul privind consultarea populației în procesul elaborării și aprobării documentației de amenajare a teritoriului și de urbanism, aprobat prin Hotărârea

- Guvernului nr. 951 din 14.10.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 076.
5. Regulamentul general de urbanism, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 5 din 05.01.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 014.
 6. Regulamentul privind evaluarea impactului întreprinderilor privatizabile asupra mediului înconjurător, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 394 din 08.04.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 056.
 7. Regulamentul privind auditul ecologic al întreprinderilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 395 din 08.04.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 056.
 8. Regulamentul privind fondurile ecologice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 988 din 21.09.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 092.
 9. Regulamentul cu privire la utilizarea informației hidrometeorologice în activitatea economică a agenților economici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 935 din 11.10.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 115.
 10. Regulamentul privind antrenarea publicului în elaborarea și adoptarea deciziilor de mediu, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 72 din 25.01.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 012.
 11. Regulamentul Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 414 din 02.05.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 054.
 12. Regulamentele-cadru ale parcurilor naționale, monumentelor naturii, rezervațiilor de resurse și rezervațiilor biosferei, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 782 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.
 13. Regulamentul-cadru cu privire la ariile cu management multifuncțional, Regulamentul-cadru cu privire la rezervațiile naturale, Regulamentul-cadru cu privire la rezervațiile peisagistice și Regulamentul-cadru cu privire la monumentele de arhitectură peisajeră, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 784 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.
 14. Regulamentul-cadru cu privire la grădinile botanice, Regulamentul-cadru cu privire la grădinile dendrologice, Regulamentul-cadru cu privire la grădinile zoologice și Regulamentul cadru cu privire la rezervațiile științifice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 785 din 03.08.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 102.
 15. Regulamentul privind zonele protejate naturale și construite, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1009 din 05.10.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 127.
 16. Regulamentul privind procedura de instituire a regimului de arie naturală protejată, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 803 din 19.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 095.
 17. Regulamentul cu privire la înființarea, înregistrarea, completarea, păstrarea, exportul și importul colecțiilor de animale și plante din flora și fauna sălbatică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1107 din 11.09.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 204.

18. Regulamentul privind autorizarea activităților legate de obținerea, testarea, utilizarea și comercializarea organismelor modificate genetic, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1153 din 25.09.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 211.
19. Regulamentul Inspectoratului Ecologic de Stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 77 din 30.01.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 26-29/215.
20. Regulamentul Cadastrului de stat al regnului animal, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1005 din 13.09.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 175.
21. Regulamentul Agenției pentru Silvicultură „Moldsilva”, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 844 din 15.08.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 110.
22. Regulamentul cu privire la importul, stocarea, comercializarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1045 din 05.10.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 135.
23. Regulamentul rețelei naționale de observare și control de laborator asupra contaminării (poluării) mediului înconjurător cu substanțe radioactive, otrăvitoare, puternic toxice și agenți biologici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 961 din 21.08.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 142.
24. Regulamentul cu privire la modul de folosință specială a obiectelor Cărții Roșii a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1094 din 22.09.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 157.
25. Regulamentul, structura organizațională și efectivul-limită al Agenției Naționale de Reglementare a activității nucleare și radiologice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 328 din 23.03.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 43-46.
26. Regulamentul-cadru al zonelor umede de importanță internațională, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 665 din 14.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 86-89.
27. Regulamentul, structura și statele de funcții ale Agenției „Apele Moldovei”, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1056 din 15.09.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 175-176.
28. Regulamentul privind controlul și supravegherea de stat a activităților nucleare și radiologice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1220 din 30.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 198-200.
29. Regulamentul Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 485 din 12.08.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 124-126.
30. Regulamentul privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, structura și efectivul limită ale aparatului central al acestuia, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 847 din 18.12.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 189-190.

VII. Strategii

1. Strategia Națională și Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 112-XV din 27.04.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 090.
2. Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 350-XV din 12.07.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 133.
3. Strategia de dezvoltare social-economică a Republicii Moldova pe termen mediu (până în anul 2005), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1415 din 19.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 005.
4. Strategia Națională cu privire la reducerea și eliminarea poluanților organici persistenți și Planul Național de implementare a Convenției de la Stockholm privind poluanții organici persistenți, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1155 din 20.10.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 193.
5. Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 662 din 13.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 86-89.
6. Strategia Națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova (2008-2015), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 282 din 11.03.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 57-60.

VIII. Acte normative în domeniul reglementării evaluării prejudiciilor cauzate mediului

1. Regulamentul cu privire la modul de recuperare a prejudiciului cauzat prin contravenții silvice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 854 din 28.12.1992. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1992, nr. 012.
2. Regulament provizoriu cu privire la estimarea despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate mediului, aprobat de Ministerul Mediului și Amenajării Teritoriului, nr. 100 din 18.01.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 112.
3. Metodica de evaluare a prejudiciului cauzat mediului înconjurător în rezultatul încălcării legislației apelor, aprobată prin ordinul Ministerului Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului nr. 163 din 07.07.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 208.
4. Instrucțiunea de evaluare a prejudiciului cauzat resurselor piscicole, aprobată prin ordinul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale nr. 206 din 07.10.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 150.
5. Instrucțiunea privind evaluarea prejudiciului cauzat resurselor de sol, aprobată de Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, nr. 383 din 08.08.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 189.
6. Instrucțiunea privind evaluarea prejudiciului cauzat aerului atmosferic la gestionarea deșeurilor de producție și menajere, aprobată de Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, nr. 384 din 08.08.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 189.
7. Instrucțiunea privind evaluarea prejudiciului cauzat mediului în rezultatul nerespectării legislației privind subsolul, aprobată de Ministerul Ecologiei și

- Resurselor Naturale, nr. 385 din 08.08.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 189.
8. Instrucțiunea privind evaluarea prejudiciului cauzat aerului atmosferic în rezultatul poluării de către sursele staționare, aprobată de Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, nr. 381 din 16.08.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 189.
 9. Instrucțiunea privind quantumul plății pentru prejudiciul cauzat spațiilor verzi ale localităților urbane și rurale, aprobată prin Ordinul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale nr. 34 din 16.09.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 186.

Bibliografie

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.
2. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. BRÂNZĂ, S. Ierarhizarea valorilor sociale care fac obiectul infracțiunii. În: *RND*, 2003, nr. 11.
4. BRÂNZĂ, S. Regimul de circulație a bunurilor în contextul studiului obiectului material al infracțiunilor contra patrimoniului. În: *RND*, 2004, nr. 10.
5. BRÂNZĂ, S. Circumstanțele care ajută la stabilirea obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului. În: *RND*, 2005, nr. 4.
6. STATI, V. Producerea (falsificarea), transportarea, păstrarea, comercializarea produselor (mărfurilor), prestarea serviciilor periculoase pentru viața sau sănătatea consumatorului (analiză juridico-penală). În: *RND*, 2006, nr. 6.
7. ULIANOVSKI, X. *Participația penală*. Chișinău: Centrul de Drept, 2000. 239 p.
8. ULIANOVSKI, X. Răspunderea penală a persoanelor juridice. În: *RND*, 2002, nr. 2.
9. ULIANOVSKI, X. Esența liberării de răspunderea penală în condițiile necesității de asigurare a securității umane. În: *Studii Naționale de securitate*, 2020, nr. 1/1, p. 211-228.
10. ULIANOVSKI, Gh. *Infracțiuni care împiedică îndeplinirea justiției*. Chișinău, 1999.
11. BORODAC A. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chișinău, 2004.
12. *Codul penal. Comentat și adnotat* / Sub red. A. Barbăneagră. Chișinău: Cartier Juridic, 2009.
13. LUPAN, E. *Dreptul mediului. Partea generală. Tratat elementar*. Vol. I. București: Lumina Lex, 1996.
14. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1996.
15. LUPAN, E. Noțiunea juridică a poluatorului mediului. În: *Curentul juridic* (Tg-Mureș), 2002, nr. 1-2, p. 82-87.
16. DOBRINOIU, V., CONEA, N. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II. București: Lumina Lex, 2000.
17. REȘETNICOV, A. Obiectul material al infracțiunii și obiectul imaterial al infracțiunii: necesitatea delimitării. În: *RND*, 2007, nr. 6 și 2007, nr. 9.
18. CIOBANU, I. Tendințe moderne în politica penală: tendința neoclasică. În: *RND*, 2007, nr. 11, 12.
19. FLOREA, V. Infracțiunile medicale contra vieții și sănătății pacienților. În: *RND*, 2007, nr. 6.
20. MORARU, V., ONOFREI, F-V. Securitatea informațională a Republicii Moldova, direcție principală în politica penală a statului. În: *RND*, 2008, nr. 8.
21. VANCEA, St. *Curs de ecologie generală*. Iași, 1972.

22. TONIUC, N., BOȘCAIU, N., FILIPESCU, Al. Ocrotirea naturii în prezent și în perspectivă. În: *Ocrotirea naturii și a mediului înconjurător*, 1975, nr. 2.
23. *Studiu de performanțe în domeniul protecției mediului în Republica Moldova. Studiul al Doilea*. Națiunile Unite. New York și Geneva, 2005, p. 23-25.
24. *Studiu de performanțe în domeniul protecției mediului în Republica Moldova. Studiul al Treilea*. Națiunile Unite. New York și Geneva, 2014, p. 5.
25. GORUNESCU, M. Sistematizarea incriminărilor din domeniul protecției mediului. În: *Revista de Drept Penal*, 2002, nr 4, p. 62.
26. GORUNESCU, M. Infrațiunea de mediu – Infrațiune contra dezvoltării durabile. În: *Dreptul* (București), 2003, nr. 11.
27. AȘEVSCI, V., DUDNICENCO, T., ROȘCOVAN, D. *Ecologie și Protecția Mediului*. Chișinău: Foxtrot, 2007. 399 p.
28. AȘEVSCI, V., DUDNICENCO, T. *Inginerie ambientală*. Chișinău: Foxtrot, 2008. 411 p.
29. CAPCELEA, A. *Drept Ecologic*. Chișinău: Știința, 2000. 282 p.
30. CAPCELEA, A. *Perspectivile integrării ecologice europene*. Chișinău: Știința, 2000. 77 p.
31. DEDIU, I. *Introducere în Ecologie*. Chișinău: Phoenix, 2006. 340 p.
32. DEDIU, I. *Tratat de Ecologie teoretică*. Chișinău: Phoenix, 2007. 557 p.
33. SPĂTARU, T. *Republica Moldova în contextul Dezvoltării Durabile (Aspecte sociologice)*. Iași: Pan-Europe, 2005. 340 p.
34. SPĂTARU, T., DANII, T. *Probleme ale Dezvoltării Durabile în societatea tranzitivă (Studii sociologice)*. Chișinău: IFSD al AȘM, 2003. 195 p.
35. PARASCHIV, D.-Ș. Considerații privind răspunderea, potrivit dreptului european, pentru fapte care aduc atingere mediului. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* - Volume 3. Issue 2/2014 - <http://juridica.ugb.ro/> - = ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171.
36. MARINESCU, D. *Tratat de dreptul mediului*. București: Universul Juridic, 2008, p. 679.
37. MANTA, C. Infrațiunile în domeniul mediului. Privire generală. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria Științe Juridice*, 2009, nr. 2.
38. POPESCU, D. Protecția mediului și exploatarea rațională a resurselor naturale. În: *Principii și forme juridice ale cooperării economice internaționale* (coordonator Dumitra Popescu). București: Editura Academiei, 1979, p. 191-192, 206-207.
39. ILIESCU, Iu. *Poluarea radioactivă*. București, 2010.
40. ZAMFIR, P. *Ghidul judecătorului în materia aplicării Convenției de la Aarhus*. Chișinău: Eco „Tiras”, 2010.
41. BĂDESCU, V.-S. *Impactul acțiunilor militare asupra mediului*. București, 2010.
42. *Poluarea aerului. Ghid ecologic școlar* / Coordonatori: Dan Dinu, Veneția Sandu. Vol. I. Brașov, 2005.
43. MERCURE, F. SULLIVAN, J.E. Le principe de precaution en droit Canadien: une integration tributaire de l'ordre economique international. In: *Revista română de drept al mediului*, An.III, 2005, nr. 2(6), p. 5-6.

44. ROMI, R. *Droit international et europeen de l'environnement*. Paris: Montchrestien, 2005, p. 43-44.
45. ULIESCU, M. La responsabilite pour le dommage ecologique. In: *Revue Internationale de Droit Compare*, 1993, no 2, p. 392.
46. DESPAX, M. *Droit de l'Environnement*. Paris: TEC, 1980.
47. RAYMOND-GOUILLOUD, M. *Du droit de detruire. Essai sur le droit de l'environnement*. Paris: P.U.F., 1989, p. 42-46.
48. GIROUD, D. *La reparation du dommage ecologique*. Paris: L.G.D.J., 1974.
49. GILLES, M. *Le repression du prejudice ecologique*. Colloque de Brest, 1988.
50. ДАНИЛОВ, Е.П. *Уголовный кодекс Российской Федерации: Комментарий. Судебная практика. Справочные материалы*. Москва: КНОРУС, 2004. 544 с.
51. ЛЯПУНОВ, Ю.И. *Уголовно-правовая охрана природы органами внутренних дел*. Москва: ИНФРА-М, 2005. 367 с.
52. ПЛЕШАКОВ, А.И. *Уголовно-правовая борьба с экологическими преступлениями: Автореф. докт. юрид. наук*. Москва, 1994. 48 с.
53. ЛОПАШЕНКО, Н.А. *Экологические преступления: Комментарий к главе 26 УК РФ*. Москва: Юридический центр Пресс, 2002. 800 с.

Tematica orientativă a lucrului individual

1. Definierea cadrului legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului.
2. Documentele de bază din cadrul legal regional și internațional cu privire la protecția mediului.
3. Delimitarea cadrului legal regional de cel internațional cu privire la protecția mediului.
4. Compatibilitatea și incompatibilitatea cadrului legal național cu cel regional și internațional cu privire la protecția mediului.
6. Coeziunea dintre cadrul legal național și cel regional sau internațional cu privire la protecția mediului.
7. Structura cadrului legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului.
8. Esența cadrului legal național, regional și internațional cu privire la protecția mediului.
9. Corelația dintre Dreptul mediului și Capitolul IX al Părții speciale a Codului penal – infracțiunile ecologice.
10. Definiția infracțiunii ecologice.
11. Conținutul elementelor constitutive ale infracțiunilor ecologice.
12. Coeziunea dintre normele Capitolului IX al Părții speciale a Codului penal și normele de referință din actele normative extrapenale.
13. Clasificarea infracțiunilor ecologice în baza unor criterii fundamentate științific.
14. Evoluția pe termen scurt, mediu și lung a concepției legislative care este pusă la baza Capitolului IX al Părții speciale a Codului penal.
15. Tipologia infracțiunilor ecologice.
16. Elementele constitutive obiective ale infracțiunilor ecologice.
17. Elementele constitutive subiective ale infracțiunilor ecologice.
18. Criteriile de incriminare a faptelor penale în Capitolul IX „Infracțiuni ecologice”.
19. Criteriile de delimitare dintre infracțiunile ecologice și celelalte infracțiuni din Partea specială a Codului penal.
20. Sistemul infracțiunilor ecologice din Republica Moldova.
21. Sistemul infracțiunilor ecologice din alte state.
22. Parametrii cantitativi și calitativi ai sistemului infracțiunilor ecologice din Republica Moldova.
23. Politica penală a Republicii Moldova în domeniul mediului.
24. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei ecologice.

25. Înfracțiunile ecologice cu caracter general.
26. Criteriile de clasificare a infracțiunilor ecologice cu caracter general.
27. Obiectul juridic (general, generic și special) al infracțiunilor ecologice cu caracter general.
28. Obiectul juridic special principal al infracțiunilor ecologice cu caracter general.
29. Rolul obiectului juridic special în cadrul calificării infracțiunilor cu caracter general.
30. Obiectul material al infracțiunilor ecologice cu caracter general.
31. Esența și conținutul sistemului infracțiunilor ecologice cu caracter general.
32. Obiectul juridic special secundar al infracțiunilor ecologice cu caracter general.
33. Infracțiunile ecologice cu caracter special.
34. Criteriile de clasificare a infracțiunilor ecologice cu caracter special.
35. Obiectul juridic (general, generic și special) al infracțiunilor ecologice cu caracter special.
36. Rolul obiectului juridic special în cadrul calificării infracțiunilor cu caracter special.
37. Obiectul material al infracțiunilor ecologice cu caracter special.
38. Esența și conținutul sistemului infracțiunilor ecologice cu caracter special.
39. Noțiunea de infracțiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului.
40. Caracterizarea infracțiunilor prevăzute la art. 223-226 CP.
41. Criteriile de distincție între infracțiunile prevăzute la art. 223 CP și cele specificate la art. 234 CP.
42. Rolul actelor normative extrapenale de referință în procesul de stabilire a elementelor constitutive ale infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP.
43. Latura obiectivă a infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP.
44. Semnele principale ale laturii obiective a infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP.
45. Semnele secundare ale laturii obiective a infracțiunilor specificate la art. 223-226 CP.
46. Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor legate de îndeplinirea obligațiilor ce revin reprezentanților autorităților, persoanelor fizice și juridice, în legătură cu activitățile lor economice și sociale cu impact asupra mediului.
47. Infracțiunile prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale.
48. Semnele principale ale laturii obiective a infracțiunilor specificate la art. 227-230 CP.
49. Obiectul infracțiunilor specificate la art. 227-230 CP.
50. Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 227-230 CP.

51. Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 227-230 CP.
52. Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 227-230 CP.
53. Circumstanțele agravante ale infracțiunilor prevăzute la art. 227 CP.
54. Metodele științei dreptului penal în studiul infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre.
55. Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor prin care se încalcă regimul impus ecosistemelor terestre.
56. Obiectul infracțiunilor specificate la art. 231 și 232 CP.
57. Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 231 și 232 CP.
58. Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 231 și 232 CP.
59. Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 231 și 232 CP.
60. Specificul infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei.
61. Elementele constitutive ale infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei.
62. Aspectele tehnico-legislative ale infracțiunilor prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei.
63. Obiectul infracțiunilor specificate la art. 233 și 234 CP.
64. Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 233 și 234 CP.
65. Latura subiectivă a infracțiunilor specificate la art. 233 și 234 CP.
66. Propuneri de perfecționare a dispozițiilor art. 233 și 234 CP.
67. Specificul infracțiunilor prin care se încalcă regimul ariilor naturale protejate de stat.
68. Elementele constitutive ale infracțiunilor specificate la art. 235 CP.
69. Rolul reglementărilor extrapenale în interpretarea și aplicarea art. 235 CP.
70. Diferențele specifice dintre infracțiunile prin care se încalcă regimul ariilor naturale protejate de stat și cele de ecocid.
71. Practica judiciară privitor la interpretarea judiciară a prevederilor Capitolului IX din Partea specială a Codului penal.
72. Lacunele din legislația penală privind incriminarea infracțiunilor ecologice și recomandările cu privire la îmbunătățirea cadrului legal al Capitolului IX din Partea specială a Codului penal.
73. Condițiile care contribuie la săvârșirea infracțiunilor ecologice.
74. Căile de combatere a infracțiunilor ecologice.

**Tematica orientativă pentru realizarea tezei de masterat
la disciplina *Infrațiuni ecologice***

1. Infrațiunea ecologică – evoluția reglementărilor internaționale și regionale și cadrul normativ național.
2. Încălcarea cerințelor securității ecologice – reglementarea penală națională vizavi de jurisprudența CtEDO privind drepturile omului la un mediu sănătos.
3. Încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice și perspectivele optimizării legii penale naționale.
4. Tăinuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea mediului – aspecte comparative ale reglementării juridico-penale.
5. Neîndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice – aspecte teoretice și practice.
6. Corelația dintre infrațiunea de poluare a solului și dreptul constituțional de proprietate.
7. Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului: reglementări în Legea penală națională și aspectul comparativ.
8. Poluarea apei – aspecte teoretice și practice.
9. Poluarea aerului – atentat grav la drepturile și libertățile fundamentale ale omului.
10. Delimitarea infrațiunii de tăiere ilegală a vegetației forestiere de distrugerea sau deteriorarea masivelor forestiere.
11. Analiza juridico-penală a infrațiunii vânatul ilegal.
12. Caracteristica juridico-penală a îndeletnicirii ilegale cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor.
13. Răspunderea penală pentru încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat.
14. Apărarea juridico-penală a dreptului la un mediu înconjurător sănătos.
15. Asigurarea securității ecologice prin metode juridico-penale.
16. Caracterizare generală a garanțiilor juridico-penale de apărare a dreptului persoanelor la un mediu înconjurător sănătos.
17. Răspunderea penală pentru încălcarea securității ecologice – perspective de optimizare.
18. Infraționalitatea ecologică – atentat la drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Teste-grilă: Infrafracțiunile ecologice

1. O infracțiune ecologică cu obiect juridic special multiplu reprezintă:
 - a) o singură acțiune (inacțiune);
 - b) un sistem de acțiuni (inacțiuni);
 - c) după caz, o singură acțiune (inacțiune) sau un sistem de acțiuni (inacțiuni).
2. Infrafracțiunile ecologice sunt:
 - a) toate, fără excepție, săvârșite cu intenție;
 - b) săvârșite, după caz, cu intenție sau din imprudență;
 - c) toate, fără excepție, săvârșite din imprudență.
3. Subiectul infracțiunilor economice are vârsta minimă a răspunderii penale:
 - a) de 16 ani;
 - b) de 14 ani;
 - c) după caz, de 14 ani sau de 16 ani.
4. Persoana juridică (cu excepția autorității publice):
 - a) poate fi subiect în cazul tuturor infracțiunilor ecologice;
 - b) poate fi subiect doar în cazul unor infracțiuni ecologice;
 - c) nu poate fi subiect în cazul niciunei infracțiuni ecologice.
5. Mărirea esențială a fondului radioactiv constă în ridicarea nivelului radiației ce depășește limita admisibilă, adică în cazul în care nivelul de radiație în aer depășește:
 - a) 0,4 Roentgen/oră;
 - b) 0,2 Roentgen/oră;
 - c) 0,1 Roentgen/oră.
6. Acordul cu privire la Antarctica, adoptat la 1 decembrie 1959 la Washington, interzice aruncarea substanțelor radioactive mai la sud de paralela:
 - a) 60 longitudine sudică;
 - b) 50 longitudine sudică;
 - c) 70 longitudine sudică.
7. Conceptul de prejudiciu ecologic a fost pentru prima oară utilizat de către:
 - a) M. Raymond-Gouilloud;
 - b) Gilles Martin;
 - c) Michel Despax.
8. Principiile de bază ale protecției mediului sunt stipulate în:
 - a) art. 3 al Legii privind protecția mediului înconjurător;
 - b) art. 1 al Legii privind protecția mediului înconjurător;
 - c) art. 5 al Legii privind protecția mediului înconjurător.

9. Pământul era considerat proprietate a statului în tractatul „Legile” al lui:
- a) *Virgilius;*
 - b) *Platon;*
 - c) *Iulius Gay Cezar.*
10. Asigurarea condițiilor de bună guvernare și eficientizare a potențialului instituțional și managerial în domeniul protecției mediului pentru atingerea obiectivelor de mediu este unul dintre obiectivele specifice ale:
- a) *Strategiei de mediu pentru anii 2018-2023;*
 - b) *Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023;*
 - c) *Strategiei de mediu pentru anii 2016-2023.*
11. Criteriile de evaluare a situațiilor excepționale comunicate Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale al Ministerului Afacerilor Interne se conțin în:
- a) *Anexa nr. 1. la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale;*
 - b) *Anexa nr. 2. la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale;*
 - c) *Anexa nr. 3 la Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale.*
12. Pieirea în masă a animalelor se stabilește nu doar după numărul animalelor pierite, ci se ține cont și de mărimea populației lor. Astfel, acestea pot consta în îmbolnăvirea cu boli contagioase a animalelor agricole, care a dus la pierirea în masă a animalelor, inclusiv a celor sălbatice, când rata pieririi depășește media statistică:
- a) *de 10 și mai multe ori;*
 - b) *de 5 și mai multe ori;*
 - c) *de 3 și mai multe ori.*
13. Acordul despre interzicerea experimentelor armelor nucleare în atmosferă, cosmos și sub apă a fost încheiat în:
- a) *anul 1968;*
 - b) *anul 1963;*
 - c) *anul 1961.*
14. Convenția cu privire la protecția vieților omenești pe mare a fost adoptată la:
- a) *1 octombrie 1977 la Londra;*
 - b) *1 noiembrie 1974 la Londra;*
 - c) *1 martie 1974 la Londra.*

15. Convenția internațională despre răspunderea în cazurile transportului maritim al materialelor nucleare a fost adoptată în:
- anul 1981;*
 - anul 1985;*
 - anul 1988.*
16. Răspunderea civilă pentru daunele nucleare a fost instituită de:
- Convenția de la Madrid din anul 1965 și de la Paris din 1968, urmate de Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Paris;*
 - Convenția de la Paris din anul 1960 și de la Viena din 1963, urmate de Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Viena;*
 - Convenția de la Milano din anul 1970 și de la Varna din 1990, urmate de Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Varna.*
17. Legislația R. Moldova reglementează desfășurarea activităților legale privitor la deșeurile radioactive prin:
- Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.2012;*
 - Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 140 din 8.06.2012;*
 - Legea privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 144 din 18.08.2014.*
18. Pentru desfășurarea activităților legale cu substanțele nucleare/radioactive sunt necesare actele permissive ale:
- Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;*
 - Comisiei Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;*
 - Comisiei Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare.*
19. Legislația R. Moldova reglementează desfășurarea activităților legale privitor la substanțele, materialele și deșeurile bacteriologice sau toxice, precum și a pesticidelor, erbicidelor sau a altor substanțe chimice, prin:
- Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1236-XIII din 03.07.97;*
 - Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1232-XIII din 03.07.94;*
 - Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive, nr. 1239-XIII din 03.07.99.*
20. Principiile fundamentale de reglementare a activităților nucleare și radiologice au fost proclamate și fundamentate în:
- art. 2 al Legii privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.2018;*

- b) *art. 5 al Legii privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.2012;*
 - c) *art. 1 al Legii privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, nr. 132 din 8.06.2012.*
21. Otrăvirea mediului constă în:
- a) *introducerea în mediu a unor microorganisme care pot provoca epidemii sau epizootii;*
 - b) *schimbările dăunătoare fizice, chimice sau biologice ale acestuia ca rezultat al contactului lui cu materialele sau substanțele indicate în continuare: substanțele, materialele și deșeurile radioactive, bacteriologice sau toxice, precum și cu pesticidele, erbicidele sau cu alte substanțe chimice;*
 - c) *introducerea în sol a gunoiului sau a altor substanțe infectante, în schimbarea fondului radiațional etc.*
22. Privitor la efectele radioactivității asupra omului, Comisia Internațională de Protecție contra Radiațiilor a stabilit norma maximă admisibilă de:
- a) *1500 mremi/ind./an;*
 - b) *3000 mremi/ind./an;*
 - c) *5000 mremi/ind./an;*
23. Sediul materiei în privința Principiului evaluării impactului asupra mediului înaintea demarării oricărei activități care ar putea să aibă efect prejudiciabil, sau înaintea luării oricărei decizii de mediu, s-a născut în momentul în care omenirea a conștientizat că activitatea umană, și mai ales progresul fără precedent al tehnicii și tehnologiilor, au o influență negativă asupra naturii, îl constituie:
- a) *Convenția de la Kyoto din 1991 și Protocolul de la Teheran din 2003 referitor la evaluarea strategică de mediu;*
 - b) *Convenția de la Espoo din 1991 și Protocolul de la Kiev din 2003 referitor la evaluarea strategică de mediu;*
 - c) *Convenția de la Lima din 1991 și Protocolul de la Paris din 2003 referitor la evaluarea strategică de mediu.*
24. Principiul potrivit căruia este necesar să se recurgă la știință și tehnică pentru a descoperi, a evita sau a limita pericolele care amenință mediul înconjurător este prevăzut în:
- a) *Declarația de la Stockholm din 1972, în Principiul 18;*
 - b) *Declarația de la Minsk din 1972, în Principiul 12;*
 - c) *Declarația de la Berlin din 1972, în Principiul 16.*
25. Situație excepțională constituie o:
- a) *situație pe un anumit teritoriu, ca rezultat al unei avarii, fenomen natural periculos, catastrofe, calamități naturale sau de alt caracter, care pot provoca sau au provocat victime umane, prejudiciu sănătății oamenilor sau mediului*

- ambient, pierderi materiale considerabile și afectarea condițiilor activității vitale a oamenilor;*
- b) situație în care, în urma apariției sursei situației excepționale tehnogene la un obiect sau pe un anumit teritoriu, se întrerup condițiile normale de viață și activitate a oamenilor, apare un pericol pentru viața și sănătatea lor, se cauzează prejudiciu proprietăților populației, economiei naționale și mediului ambient;*
 - c) situație excepțională cu caracter natural – situație pe un anumit teritoriu, ca rezultat al apariției sursei situației excepționale naturale, care poate provoca sau a provocat victime umane, prejudiciu sănătății oamenilor și (sau) mediului ambient, pierderi materiale considerabile și afectarea condițiilor activității vitale a oamenilor.*
26. Îmbolnăvirea în masă a oamenilor constă în îmbolnăviri contagioase ale oamenilor, epidemii, boli contagioase cu etiologie nedepistată:
- a) la cel puțin 10 persoane;*
 - b) la cel puțin 15 persoane;*
 - c) la cel puțin 20 de persoane.*
27. Una dintre componentele deosebit de importante ale biosferei este solul:
- a) corp natural dublu dimensional situat la suprafața uscatului, cu proprietăți și funcții speciale;*
 - b) corp natural tridimensional situat la suprafața uscatului, cu proprietăți și funcții specifice;*
 - c) corp natural patru dimensional situat la suprafața uscatului, cu proprietăți și funcții originale.*
28. Otrăvirea solului constă în:
- a) schimbările dăunătoare fizice, chimice sau biologice ale solului din cauza contactului lui cu materialele sau substanțele nocive, îngrășăminte minerale, stimulenți de creștere a plantelor și cu alte substanțe chimice sau biologice, introduse în sol cu depășirea normelor sau concentrațiilor prevăzute;*
 - b) introducerea în sol a unor microorganisme care pot provoca epidemii sau epizootii;*
 - c) introducerea în sol a gunoiului sau a altor substanțe infectante, în schimbarea fondului radiațional etc.*
29. Situație excepțională națională constituie:
- a) situație în urma căreia au avut de suferit mai mult de 200 de persoane, inclusiv au decedat de la 30 de persoane, sau au fost afectate condițiile de activitate vitală a mai mult de 700 de persoane, sau prejudiciul material, cauzat direct, constituie mai mult de 200 mii de unități convenționale, la ziua producerii situației excepționale, iar zona situației excepționale cuprinde teritoriul a trei și mai multe raioane vecine ale Republicii Moldova;*

- b) *situație în urma căreia au avut de suferit mai mult de 100 de persoane, inclusiv au decedat de la 26 de persoane, sau au fost afectate condițiile de activitate vitală a mai mult de 500 de persoane, sau prejudiciul material, cauzat direct, constituie mai mult de 100 mii de unități convenționale, la ziua producerii situației excepționale, iar zona situației excepționale cuprinde teritoriul a două și mai multe raioane vecine ale Republicii Moldova;*
- c) *situație în urma căreia au avut de suferit mai mult de 300 de persoane, inclusiv au decedat de la 40 de persoane, sau au fost afectate condițiile de activitate vitală a mai mult de 1000 de persoane, sau prejudiciul material, cauzat direct, constituie mai mult de 300 mii de unități convenționale, la ziua producerii situației excepționale, iar zona situației excepționale cuprinde teritoriul a cinci și mai multe raioane vecine ale Republicii Moldova.*
30. Construirea obiectivelor subterane nelegate de extragerea substanțelor minerale utile pentru necesitățile gospodăriilor individuale se permite fără atribuirea perimetrului minier:
- a) *până la o adâncime de 3 metri;*
- b) *până la o adâncime de 4 metri;*
- c) *până la o adâncime de 5 metri.*
31. Prin surse de apă se înțeleg:
- a) *izvoarele, lacurile;*
- b) *fântânile, rezervoarele;*
- c) *conductele, canalele etc.*
32. Atmosfera este asemenea unui voal subțire albastru și este menținută de gravitație pentru a nu se dispersa în spațiul cosmic:
- a) *groasă de aproximativ 500 de km de la nivelul mării;*
- b) *groasă de aproximativ 700 de km de la nivelul mării;*
- c) *groasă de aproximativ 1000 de km de la nivelul mării.*
33. Compoziția atmosferei este un amestec de:
- a) *cca 10 gaze, dintre care componentele principale, după volum, sunt azotul (78%), oxigenul (21%) și argonul (0,93%);*
- b) *cca 8 gaze, dintre care componentele principale, după volum, sunt azotul (70%), oxigenul (20%) și argonul (10%);*
- c) *cca 6 gaze, dintre care componentele principale, după volum, sunt azotul (68%), oxigenul (18%) și argonul (0,93%).*
34. Prima măsură legală privind prevenirea poluării aerului din istorie a fost adoptarea de către:
- a) *Parlamentul Francez în anul 1283 a unei legi prin care se interzicea arderea cărbunilor în Paris;*

- b) *Parlamentul German în anul 1287 a unei legi prin care se interzicea arderea cărbunilor în Berlin;*
- c) *Parlamentul Britanic în anul 1273 a unei legi prin care se interzicea arderea cărbunilor în Londra.*
35. Vânătorul se consideră ilegal dacă este efectuat în alte perioade decât cele expres indicate în:
- a) *art. 31 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal;*
- b) *art. 33 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal;*
- c) *art. 35 al Anexei nr. 1 la Legea Regnului animal.*
36. Pe teritoriul Republicii Moldova sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:
- a) *vânătoarea de cerbi, elani și mufloni – de la 1 august până la 31 decembrie;*
- b) *vânătoarea de cerbi, elani și mufloni – de la 1 septembrie până la 31 decembrie;*
- c) *vânătoarea de cerbi, elani și mufloni – de la 1 octombrie până la 31 decembrie.*
37. Pe teritoriul Republicii Moldova sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:
- a) *vânătoarea de căprioare – de la 1 septembrie până la 31 decembrie;*
- b) *vânătoarea de căprioare – de la 15 septembrie până la 31 decembrie;*
- c) *vânătoarea de căprioare – de la 1 octombrie până la 31 decembrie.*
38. Pe teritoriul Republicii Moldova sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:
- a) *vânătoarea de iepuri – de la 1 octombrie până la 31 decembrie;*
- b) *vânătoarea de iepuri – de la 15 octombrie până la 31 decembrie;*
- c) *vânătoarea de iepuri – de la 1 noiembrie până la 31 decembrie.*
39. Pe teritoriul Republicii Moldova sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:
- a) *vânătoarea de fazani – de la 1 octombrie până la 31 decembrie;*
- b) *vânătoarea de fazani – de la 15 octombrie până la 31 decembrie;*
- c) *vânătoarea de fazani – de la 1 noiembrie până la 31 decembrie.*
40. Noțiunea de braconaj este reglementată de:
- a) *art. 33 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal;*
- b) *art. 35 al Anexei nr. 1 la Legea regnului animal;*
- c) *art. 37 al Anexei nr. 1 la Legea Regnului animal.*
41. Dobândirea de animale care nu constituie obiecte ale vânătorului și pescuitului (melci, șerpi, broaște etc.) se efectuează:
- a) *conform art. 22 al Legii regnului animal, nr. 439-XIII din 27.04.1995, în baza autorizației eliberate de către Departamentul Protecția Mediului;*
- b) *conform art. 26 al Legii regnului animal, nr. 439-XIII din 27.04.1995, în baza autorizației eliberate de către Departamentul Protecția Mediului;*
- c) *conform art. 28 al Legii regnului animal, nr. 439-XIII din 27.04.1995, în baza autorizației eliberate de către Departamentul Protecția Mediului.*

Teste examen

Test 1

Pentru examenul la disciplina „Infrațiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul legal internațional privind protecția mediului înconjurător

- 1.1. Conferința de la Stockholm din 1972 privind Mediul Uman (Stockholm Conference on Human Environment) (3 puncte)
- 1.2. Conferința ONU cu privire la mediu și dezvoltarea lui, care a avut loc la 3-14 iunie 1992 în Rio de Janeiro (5 puncte)
- 1.3. Convenția Internațională din 1951 privind Protecția Plantelor (7 puncte)

Subiectul II: Infrațiunea prevăzută la art. 223 CP: Încălcarea cerințelor securității ecologice

- 2.1. Subiectul infrațiunii (3 puncte)
- 2.2. Latura subiectivă a infrațiunii (5 puncte)
- 2.3. Latura obiectivă a infrațiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 2

Pentru examenul la disciplina „Infrațiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul legal regional privind protecția mediului înconjurător

- 1.1. Convenția europeană a peisajului de la Florența din 20 octombrie 2000 (3 puncte)
- 1.2. Convenția de la Bon din 23 iunie 1979 privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (5 puncte)
- 1.3. Convenția asupra responsabilității civile pentru pagube rezultând din activități periculoase pentru mediu, adoptată la Lugano, la 21 iunie 1993, de către Consiliul Europei (7 puncte)

Subiectul II: Infrațiunea prevăzută la art. 224 CP: Încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice

- 2.1. Subiectul infrațiunii (3 puncte)
- 2.2. Latura subiectivă a infrațiunii (5 puncte)
- 2.3. Latura obiectivă a infrațiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 3

Pentru examenul la disciplina „Infrațiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Obiectul infracțiunilor ecologice

- 1.1. Obiectul material al infracțiunilor ecologice (3 puncte)
- 1.2. Obiectul juridic generic al infracțiunilor ecologice (5 puncte)
- 1.3. Obiectul juridic special al infracțiunilor ecologice (7 puncte)

Subiectul II: Infrațiunea prevăzută la art. 225 CP: Tăinuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea aerului

- 2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)
- 2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)
- 2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 4

Pentru examenul la disciplina „Infrațiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul legal național privind protecția mediului înconjurător

- 1.1. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515 din 16.06.1993 (3 puncte)
- 1.2. Legea privind protecția soiurilor de plante, nr. 39 din 29.02.2008 (5 puncte)
- 1.3. Legea regnului vegetal, nr. 239 din 08.11.2007 (7 puncte)

Subiectul II: Infrațiunea prevăzută la art. 226 CP: Neîndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice

- 2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)
- 2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)
- 2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 5

Pentru examen la disciplina „Infrațiuni ecologice”

Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul instituțional în domeniul protecției mediului în R. Moldova

- 1.1. Direcțiile de activitate a Ministerului Mediului din R. Moldova (3 puncte)
- 1.2. Studiile de Performanță în domeniul Protecției Mediului efectuate de către Misiunea de evaluare a Comisiei Economice pentru Europa (CEE) a ONU și Agenția Europeană de Mediu (AEM) privitor la R. Moldova (5 puncte)
- 1.3. Instituțiile specializate din R. Moldova care activează în domeniul protecției mediului (7 puncte)

Subiectul II: Infrațiunea prevăzută la art. 227 CP: Poluarea solului

- 2.1. Subiectul infrațiunii (3 puncte)
- 2.2. Latura subiectivă a infrațiunii (5 puncte)
- 2.3. Latura obiectivă a infrațiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 6

Pentru examenul la disciplina „Infrațiuni ecologice”

Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul legal internațional privind protecția mediului înconjurător

- 1.1. Summitul de la Johannesburg din 26 august – 6 septembrie 2002 privind protecția mediului (3 puncte)
- 1.2. Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă – UNCED, care a avut loc în Brazilia, în 1992 (5 puncte)
- 1.3. Conceptul „dezvoltare durabilă” în documentele internaționale privind protecția mediului (7 puncte)

Subiectul II: Infrațiunea prevăzută la art. 228 CP: Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului

- 2.1. Subiectul infrațiunii (3 puncte)

2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)

2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 7

Pentru examenul la disciplina „Infracțiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul legal regional privind protecția mediului înconjurător

1.1. Convenția de la Aarhus privind accesul la informație, semnată la 25 iunie 1998 de către Uniunea Europeană, privitor la garantarea procedurală a dreptului la un mediu sănătos (3 puncte)

1.2. Directiva 2004/35/CE privind prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, adoptată la 21 aprilie 2004 (5 puncte)

1.3. Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, adoptată la 19 noiembrie 2008 (7 puncte)

Subiectul II: Infracțiunea prevăzută la art. 229 CP: Poluarea apei

2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)

2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)

2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 8

Pentru examen la disciplina „Infracțiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul legal național privind protecția mediului înconjurător

1.1. Legea privind deșeurile de producție și menajere, nr. 1347 din 09.10.1997 (3 puncte)

1.2. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102 din 06.02.1997 (5 puncte)

1.3. Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor, râurilor și bazinelor de apă, nr. 440 din 27.04.1995 (7 puncte)

Subiectul II: Infracțiunea prevăzută la art. 230 CP: Poluarea aerului

2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)

2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)

2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 9

Pentru examen la disciplina „Infracțiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Considerații generale cu privire la infracțiunile ecologice

1.1 Principiile de bază ale protecției mediului (3 puncte)

1.2. Premisele răspunderii penale pentru infracțiunile ecologice (5 puncte)

1.3. Definiția infracțiunilor ecologice (7 puncte)

Subiectul II: Infracțiunea prevăzută la art. 231 CP: Tăierea ilegală a vegetației forestiere

2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)

2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)

2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 10

Pentru examenul la disciplina „Infracțiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul instituțional în domeniul protecției mediului în R. Moldova

1.1. Direcțiile de activitate a Ministerului Mediului din R. Moldova (3 puncte)

1.2. Studiile de Performanță în domeniul Protecției Mediului efectuate de către Misiunea de evaluare a Comisiei Economice pentru Europa (CEE) a ONU și Agenția Europeană de Mediu (AEM) privitor la R. Moldova (5 puncte)

1.3. Instituțiile specializate din R. Moldova care activează în domeniul protecției mediului (7 puncte).

Subiectul II: Infracțiunea prevăzută la art. 232 CP: Distrugerea sau deteriorarea masivelor forestiere

2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)

2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)

2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 11

Pentru examen la disciplina „Infracțiuni ecologice”

Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul instituțional în domeniul protecției mediului în R. Moldova

1.1. Direcțiile de activitate a Ministerului Mediului din R. Moldova (3 puncte)

1.2. Studiile de Performanță în domeniul Protecției Mediului efectuate de către Misiunea de evaluare a Comisiei Economice pentru Europa (CEE) a ONU și Agenția Europeană de Mediu (AEM) privitor la R. Moldova (5 puncte)

1.3. Instituțiile specializate din R. Moldova care activează în domeniul protecției mediului (7 puncte).

Subiectul II: Infracțiunea prevăzută la art. 233 CP: Vânatul ilegal

2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)

2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)

2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 12

Pentru examen la disciplina „Infracțiuni ecologice”

Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Considerații generale cu privire la infracțiunile ecologice

1.1. Principiile de bază ale protecției mediului (3 puncte)

1.2. Premisele răspunderii penale pentru infracțiunile ecologice (5 puncte)

1.3. Definiția infracțiunilor ecologice (7 puncte)

Subiectul II: Infracțiunea prevăzută la art. 234 CP: Îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor

2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)

2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)

2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 13

Pentru examenul la disciplina „Infracțiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul legal regional privind protecția mediului înconjurător

- 1.1. Convenția de la Aarhus privind accesul la informație, semnată la 25 iunie 1998 de către Uniunea Europeană, privitor la garantarea procedurală a dreptului la un mediu sănătos (3 puncte)
- 1.2. Directiva 2004/35/CE privind prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, adoptată la 21 aprilie 2004 (5 puncte)
- 1.3. Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, adoptată la 19 noiembrie 2008 (7 puncte)

Subiectul II: Infracțiunea prevăzută la art. 235 CP: Încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat

- 2.1. Subiectul infracțiunii (3 puncte)
- 2.2. Latura subiectivă a infracțiunii (5 puncte)
- 2.3. Latura obiectivă a infracțiunii (7 puncte)

Barem de notare

<u>Nota</u>	<u>Punctaj maxim</u>
5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Test 14

Pentru examenul la disciplina „Infracțiuni ecologice”
Ciclul II, Master

Forma de realizare a examenului: scrisă

Subiectul I: Cadrul legal internațional privind protecția mediului înconjurător

- 1.1. Summitul de la Johannesburg din 26 august – 6 septembrie 2002 privind protecția mediului (3 puncte)
- 1.2. Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă – UNCED, care a avut loc în Brazilia, în 1992 (5 puncte)
- 1.3. Conceptul „dezvoltare durabilă” în documentele internaționale privind protecția mediului (7 puncte)

Subiectul II: Considerații generale cu privire la infracțiunile ecologice

2.1 Principiile de bază ale protecției mediului (3 puncte)

2.2. Premisele răspunderii penale pentru infracțiunile ecologice (5 puncte)

2.3. Definiția infracțiunilor ecologice (7 puncte)

Barem de notare

Nota Punctaj maxim

5	6-8
6	9-11
7	12-18
8	19-25
9	26-28
10	29-30

Spețe

Speța 1

În procesul construirii fabricii de produse chimice de către S.A. „C.G.”, din cauza lipsei surselor financiare nu au fost finalizate lucrările de instalare a rezervoarelor de depozitare a deșeurilor industriale. Directorul executoriu al societății pe acțiuni N.G., de comun acord cu constructorul-șef V.F., contrar cerințelor ecologice prevăzute în proiect, au decis să pună în exploatare întreprinderea, urmând ca pentru păstrarea deșeurilor să fie utilizată temporar o instalație specială, care nu corespundea capacității de producere a întreprinderii. Din această cauză, peste două luni de zile s-a produs o avarie, în urma căreia în două lacuri din apropiere s-au scurs deșeuri industriale, fapt care a dus la pierirea în masă a peștelui.

Încadrați juridic faptele săvârșite de N.G. și V.F.

Speța 2

G.A., fiind directorul întreprinderii de producere a coloranților chimici, a dispus ca o parte din deșeurile provenite din procesul de producție să fie ambalate în saci de polietilenă și să fie depozitate la o gunoiște situată în afara localității. Din cauza ploilor torențiale care au avut loc în acea perioadă, substanțele nocive s-au răspândit pe terenurile agricole din apropiere, fapt care a cauzat deteriorarea stratului fertil al solului pe o suprafață de circa 25 ha.

Încadrați juridic faptele lui G.A.

Speța 3

Directorul întreprinderii de producere a vopselei B.E., pentru a economisi sursele financiare nu a dispus schimbarea filtrelor de purificare a poluanților rezultați din procesul de producție. Serviciul ecologic din municipiul aflat în apropiere, în urma efectuării unei expertize ecologice, a constatat o creștere considerabilă a cantității de metale grele pe suprafața solului. În raportul de expertiză ecologică se mai arăta că faptul dat constituie o cauză de răspândire a diferitelor boli la locuitorii din zonă.

Încadrați juridic faptele lui B.E.

Speța 4

P.O., lucrând în calitate de pădurar în Serviciul Silvic de Stat, în ajun de Crăciun a tăiat dintr-un loc interzis patru brazi, în valoare de 730 lei, pe care i-a donat unor prieteni pentru sărbătorile de iarnă.

Încadrați juridic faptele lui P.O.

171Speța 5

M.O. a pătruns în livada ce aparține gospodăriei țărănești din localitate și a tăiat 15 pomi fructiferi. Peste trei zile acesta a fost reținut de către lucrătorii poliției în timp ce vindea lemne provenite din pomii tăiați în împrejurările arătate.

Încadrați juridic faptele lui M.O.

Speța 6

În timp ce se odihneau într-o rezervație naturală, P.L. împreună cu T.F. au aprins un rug. Văzând că timpul de afară s-a stricat și considerând că focul se va stinge în urma ploii, aceștia au plecat fără a lua careva măsuri de precauție. Din cauza vântului puternic care s-a dezlănțuit ulterior, focul s-a răspândit prin zonă declanșând un incendiu, în urma căruia au ars 0,5 ha de pădure.

Încadrați juridic faptele lui P.L. și T.F.

**Raport privind activitatea Procuraturii Republicii Moldova
pentru anul 2019
(Extrase)**

5.3. Protecția mediului, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului

Existența unui mediu curat contribuie incontestabil la asigurarea drepturilor fundamentale ale omului prevăzute de Constituția Republicii Moldova, în special – dreptul la viață și dreptul la sănătatea fizică și morală.

Importanța globală a protecției mediului impune în mod categoric a fi considerată ca o prioritate națională, deoarece vizează în mod direct condițiile de viață și sănătatea populației, realizarea intereselor economice, precum și capacitățile de dezvoltare durabilă a societății.

Poluarea și degradarea mediului la unele capitole a devenit ireversibilă. În consecință este pusă în pericol calitatea vieții populației țării, fiind în ascensiune conform parametrilor de bază – mortalității, natalității și longevității medii a vieții.

Actualmente, efectele poluante ale naturii rezultate din ingerința omului au atins cote alarmante la toate compartimentele, inclusiv: aer, apă, sol, subsol, regnul animal, fond forestier și cinegetic, arii protejate de stat, managementul deșeurilor. Procesul de integrare europeană reprezintă o provocare a sectorului de mediu și include două mari direcții de acțiune: armonizarea legislației naționale de mediu cu acquisul comunitar din sector și reforma instituțională, care presupune dezvoltarea unui mecanism instituțional capabil să pună în aplicare cadrul legislativ nou-adoptat.

O mare parte din actele normative sunt bazate pe concepții depășite, care trebuie actualizate, iar pentru unele componente și aspecte de mediu este necesară elaborarea documentelor de politici noi.

Deși Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.301 din 24.04.2014, stabilesc obiective concrete în domeniul protecției mediului, realizarea acestora este lentă.

După mai multe reformări instituționale controlul ecologic de stat a revenit în totalitate Inspectoratului pentru Protecția Mediului, care este instituția publică de nivel național cu structuri desconcentrate în teritoriu în conformitate cu divizarea teritorial-administrativă.

În acest context, intervenția Inspectoratului și a altor instituții, precum Agenția Națională pentru Șiguranța Alimentelor, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, este primordială la încălcările de poluare a mediului și care sunt periculoase pentru sănătatea populației, însă, potrivit practicii, de multiple ori cazurile de ilegalități ecologice reflectate în mijloacele de informare în masă, care cel mai frecvent vizează poluarea apelor, solului și subsolului, sunt investigate ca rezultat al solicitărilor Procuraturii.

La subiect sunt relevante exemplele, precum poluarea aerului și apelor din râul Bâc: doar după reacția Procuraturii ANSA a verificat și stabilit substanțe nocive în produsele agricole cultivate în lunca râului, iar Agenția a prelevat probe de aer în mun. Chișinău, deși mirosul insuportabil a persistat pe tot parcursul lunii august 2019, fiind constatată depășirea concentrațiilor emisiilor limitat admisibile.

Alte exemple din această categorie vizează multiplele situații de depozitare a deșeurilor (în localități din raioanele Sângerei, Criuleni, Cimișlia) sau deversarea apelor uzate (localitatea Codru).

Referitor la analiza stării de fapt la compartimentul dat, conchidem că în activitatea organelor de mediu persistă în continuare problemele ce vizează în mod direct activitatea lor și care se răsfrâng negativ asupra calității și eficacității acțiunilor, precum:

- lipsa specialiștilor în anumite domenii, în special a celor responsabili de evaluarea prejudiciului cauzat mediului prin impactul asupra acestuia;
- existența unui cadru legislativ învechit și neracordat la prevederile directivelor Uniunii Europene, inclusiv a legislației departamentale care vizează procedurile de calculare a prejudiciului cauzat prin atentarea la valorile de mediu;
- lipsa unei strategii eficiente în activitatea organelor abilitate de implementare a mecanismelor privind contracararea, depistarea și sancționarea încălcărilor de mediu.

De menționat că, deși problemele enunțate au fost reclamate de reprezentanții Procuraturii la multiplele ședințe interdepartamentale, instituțiile cu atribuții în domeniu până în prezent nu au aplicat acțiuni eficiente în vederea redresării situației. Mai mult, au persistat situații în care funcționarii Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului au pasat responsabilitatea pentru unele situații de poluare a apelor Procuraturii, mediatizând informații eronate; în consecință, după reacția procurorilor, Secretarul de Stat al ministerului a constatat că, de fapt, deficiențele rezultă din activitatea organelor de protecție a mediului.

Este relevant a menționa că anume procurorii au reacționat la mirosul neplăcut ce persistă în mun. Chișinău și la poluarea râului Bâc în perioada lunilor august – septembrie 2019, fapt care a bulversat populația, procesul penal fiind pornit în temeiul autosesizării procurorilor, deoarece lipsea o reacție adecvată a organelor de mediu.

În acest context, potrivit analizelor de laborator, s-au depistat depășiri esențiale ale valorilor-limită de încărcări cu poluanți a apelor uzate în corpurile de apă din râul Bâc, prejudiciul cauzat mediului fiind estimat de specialiști la valoarea de 39,6 milioane lei.

La fel, urmare a solicitării procurorilor, ANSP a constatat în probele de aer atmosferic, prelevate pe teritoriul Stației de epurare a capitalei, depășiri ale concentrațiilor maximal admisibile de poluanți în aer.

Acțiunile de poluare a componentelor de mediu au fost consecința atitudinii neglijente a factorilor de decizie ai SA „Apă-Canal Chișinău”, care în perioada lunilor august-septembrie 2019, îndeplinind necorespunzător obligația de monitorizare a procesului de epurare a apelor uzate și de tratare a nămolului, au admis deversarea din Stația de epurare a capitalei în râul Bâc a apelor uzate insuficient epurate cu

concentrații majore de poluanți, acțiuni soldate cu cauzarea daunelor în proporții deosebit de mari intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice.

La 02.10.2019 procurorii au dispus pornirea urmăririi penale pe cazul vizat în baza articolelor 329 alin.(1), 229 și 230 din Codul penal.

Concomitent, în cadrul investigațiilor s-a constatat că, prin contractarea creditului în condiții dezavantajoase și procurarea centralei electrice de cogenerare, administrația SA „Apă Canal Chișinău”, cu scop de profit, acționând în vederea realizării interesului unui agent economic, a procurat de la acesta utilaj costisitor, neexploatabil, care nu a generat venituri, ci numai cheltuieli, fiind cauzate daune societății pe acțiuni în valoare de 30 365 300 lei.

Pe acest caz, la 02.10.2019 s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.327 alin.(2) lit.b) din Codul penal.

Referitor la compartimentul respectării legislației privind epurarea apelor uzate în localitățile urbane și rurale, precum și preepurarea deșeurilor lichide de întreprinderile generatoare de deșeuri, procurorii au constatat o stare catastrofală.

Alarmant este faptul că doar 8 dintre stațiile de epurare funcționale în țară epurează apele uzate până la parametrii normativi. Premisa generatoare constituie gradul sporit de uzură al stațiilor de epurare.

Potrivit constatărilor procurorilor, principalele surse de poluare a apelor râurilor sunt localitățile urbane și rurale, care nu dispun de stații de epurare; respectiv, apele uzate fiind evacuate în bazinele acvatice.

În confirmarea celor expuse, invocăm investigațiile efectuate cu referință la două întreprinderi municipale din mun. Chișinău, fiind constatat că acestea, în lipsa Autorizației de mediu pentru folosirea specială a apei, au admis încălcarea procesului tehnologic de epurare, soldat cu impurificarea apei de suprafață cu deșeuri; or, scurgerile de apă uzată de la stațiile de epurare au înrăutățit calitatea apei râului Ichel, prin majorarea concentrației de poluanți în aval de stația de epurare față de amonte, iar prejudiciul cauzat mediului în rezultatul încălcării legislației constituie 1 415 490 lei.

Pe aceste fapte la 31.12.2019 au fost pornite două cauze penale în baza art.229 din Codul penal.

O altă sursă de poluare a apelor constituie activitatea întreprinderilor generatoare de deșeuri, rezultate din activitatea de producere, în special a celor care sunt amplasate în zona de protecție a râurilor sau bazinelor acvatice.

În cadrul procesului penal instrumentat, procurorii au stabilit că un antreprenor a admis stocarea neregulamentară a deșeurilor animaliere în sol cu destinație agricolă pe suprafața de 17,4 ha, amplasat în extravilanul localității Coșnița, raionul Dubăsari, acțiuni soldate cu poluarea de terenuri agricole, pe alocuri cu grad de poluare „puternic poluat”, iar prejudiciul adus mediului constituie 228 357 lei.

La 19.08.2019 pe acest caz s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.227 alin.(1) lit.b) din Codul penal.

Conform rezultatelor analizei la compartimentul valorificarea industrială a zăcămintelor minerale utile, la moment, problema stringentă o constituie nerespectarea de către beneficiarii sectoarelor de subsol a prevederilor legale, contractuale și a Planurilor de execuție privind decopertarea straturilor de sol fertil, argile și alte

substanțe minerale utile care urmează a fi depozitate și folosite ulterior la recultivarea terenurilor degradate de lucrări miniere.

Astfel, potrivit art.39 lit.k) și m) din Codul subsolului, beneficiarul sectorului de subsol este obligat să respecte cerințele actelor normative care reglementează condițiile de folosire și protecție a subsolului, aerului atmosferic, terenurilor, pădurilor, apelor, precum și a clădirilor, construcțiilor de impactul dăunător al lucrărilor legate de folosirea subsolului, să decoperteze stratul de sol fertil și să-l păstreze în tot volumul inițial în stare utilă pentru recultivarea terenurilor degradate.

Contrar acestor cerințe obligatorii, având ca bază rezultatele măsurărilor efectuate de specialiști, în perioada anilor 2016 și până în luna martie anul curent un antreprenor a extras și comercializat 129 880 m³ de calcar friabil, care, conform contractului și proiectului de lucru, urma să fie decopertat și depozitat în halde separate, pentru a fi folosit la recultivarea terenurilor degradate de excavații miniere, situat în extravilanul satului Zăicani, raionul Râșcani. În rezultatul acestor acțiuni ilegale statului i s-a cauzat prejudiciu în valoare de 27 266 488 lei.

Totodată, factorii de decizie ai întreprinderii, în scopul de a asigura accesul la zăcământul menționat *supra*, contrar prevederilor art.5 alin.(1), art.6 alin.(2) și art. 14 alin.(1) din Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, Legii privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, în lipsa documentelor tehnice de proiect, avizului expertizei ecologice de stat a proiectului de execuție, fără a decoperta stratul de sol fertil și fără recuperarea prejudiciului cauzat prin schimbarea destinației terenului, au construit din calcar un drum de acces spre zăcământ, afectând terenul agricol pe o suprafață de 14 000 m², valoarea pierderilor cauzate urmare a scoaterii nelegitime a terenurilor din circuitul agricol constituind 1 029 439 lei.

Pe faptul dat, la 22.05.2019 procurorii au dispus pornirea urmăririi penale conform elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art.191 alin.(5) din Codul penal.

Alt caz investigat a constatat că factorii de decizie ai Primăriei orașului Vatra, în comun cu responsabili din cadrul organelor de mediu, contrar prevederilor art.28 alin.(1) din Codul subsolului, ilegal, cu depășirea atribuțiilor funcționale, în anul 2015 au permis unui agent economic să extragă substanțe minerale utile de argilă din haldele de argilă depozitate pe malurile zăcământului de calcar, situat în extravilanul localității.

Din anul 2015 și până în prezent, antreprenorul, în lipsa proiectelor de execuție coordonate cu Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, supuse expertizei ecologice de stat sau evaluării impactului asupra mediului, ilegal a extras de pe terenul cu destinație agricolă, cu suprafața de 2,2 ha, substanțe minerale de argilă, iar prejudiciul cauzat se estimează la 13 844 072 lei. La 19.07.2019 pe acest caz s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza articolelor 328 alin.(1) și 335 alin.(11) din Codul penal.

Un alt aspect negativ la compartimentul abordat îl constituie faptul extragerii și comercializării de către agenții economici a substanțelor minerale utile, fără calcularea și achitarea corectă a taxelor legale pentru extragerea mineralelor utile.

La acest compartiment, procurorii au constatat patru cazuri cu referință la unele suprafețe impunătoare situate în extravilanul sat. Hiliuți, raionul Fălești, satului Ustia, raionul Dubăsari, orașului Vatra, fiind dispusă pornirea urmăririlor penale în temeiul

art.352 alin.(3) și art.228 alin.(1) din Codul penal, iar prejudiciul estimându-se la 6 973 466 lei.

Continuă să fie alarmant aspectul ce vizează extragerea ilegală a substanțelor minerale utile din cariere locale neautorizate, care la moment sunt în număr de 385 sectoare, activitatea cărora a produs degradarea terenurilor pe o suprafața de 736 ha.

Acest fapt denotă că autoritățile administrației publice locale și cele de mediu își exercită superficial obligațiile funcționale; ca rezultat, se aduce prejudiciu statului, bugetelor publice locale și mediului înconjurător.

Spre exemplu, activitatea Inspectoratului la acest subiect s-a rezumat în primul semestru al anului curent doar la întocmirea a 64 acte de control, 29 procese-verbale cu privire la contravenții, suma amenzilor aplicate constituind 102 700 lei, dintre care au fost încasate 64 050 lei.

Pentru comparație, pe cauza penală expediată în instanța de judecată de Procuratura raionului Anenii Noi privind învinuirea unei persoane în comiterea infracțiunii prevăzute la art.186 alin.(5) din Codul penal, care ilegal a extras și însușit substanțe minerale de nisip, prejudiciul cauzat mediului valorează 1 164 906 lei.

Procuratura raionului Căușeni a expediat la 16.10.2019 în Judecătoria Căușeni cauza penală de învinuire a administratorului unei întreprinderi în baza art.335 alin.(11) din Codul penal, care, acționând în interes material și personal, în anul 2017, fără decizia consiliului sătesc Cârnațeni, raionul Căușeni, ilegal a exploatat zăcământul de pietriș și nisip pe o suprafață de 1,8121 ha, teren cu destinație agricolă, prin ce a cauzat daune bugetului local estimate la 266 492 lei.

Cele mai frecvente încălcări în domeniul respectării cadrului normativ aferent procesului de gestionare a terenurilor din Fondul silvic (forestier), protecției naturii, ocrotirii sănătății, activității recreative vizează practica vicioasă de atribuire în arendă a fondului forestier, efectuarea nejustificată a schimbului de terenuri din fond forestier ce are drept consecință reducerea vegetației forestiere și a suprafeței fondului forestier.

O altă problemă majoră identificată este edificarea ilegală a construcțiilor capitale pe terenurile din fondul forestier.

În context, este relevant cazul depistat de Procuratura raionului Strășeni exprimat în amenajarea de către arendaș ca gospodărie privată pe terenul din fondul forestier cu suprafața de 0,516 ha, arendat cu scop de recreere în temeiul contractului de arendă. Pe cazul dat s-a dispus pornirea urmăririi penale conform art.328 alin.(1) din Codul penal.

De asemenea, potrivit investigațiilor efectuate de Procuratura mun. Chișinău s-a stabilit că un agent economic, deținând în folosință temporară terenul fondului forestier cu suprafața de 8 ha, gestionat de Întreprinderea Silvică Chișinău, a construit mai multe foișoare betonate, a creat infrastructură, s-au instalat rețele subterane inginerești, a edificat construcția capitală a încăperilor, a fântânilor și haznalelor. Suprafața totală afectată de construcții constituie 3381 m.p., iar prejudiciul cauzat mediului valorează 353 095 lei.

Pe faptul dat a fost pornită o cauză penală conform art.352 alin.(3) lit.d) din Codul penal.

Un alt exemplu reflectă încălcări comise de factorii de decizie ai primăriei orașului Căușeni, care, depășind atribuțiile acordate prin lege, au emis o dispoziție privind acordarea dreptului de construcție a unui imobil unei persoane pe terenul din

intravilanul localității ce constituie spații verzi. Pe cazul dat, la 04.12.2019 Procuratura teritorială a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.328 alin.(1) din Codul penal.

La tematica fraudelor silvice este relevant fenomenul lipsei delimitării și înregistrării drepturilor de proprietate a statului asupra terenurilor fondului forestier, ce a avut drept consecință reducerea spațiului fondului forestier prin ocuparea nelegitimă a suprafețelor de pădure.

Oficiul Comrat al Procuraturii UTA Găgăuzia s-a autosesizat pe faptul parcelării de către autoritatea publică locală a mun. Comrat a suprafeței de 13 ha teren din fondul forestier, ulterior fiind formate trei bunuri imobile, pe care le-a înregistrat ca proprietate publică privată cu destinația teren agricol, fără a achita 2 500 000 lei, pierderi cauzate de schimbarea destinației. Pe acest caz a fost pornită urmărirea penală conform art.327 alin.(2) lit.b) din Codul penal.

Cu referință la gestionarea fondului silvic sunt relevante investigațiile efectuate pe cazurile de tăieri ilicite din fondul forestier.

Pe parcursul anului 2019 problema gestionării frauduloase a fondului forestier a înregistrat o amploare rezultată din atitudinea iresponsabilă a persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul subdiviziunilor Agenției „Moldsilva”, care, în scopul obținerii foloaselor necuvenite, organizează tăieri ilicite, înstrăinează masa lemnoasă și însușesc mijloacele financiare.

Spre exemplu, în Rezervația Naturală „Prutul de Jos”, în urma inventarierii cioatelor arborilor, a rezultat un volum de 560 m³ masă lemnoasă cu valoarea de 288 058 lei, care nu a fost luată la evidență. Potrivit probatoriului acumulat în cadrul procesului penal, s-a evidențiat implicarea persoanelor din conducerea Întreprinderii de Stat care gestionează Rezervația Naturală „Prutul de Jos”. Pe acest caz s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza articolelor 231 lit.a), b), 191 alin.(5) din Codul penal.

Faptul dobândirii ilicite a banilor din înstrăinarea masei lemnoase de către angajați ai Întreprinderilor de Stat pentru Silvicultură a fost documentat de către Procuratura Anticorupție și Centrul Național Anticorupție în cadrul urmăririi penale inițiate în temeiul art.324 alin.(2) lit.c) din Codul penal.

Astfel, potrivit schemei infracționale, în baza unei evaluări eronate, angajații întreprinderilor organizau în mod intenționat denaturarea informațiilor privind cantitatea masei lemnoase din ocolul silvic. În urma modificării datelor se obținea un surplus de masă lemnoasă necontabilizată, care era ulterior înstrăinată, iar profitul se repartiza în proporție de 70% ocoalelor silvice, celelalte 30% – administrației întreprinderii silvice.

Protecția terenurilor din Fondul apelor a constituit obiect al investigațiilor procurorilor, fiind constatat că autoritățile administrației publice locale dispun ilegal asupra terenurilor din fâșia riverană de protecție a bazinelor acvatice (aflate în gestiunea Agenției „Apele Moldovei”) transmitând-le în proprietate sau folosință.

Astfel, Procuratura raionului Criuleni a stabilit că în perioada anului 2013 factorii de decizie ai Consiliului orașenesc, folosind intenționat situația de serviciu, contrar prevederilor art.13 din Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor, râurilor și bazinelor de apă, dar și eludând dispozițiile art.20 și 21 din Codul funciar, prin decizie au modificat destinația lotului de teren cu suprafața de 0,9657 ha, amplasat

în orașul Criuleni, pe malul râului Nistru, în limitele împădurite ale fâșiei riverane de protecție din „amenajat” în „pentru construcții”.

Pe faptul dat s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.327 alin.(1) din Codul penal.

În mod similar s-a procedat și cu terenurile din categoria vizată, amplasate în unele localități din raioanele Rezina, Sângerei, Fălești, Criuleni, Briceni și Orhei.

O atenție sporită se acordă în continuare domeniului privind utilizarea mijloacelor publice destinate dezvoltării infrastructurii de alimentare cu apă, canalizare și instalații de epurare, deoarece urmare a investigațiilor procurorilor s-a constatat tentația agenților economici de a însuși sume bănești alocate din Fondul Ecologic Național pentru aceste proiecte sociale. Pe parcursul anului curent, procurorii au constatat și pornit două cauze penale pentru utilizarea frauduloasă a mijloacelor financiare publice la implementarea proiectelor din categoria menționată.

Astfel, potrivit probatoriului acumulat, s-a constatat că factorii de decizie ai unui antreprenor în complicitate cu responsabilul tehnic, profitând de relații contractuale și de disponibilitatea Agenției de Dezvoltare Regională Sud de a oferi mijloace financiare pentru realizarea cu succes a proiectului inițiat, sub pretextul unor cheltuieli de materiale și servicii pretins suportate, au însușit suma de 741 630 lei, destinată lucrărilor de construcție a sistemului de canalizare în sectorul Valul lui Traian și de modernizare a stației de epurare din or. Căușeni.

Pe fapt, la 15.03.2019 s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.190 alin.(5) din Codul penal.

O altă cauză penală, pornită la fel în baza art.190 alin.(5) din Codul penal, vizează acțiuni ilicite similare soldate cu însușirea sumei de 1 668 063,21 lei, destinată lucrărilor de alimentare cu apă și canalizare a s. Plop, r-nul Dondușeni. Total, în perioada de raport procurorii au examinat în ordinea art.274 din Codul de procedură penală 39 de seșizări privind diverse fraude contra mediului și intereselor publice, din care pe 26 de cazuri s-a dispus pornirea urmăririi penale, 4 fiind expediate în judecată.

Cuantumul prejudiciului cauzat mediului și bugetului public constatat în cauzele instrumentate constituie circa 228 mil. lei, din care s-a reparat benevol 62 600 lei, iar 300 000 lei au fost recuperați prin sentință de condamnare pentru comiterea infracțiunii.

Deși procurorii au efectuat un volum impunător de acțiuni în cadrul investigațiilor efectuate, un impediment esențial la compartimentul abordat îl constituie cadrul legal inadecvat evoluțiilor și diversificării faptelor ilicite de poluare a mediului.

Ca rezultat al studiilor și analizelor, Procuratura Generală a elaborat propuneri pentru modificarea și ajustarea legislației penale, în special a Capitolului IX din Partea specială a Codului penal (infracțiuni ecologice). Efortul și intenția procurorilor în vederea modificării legislației penale a fost apreciată de reprezentanții organelor de mediu, organizațiilor neguvernamentale și de profesori universitari.

**COMISIA ECONOMICĂ A ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE
PENTRU EUROPA. STUDIU DE PERFORMANȚĂ ÎN DOMENIUL
PROTECȚIEI MEDIULUI. REPUBLICA MOLDOVA. STUDIUL AL
TREILEA. REZUMAT. NAȚIUNILE UNITE 2014
(Extrase)**

Republica Moldova este prima țară din Europa care a fost supusă a treia oră consecutiv Studiului de Performanță în domeniul Protecției Mediului.

Cel de-al treilea Studiu din Republica Moldova a început în mai 2012 cu o misiune de pregătire, pe parcursul căreia a fost convenită structura finală a raportului și stabilit graficul de elaborare. Misiunea de evaluare a avut loc între 5 și 13 februarie 2013. Ulterior, a fost formată o echipă de experți internaționali care au avut sarcina de a realiza studiul, incluzând experți din Estonia, Georgia, Germania și Slovacia, precum și experți din cadrul Comisiei Economice a ONU pentru Europa (CEE) și al Agenției Europene de Mediu (AEM). În luna august 2013 varianta preliminară a raportului SPM a fost prezentată Republicii Moldova pentru comentarii și supusă atenției Grupului de Experți (CEE) pentru Studiile de Performanță în domeniul Mediului. În cadrul întrunirii, care s-a desfășurat la 1-2 octombrie 2013, Grupul de experți a discutat în detaliu conținutul raportului cu experții din partea Guvernului Republicii Moldova, concentrându-se în special asupra concluziilor și recomandărilor făcute de experții internaționali.

Recomandările SPM împreună cu modificările propuse de Grupul de experți au fost înaintate pentru evaluare la sesiunea a XIX-a a Comitetului pentru Politica de Mediu al CEE a ONU la data de 24 octombrie 2013. La această întrunire a participat o delegație de nivel înalt a Guvernului Republicii Moldova.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Capitolul 1: Cadrul politicilor de mediu și dezvoltare durabilă

Elaborarea unei legislații bazate pe acquis-ul UE în domeniul mediului ar ajuta țara să-și realizeze dorința de a se apropia de practicile UE. Dar, din cauza instabilității politice din ultimii ani, eficacitatea activității legislative a Parlamentului a scăzut. În ciuda elaborării intensive a legislației în cadrul instituțiilor guvernamentale, aprobarea legilor de către Parlament durează o lungă perioadă de timp. Proiectele de legi de mediu au fost examinate timp de doi ani.

Recomandarea 1.1:

(a) Guvernul trebuie să promoveze adoptarea de către Parlament, fără întârziere, a proiectelor de legi de mediu, în baza listei de priorități elaborate de Ministerul Mediului;

(b) Ministerul Mediului trebuie să asigure dezvoltarea legislației secundare relevante. Dimensiunile de mediu au fost incluse în mai multe strategii, programe și planuri. HG nr.33 din 2007 cu privire la procedurile și regulile de elaborare a documentelor de politici necesită, printre altele, monitorizarea și evaluarea implementării documentelor de politici. În ciuda acestui fapt, este greu de găsit orice

raport privind progresele înregistrate la implementarea acestor documente de politici. Rapoartele de progres sunt disponibile pentru documentele de politici a căror implementare este finanțată de către donatori.

Recomandarea 1.2:

Guvernul trebuie să asigure elaborarea rapoartelor privind progresele înregistrate la implementarea strategiilor și programelor naționale de mediu, precum și punerea acestora la dispoziția publicului. Termenul „evaluare strategică a impactului asupra mediului” (ESM) nu există în legislația națională. Cu toate acestea, Legea privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător (1996) necesită evaluarea impactului programelor, planurilor, schemelor, strategiilor și conceptelor asupra mediului. Legea nu prevede proceduri de luare a deciziilor cu privire la planurile sau programele care necesită evaluarea strategică asupra mediului (ESM).

Recomandarea 1.3:

Ministerul Mediului trebuie să creeze condițiile necesare procedurilor pentru evaluarea strategică a impactului asupra mediului (ESM), care trebuie incluse în legislația de mediu, ținând cont de importanța ESM pentru elaborarea corespunzătoare a documentelor de politici și de cerințele Uniunii Europene, în contextul apropierii de UE. Consiliul Național pentru Dezvoltare Durabilă și Reducere a Sărăciei a fost constituit în anul 2002 ca un organ consultativ privind dezvoltarea socioeconomică a țării și ridicarea calității vieții populației. Consiliul a funcționat în mod oficial până în 2008, dar activitatea sa nu a înregistrat rezultate semnificative. Începând cu anul 2009, Consiliul și-a încheiat activitatea.

Recomandarea 1.4:

Guvernul trebuie să reactiveze Consiliul Național pentru Dezvoltare Durabilă și Reducere a Sărăciei pentru promovarea principiilor de dezvoltare durabilă în toate activitățile sectoriale. Deși, din 2005, personalul din cadrul aparatului central al Ministerului Mediului s-a dublat, de la 25 la 51, există încă o problemă în ceea ce privește resursele umane. Din cauza suprapunerii funcțiilor diferitor unități, eficacitatea funcționării Ministerului este discutabilă.

Recomandarea 1.5:

Guvernul trebuie, odată cu adoptarea Strategiei de Protecție a Mediului, să revizuiască structura autorităților centrale de mediu, pentru a evita suprapunerea funcțiilor și pentru a face structura instituțională mai eficace, în special crearea unei Agenții de Protecție a Mediului ca un organ executiv pentru monitorizarea, schimbul de informații și autorizare din cadrul Ministerului Mediului.

Recomandarea 2.1

Ministerul Mediului trebuie să reformeze sistemul de eliberare a autorizațiilor și să asigure respectarea separării funcțiilor de autorizare și de control. Sistemul autorizațiilor de mediu nu prevede o abordare integrată a controlului poluării și utilizarea celor mai bune tehnici disponibile. Cerințele de autorizare se bazează pe soluții „la ieșire din țevă”, iar permisele sunt emise pentru fiecare domeniu separat. Standardele de emisie (cu excepția instalațiilor de epurare a apelor uzate urbane) nu sunt utilizate pentru a permite dispersia sau atenuarea calculelor. Cerințele de automonitorizare nu sunt incluse în autorizații. Procesul de aplicare pentru obținerea

autorizațiilor nu este transparent și autorizațiile emise sunt păstrate în format de hârtie de către autoritatea emitentă.

Recomandarea 2.2:

Ministerul Mediului trebuie să reformeze sistemul de eliberare a autorizațiilor de mediu prin:

(a) Introducerea sistemului autorizațiilor de mediu integrate în cadrul industriilor-cheie, cu valoare limită de emisie prevăzută direct în legislație;

(b) Introducerea celor mai bune tehnici disponibile (BAT), ca bază pentru autorizare;

(c) Stabilirea standardelor la produse în anumite zone și evitarea utilizării calculului de dispersie în procedura de autorizare;

(d) Introducerea cerințelor de automonitorizare la eliberarea autorizațiilor;

(e) Efectuarea rezumatelor cu privire la cerințele necesare pentru emiterea autorizațiilor și punerea acestora la dispoziția publicului.

Implementarea necesită o capacitate și expertiză din partea Ministerului Mediului și a Inspectoratului Ecologic de Stat, în scopul de a satisface pe deplin standardele internaționale. Sistemul de reglementare nu monitorizează și controlează implementarea cerințelor de mediu într-un mod practic și eficient și trebuie să se asigure că noua legislație este implementată și aplicată așa cum s-a intenționat. Acest lucru poate duce la o schimbare substanțială a culturii organizaționale atât a Ministerului Mediului, cât și a Inspectoratului Ecologic de Stat (IES). În prezent, accentul se pune pe Ministerul Mediului și IES ca „autorități de aplicare” a reglementărilor de protecție a mediului, mai degrabă decât modelul european de „manageri” de resurse de mediu întru beneficiul societății. Cu alte cuvinte, accentul se pune pe o abordare de comandă-și-control a legislației de mediu. Până în prezent, măsurile de implementare nu se ridică la nivelul standardelor internaționale.

Recomandarea 2.3:

Ministerul Mediului trebuie să reformeze mecanismul de asigurare a respectării legii prin:

(a) Stabilirea nivelului amenzilor pentru nerespectarea legilor direct proporțional cu profitul obținut prin încălcarea legislației;

(b) Introducerea inspecției planificate pe bază de risc;

(c) Punerea la dispoziția publicului a rapoartelor de control ecologic al întreprinderilor, precum și a celor de automonitorizare prezentate de acestea;

(d) Prevederea urmării penale pentru încălcarea legilor și reglementărilor de mediu.

Implementarea standardelor și practicilor internaționale nu este pe deplin susținută de către instituțiile competente, de creșterea gradului de conștientizare publică, participarea publicului și punerea în aplicare credibilă a noii legislații. În timp ce Legea nr 851-XIII privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului (1996) prevede expertiza publică a mediului, acest mecanism este rareori aplicat și nu duce la rezultatele scontate.

Recomandarea 2.4:

Ministerul Mediului trebuie să îmbunătățească în continuare modul de funcționare a mecanismului de participare a publicului la evaluarea impactului asupra mediului (EIM) prin:

(a) Stabilirea unei proceduri detaliate, inclusiv o procedură de consultare publică, pentru revizuirea publică a documentației EIM cu privire la activitățile propuse;

(b) Asigurarea că observațiile și opiniile publice sunt luate în considerare în procesul de luare a deciziilor.

Recommendarea 3.1:

Guvernul trebuie să întreprindă reformarea cuprinzătoare a sistemului de taxe de poluare, cu scopul de a oferi stimulente semnificative pentru prevenirea și reducerea poluării, precum și o bază solidă pentru finanțarea protecției mediului și, în special:

(a) Să aplice taxe de poluare doar pentru poluanții majori ai aerului și apei;

(b) Să stabilească un calendar credibil de colectare a ratelor emisiilor la un nivel care să ofere stimulente eficiente pentru reducerea poluării;

(c) Să elimine taxele ad valorem legate de sursele de poluare mobile, având în vedere că baza de impozitare nu este orientată spre reducerea poluării;

(d) Să introducă taxe specifice per unitate la importul de produse dăunătoare mediului (de exemplu, nu în funcție de valoarea lor de import) și, de asemenea, să aplice aceste taxe produselor similare, care sunt produse pe plan intern, inclusiv pentru gestionarea deșeurilor produse de echipamente electrice;

(e) Să identifice și să elimine, pas cu pas, subvenționarea dăunătoare mediului;

(f) Să creeze stimulente eficiente pentru întreprinderi pentru a gestiona deșeurile de producție într-o manieră reglementată și monitorizată.

Deși tarifele pentru alimentarea cu apă și canalizare au crescut semnificativ în ultimii ani, acestea nu au atins nivelul care ar permite recuperarea costurilor de exploatare și de întreținere, nemaivorbind de cotele de amortizare. În plus, există subvenții încrucișate considerabile care decurg din întreprinderi pentru gospodăriile private. ANRE a dezvoltat o metodologie pentru stabilirea nivelului tarifelor de recuperare a costurilor, pe care consiliile municipale nu doresc să le aplice din motive de politică locală. În consecință, activitatea companiilor de aprovizionare cu apă nu are suport financiar și alimentarea cu apă și infrastructura de canalizare s-au deteriorat progresiv. În mod similar, serviciile de gestionare a deșeurilor municipale trebuie să fie modernizate pentru a se apropia progresiv de standardele internaționale. Acest lucru nu va fi posibil fără taxe adecvate pentru colectarea și eliminarea deșeurilor municipale.

Recommendarea 3.2:

Guvernul trebuie:

(a) Să revizuiască sistemul actual de stabilire a tarifelor pentru alimentare cu apă și servicii de salubritate cu scopul de a transfera stabilirea tarifelor la un organ de reglementare independent, care aplică standarde de recuperare a costurilor;

(b) Să încurajeze autoritățile locale să se asigure că taxele de deșeurii municipale ar permite recuperarea costurilor tot mai mari ale serviciilor de deșeurii, având în vedere că acestea trebuie să respecte standardele de mediu mai ridicate;

(c) Să se asigure că, în cadrul reformat al politicii de asistență socială, gospodăriile cu venituri mici au acces adecvat la serviciile de aprovizionare cu apă și deșeurii, precum și la alte servicii comunale.

Există mai multe fonduri din sectorul public al Republicii Moldova care finanțează protecția mediului și alte proiecte de dezvoltare durabilă. Actorul major intern este

Fondul Ecologic Național (FEN) care finanțează proiecte din taxele alocate și alte taxe. Mai mult decât atât, există proiecte care sunt finanțate direct din granturi și împrumuturi de la donatorii internaționali. Nivelul cheltuielilor interne de protecție a mediului a crescut în ultimii ani, dar în general a rămas relativ destul de mic în comparație cu resursele financiare considerabile necesare pentru abordarea în mod adecvat a problemelor de mediu care se profilează, inclusiv de gestionare a apelor uzate. De asemenea, viitorul alocării veniturilor specifice pentru fondurile de mediu este incert, având în vedere prevederile din noul proiect de lege a finanțelor publice. Mai mult decât atât, există persistent critici cu privire la funcționarea FEN, inclusiv gradul de coordonare între FEN și FNDR (Fondul Național de Dezvoltare Regională).

Recomandarea 3.3:

Guvernul trebuie:

(a) Să reformeze Fondul Ecologic Național, având în vedere experiențele și standardele internaționale în domenii, cum ar fi achizițiile publice, cerințele de transparență și structura de luare a deciziilor;

(b) Să consolideze capacitatea Ministerului Mediului de a dezvolta programe de investiții în domeniul protecției mediului eficiente și sănătoase din punct de vedere economic, care sunt necesare pentru a face vocea Ministerului mai bine auzită în procesul de planificare a bugetului de stat;

(c) Să consolideze coordonarea și cooperarea între ministerele de resort și agențiile guvernamentale pentru a se asigura că activitățile programate de către diferiții actori din sectorul de mediu (inclusiv asistența donatorilor externi) evită suprapunerile și sunt aliniată la prioritățile generale stabilite în dezvoltarea națională și strategiile sectoriale.

Monitorizarea, informarea și educația ecologică. Serviciul Hidrometeorologic de Stat (SHS) a devenit, în ultimii ani, centrul de excelență în monitorizarea mediului și analize de laborator susținute de un sistem de informare și diseminare funcțional. Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale (AGRM), la rândul său, a continuat să funcționeze aproape neschimbat în ultimii 20 de ani și se confruntă cu dificultăți progresive în furnizarea informației credibile către Ministerul Mediului. Totuși, există unele progrese în procesul de armonizare la standardele internaționale, în special în gestionarea apelor (apa de suprafață, apa potabilă etc.).

În ceea ce privește aerul, standardele vechi sunt încă în vigoare, dar cu un număr redus de parametri monitorizați și cu introducerea treptată a parametrilor adiționali în conformitate cu standardele internaționale. Ministerul Mediului se confruntă cu o mare dificultate în gestionarea datelor și informațiilor pe care le primește, deoarece nu dispune de o unitate specializată care ar putea primi și procesa toate aceste informații de mediu.

Nu există nicio monitorizare a zgomotului și vibrațiilor, precum și un sistem de monitorizare a biodiversității în țară.

De asemenea, în Republica Moldova nu există un sistem național de informații de mediu.

Recomandarea 4.1:

Ministerul Mediului, în parteneriat cu autoritățile publice competente, trebuie să dezvolte treptat un sistem eficient de management integrat de monitorizare și informare în domeniul protecției mediului, la nivel național, prin aplicarea principiilor Sistemului

Comun de Informații de Mediu, și trebuie să asigure finanțare din resurse naționale și să stabilească o coordonare eficace în acest sens.

În ceea ce privește datele de mediu și accesibilitatea lor, se observă unele progrese în ultimii ani, în special în stocarea electronică și diseminarea. Lideri la acest capitol sunt BNS și SHS, cu cele mai multe informații disponibile online. Lansarea în 2011 a portalului web al Guvernului, precum și dezvoltarea continuă a acestuia, este una dintre realizările în ceea ce privește transparența, accesul la informație și sensibilizarea opiniei publice. Toate instituțiile publice, în special cele de mediu, au site-uri, cu o gamă largă de informații disponibile pentru public. „Aspectul” comun al diferitor site-uri și utilizarea aplicațiilor IT similare face o navigare mai ușoară și crește gradul de utilizare a informațiilor de mediu de către publicul larg. Activitățile de raportare a problemelor de mediu, cu excepția Raportului național privind starea Mediului, sunt determinate de anumite evenimente și finanțate de donatori. În cele mai multe cazuri nu există nicio continuitate și raportare ulterioară, iar o mulțime de inițiative bune și utile rămân exerciții singulare. Raportul național privind starea Mediului este în primul rând o compilație științifică, mai mult decât un instrument politic; prin urmare, utilizarea sa în practică rămâne a fi limitată. În spatele pregătirii acestuia nu stau fluxuri de informații regulate sau baze de date specializate, procesul având un caracter ad-hoc de fiecare dată. Instrumente moderne de evaluare, cum ar fi indicatori, scenarii sau studii de perspectivă, nu sunt utilizate.

Recomandarea 4.2:

Ministerul Mediului trebuie să transforme rapoartele naționale cu privire la starea mediului în rapoarte relevante pentru politica de implementare a acordurilor internaționale de mediu la care Republica Moldova este parte.

Asistența internațională și alocările naționale din fondurile de mediu sprijină diferite inițiative și proiecte privind educația ecologică. Multe ONG-uri din întreaga țară activează în domeniul educației ecologice și a activităților conexe de consolidare a capacităților. În ciuda eforturilor depuse atât de Ministerul Mediului, cât și de Ministerul Educației, nu a fost elaborată o strategie în domeniul învățământului pentru dezvoltare durabilă în Republica Moldova. Șansele de a avea o astfel de strategie sunt destul de slabe.

Recomandarea 4.3:

Ministerul Educației și Ministerul Mediului trebuie să utilizeze procesul de dezvoltare a unui program de educație ecologică și de sensibilizare pentru a începe o dezbatere, care să implice toate părțile interesate, inclusiv mass-media și organizațiile non-guvernamentale (ONG-uri), cu prioritatea de a promova educația pentru dezvoltare durabilă (EDD) în țară.

Implementarea Acordurilor Multilaterale de Mediu (AMM) în Republica Moldova este puternic dependentă de sprijinul financiar internațional. Au fost înființate șapte oficii pentru a sprijini implementarea diferitor AMM. Cu toate acestea, rolul lor este mai mare și de multe ori înlocuiesc Ministerul Mediului în ce privește elaborarea documentelor strategice.

Recomandarea 5.1:

Guvernul trebuie să preia responsabilitățile de implementare a acordurilor multilaterale de mediu (AMM) și, cu acordul comunității donatorilor, să integreze

oficiile existente pentru implementarea AMM în Agențiile de Protecție a Mediului recomandate.

Țară a înregistrat unele progrese în pregătirea cadrului legislativ de armonizare a legislației la regimul internațional, în special la Acordurile Multilaterale de Mediu la care Republica Moldova este parte. Exemple elocvente în acest sens sunt proiectele de lege privind apa, mediul și substanțele chimice. Pe de altă parte, acest progres nu este la fel de evident la implementarea politicilor și legislației adoptate pentru punerea în aplicare a AMM.

Recomandarea 5.2:

Guvernul trebuie:

(a) Să asigure susținerea politicilor adoptate pentru a implementa AMM la care Republica Moldova este parte;

(b) Să studieze necesitățile, costurile și beneficiile altor AMM relevante, înainte de aderarea la acestea, astfel încât să dispună de resursele necesare pentru implementarea durabilă a acestora.

Începând cu anul 2005, Republica Moldova a trecut la o coordonare sporită a politicilor de mediu, cu punerea în aplicare a AMM. În plus, țara a depus eforturi în raționalizarea aprobării propunerilor de proiecte sau planuri de implementare întocmite în conformitate cu diferite acorduri și forumuri internaționale. În ciuda eforturilor depuse până în prezent pentru a spori cooperarea internă și coordonarea între autorități, schimbul de informații este încă foarte slab. Acest lucru este valabil și în cazul schimbului de informații între diferitele departamente din cadrul Ministerului Mediului.

Recomandarea 5.3:

Ministerul Mediului trebuie:

(a) Să construiască sinergii între grupurile de lucru care coordonează implementarea AMM;

(b) Să faciliteze comunicarea directă între personalul Ministerului Mediului care este responsabil de implementarea AMM, instituțiile științifice și organele subordonate.

Ministerul Mediului a jucat până în prezent un rol limitat în formularea și implementarea politicii cu privire la schimbările climatice. În practică, o mare parte din munca de formulare a politicilor, pe lângă pregătirea comunicărilor și a inventarului național privind Gazele cu Efect de Seră (GES), a fost realizată de Oficiul Schimbarea Climei – o unitate de implementare a proiectelor a Ministerului Mediului.

Recomandarea 6.1:

Guvernul trebuie să consolideze capacitatea de a formula politica privind schimbarea climei, prin crearea unei secții dedicate schimbării climei în cadrul Ministerului Mediului.

Promovarea considerațiilor privind schimbarea climei în alte domenii de activitate economică și socială rămâne un obiectiv necesar nu doar pentru garantarea rezilienței economice, dar și a sănătății publice și bunăstării sociale. Cooperarea eficientă intersectorială, în special cooperarea interministerială, este o condiție prealabilă pentru atingerea acestui obiectiv. În realitate, nu există un organ la nivel înalt care ar fi însărcinat cu planificarea strategică și coordonarea la nivel înalt a problemelor legate

de schimbarea climei, deși Comisia Națională pentru implementarea și realizarea angajamentelor asumate în cadrul Convenției-Cadru a Organizației Națiunilor Unite privind Schimbarea Climei (CONUSC) și a mecanismelor și prevederilor Protocolului de la Kyoto ar putea juca acest rol, în baza actului fondator.

Recomandarea 6.2:

Guvernul trebuie să consolideze rolul instituțional al Comisiei Naționale pentru implementarea și realizarea angajamentelor asumate în cadrul Convenției-Cadru a ONU privind Schimbarea Climei (CONUSC), precum și a mecanismelor și prevederilor Protocolului de la Kyoto, prin încredințarea Comisiei Naționale cu promovarea integrării efective a considerațiilor privind schimbarea climei în sectoarele economice relevante.

Până în prezent, nu există un cadru de politici privind schimbările climatice în mod oficial, deși Republica Moldova depunea eforturi pentru a dezvolta strategii privind aceste aspecte. Din cauza deficiențelor în formularea acestor strategii, finanțarea pentru proiectele de teren, în general, lipsește. Proiectul strategiei de adaptare conține acțiunile de viitor, fără să identifice sursele de finanțare. Aceste proiecte sunt finanțate aproape în exclusivitate din surse externe.

Recomandarea 6.3:

Odată ce strategiile naționale privind adaptarea schimbărilor climatice sunt aprobate, Guvernul trebuie să asigure implementarea acestora și alocarea de fonduri necesare din surse naționale disponibile, precum și cofinanțarea donatorilor externi.

Există dovezi clare că nivelul de conștientizare a publicului cu privire la problemele schimbărilor climatice în Republica Moldova este scăzut. Aceasta din cauza că eforturile la ridicarea nivelului de conștientizare sunt bazate pe proiecte. De asemenea, lipsește un plan național coerent și bine coordonat de sensibilizare a opiniei publice.

Recomandarea 6.4:

Odată ce au fost adoptate, implementarea strategiei de dezvoltare a emisiilor scăzute și a strategiei de adaptare la schimbările climatice necesită implicarea activă a Guvernului în creșterea nivelului de conștientizare a publicului privind problemele legate de schimbarea climei și, prin urmare, să consolideze participarea publicului în acest domeniu.

Managementul Durabil al Apei. În unele regiuni ale Republicii Moldova resursele de apă sunt limitate și deseori poluate de activitățile antropice. În prezent, gestionarea resurselor de apă nu îndeplinește cerințele din cauza lipsei unui cadru legal cuprinzător, resurselor financiare, precum și coordonării și cooperării instituționale. Începând cu anul 2013, Legea apelor nr.272(2011) și legislația secundară ar putea constitui elementul-cheie pentru transformarea esențială a sectorului de apă. După prima etapă de dezvoltare a unui cadru legal cuprinzător, următorul pas ar putea fi implementarea coordonată a legislației de apă, în viitorul apropiat.

Recomandarea 7.1:

Pentru implementarea Legii apelor nr.272 din 2011, Ministerul Mediului trebuie:

- (a) Să sporească capacitatea departamentelor de apă din cadrul Ministerului Mediului și instituțiilor subordonate;
- (b) Să îmbunătățească cooperarea între instituțiile relevante;
- (c) Să asigure implementarea de către o autoritate competentă.

Există diferite instituții guvernamentale implicate în colectarea, gestionarea, evaluarea și diseminarea datelor legate de apă, dar nu există încă o cooperare eficientă între ele. Schimbul de date este sporadic și limitat. Un prim pas în stocarea centralizată a datelor în sectorul de apă a fost efectuat odată cu introducerea cadastrului apelor. Cu toate acestea, Cadastrul de Stat al Apelor nu conține toate datele relevante și nu este disponibil pentru toate părțile interesate implicate în sectorul de apă, și nici pentru public.

Recomandarea 7.2:

Ministerul Mediului, în cooperare cu autoritățile relevante, trebuie să se asigure că Cadastrul de Stat al Apelor este pe deplin operațional și accesibil publicului.

În sectorul de apă al Republicii Moldova s-au dezvoltat diferite strategii pentru a atinge obiectivele stabilite de politicile naționale sau internaționale. Din păcate, cele mai multe strategii nu sunt implementate. Unul dintre principalele motive este lipsa unei acțiuni la nivel național și a planului de investiții pentru sectorul de apă, în care proiectele vor fi listate și prioritizate. Din cauza resurselor financiare limitate disponibile pe plan intern, sectorul de apă al Republicii Moldova se bazează pe sprijinul internațional. Un plan de acțiune cu un plan integrat de investiții ar îmbunătăți investiția efectivă a fondurilor naționale limitate; în plus, ar putea fi o bază solidă pentru donatorii internaționali de a investi în sectorul de apă al Republicii Moldova și ar reduce deficitul de finanțare.

Recomandarea 7.3:

Guvernul trebuie să elaboreze un plan de acțiune pentru sectorul de apă, însoțit de un plan de investiții, pentru implementarea Strategiei revizuite de alimentare cu apă și canalizare (Strategia de Apă) și să atingă obiectivele naționale stabilite în conformitate cu cerințele Protocolului privind Apa și Sănătatea, să asigure o finanțare adecvată pentru monitorizarea și evaluarea implementării planului de acțiune.

Resursele de apă sunt tot mai mult sub presiunea creșterii populației în orașe, activității economice și intensificării concurenței în rândul utilizatorilor de apă. Responsabilitățile de prevenire a poluării solului și a apelor de suprafață sunt purtate de diferite părți interesate. Lipsa unui plan de gestionare integrată a resurselor de apă la nivel național duce la dezvoltarea și gestionarea necoordonată a resurselor de apă și, prin urmare, la poluarea continuă a resurselor de apă.

Recomandarea 7.4:

Ministerul Mediului trebuie să promoveze un proces de gestionare integrată a apelor, coordonat cu implementarea Strategiei de Apă revizuite. Printre alte lucruri importante, trebuie să consolideze comitetele de gestionare a bazinelor hidrografice, care sunt responsabile de elaborarea planurilor de gestionare a bazinelor hidrografice, luând în considerare protecția bazinelor hidrografice și dezvoltarea râurilor mici.

Multe sisteme existente de canalizare sunt vechi și degradarea lor materială permite exfiltrațiile de apă reziduală, care cauzează poluarea apelor subterane. Stațiile de epurare a apelor uzate nu funcționează corespunzător din cauza unor probleme tehnice, pe de o parte, și dimensiunii lor inadecvate, pe de altă parte. Ca urmare, de cele mai multe ori apele uzate tratate nu sunt în conformitate cu standardele de calitate și sunt una dintre principalele surse de poluare a apelor de suprafață.

Recomandarea 7.5:

Guvernul, în colaborare cu autoritățile locale, trebuie să evalueze situația actuală a sistemelor de canalizare în zonele urbane și a stațiilor de epurare a apelor uzate (orășenesti) și, în baza rezultatelor, să asigure o finanțare adecvată pentru reabilitarea și modernizarea sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare a apelor uzate.

Recomandarea 8.1:

Guvernul, în colaborare cu autoritățile locale, trebuie să pună accent pe:

- (a) Promovarea adoptării legii privind gestionarea deșeurilor de către Parlament;
- (b) Dezvoltarea legislației secundare relevante pentru implementarea priorităților de gestionare a deșeurilor recunoscute la nivel internațional, precum și pe implementarea bunelor practici;
- (c) Implementarea Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor.

Recomandarea 8.2:

După adoptarea Legeii cu privire la gestionarea deșeurilor, Guvernul trebuie să consolideze autoritatea centrală națională care se ocupă de gestionarea deșeurilor și să-i permită sprijinirea implementării acestei legi și a Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor.

Deși deja a fost introdus un sistem eficient de colectare a datelor statistice privind deșeurile, clasificarea deșeurilor nu este în conformitate cu practica internațională, ca, de exemplu, în conformitate cu normele Convenției de la Basel și ale Uniunii Europene, mai ales în definirea proprietăților periculoase ale deșeurilor. Sistemul actual folosește încă patru categorii de deșeuri toxice care nu sunt în conformitate cu practica internațională.

Recomandarea 8.3:

Ministerul Mediului, împreună cu Biroul Național de Statistică, trebuie să implementeze clasificarea deșeurilor în baza Convenției de la Basel privind controlul transportului transfrontalier al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora, împreună cu noi forme de raportare, având în vedere normele de clasificare a deșeurilor ale UE.

Sectorul privat în gestionarea deșeurilor este în curs de dezvoltare, în special în colectarea și prelucrarea de materii prime secundare. Cu toate acestea, cooperarea între schemele municipale tradiționale de gestionare a deșeurilor și noile inițiative private nu este una optimă. Totuși, întreprinderile private au anumite benefecii de pe urma creării unui parteneriat public-privat în modernizarea managementului deșeurilor, în special în Chișinău.

Recomandarea 8.4:

Guvernul trebuie să asigure fonduri pentru implementarea Strategiei naționale de gestionare a deșeurilor 2013 și să investigheze implicarea sectorului privat, prin formarea de parteneriate public-privat în gestionarea deșeurilor.

Eliminarea deșeurilor în Republica Moldova are nevoie de o îmbunătățire urgentă. Problema principală este lipsa standardelor pentru operarea și monitorizarea spațiilor de eliminare. Aceasta duce la o supraveghere guvernamentală slabă a procesului de gestionare a deșeurilor. Instrumentul de bază pentru reglementarea exploatarea spațiilor de eliminare a deșeurilor este eliberarea autorizațiilor în acest sens, dar acestea nu sunt utilizate în țară. În plus, actuala descărcare temporară a deșeurilor municipale pe spațiile din apropierea Chișinăului poate duce la probleme grave de mediu. Prioritatea

managementului deșeurilor în Republica Moldova trebuie să fie găsierea unei soluții adecvate și acceptabile în ceea ce privește eliminarea permanentă în condiții de maximă siguranță a deșeurilor generate de orașul Chișinău.

Recomandarea 8.5:

Ministerul Mediului trebuie să introducă reglementări cu privire la operarea și monitorizarea spațiilor de eliminare a deșeurilor și să introducă proceduri de eliberare a autorizațiilor pentru operarea spațiilor de eliminare în baza acestor reglementări și cerințe EIA.

Biodiversitatea și ariile protejate. Începând cu anul 2007, cadrul legal pentru conservarea naturii a fost îmbunătățit. Proiectele internaționale inovatoare au sprijinit elaborarea reglementărilor, au permis evaluarea biodiversității și gestionarea conservării naturii și au contribuit direct la managementul ariilor protejate și la reîmpădurire. Cu toate acestea, obiectivele ambițioase nu sunt pe deplin susținute de cadrul de reglementare; astfel, implementarea acestora întârzie. Lipsa resurselor și capacităților, împreună cu cooperarea intersectorială și instituțională slabă, joacă un rol important în acest sens. Trei domenii principale de implementare a recomandărilor pot fi prezentate, toate de o importanță deosebită în cazul în care Republica Moldova intenționează să se asocieze la standardele și cerințele Uniunii Europene: i) monitorizarea și cercetarea ca o îmbunătățire a bazelor de date; ii) optimizarea și raționalizarea managementului ariilor protejate și consolidarea acțiunilor de conservare la suprafața solului și iii) reformele instituționale pentru îmbunătățirea elaborării de politici pentru conservarea naturii. În plus, planificarea și elaborarea conservării necesită actualizarea și verificarea datelor disponibile. Republica Moldova a fost în stare să ofere circa 40% din datele necesare pentru Studiul asupra Pădurilor Europene 2011. Așa cum noile inventare forestiere nu sunt încă implementate și actualizate la nivel național (numai rezervațiile științifice sunt acoperite), noi abordări, cum ar fi adaptarea ecosistemică, sunt, prin urmare, incluse în managementul forestier. Un inventar solid trebuie să constituie baza pentru dezvoltarea forestieră a Republicii Moldova până la o etapă naturală.

Recomandarea 9.1:

Agenția „Moldsilva” trebuie să finalizeze fără întârziere actualizarea inventarului forestier național ce va constitui baza oricăror decizii de management forestier.

Republica Moldova și-a stabilit obiective ambițioase și valoroase în materie de stabilire și de gestionare a ariilor protejate; odată ce acestea vor fi implementate, conservarea naturii se va îmbunătăți semnificativ. Ambiția autorităților va duce la o creștere net reală în dimensiune a ariilor protejate pe teren, la atingerea integrității ecologice a conservării. Cu toate acestea, este nevoie de construirea unui sistem solid și durabil din punct de vedere financiar, inclusiv personal calificat, precum și infrastructură suficientă pentru gestionarea necesară și serviciile vizitatorilor. În acest sens, este recomandată reformarea instituțională, inclusiv partajarea instituțională a resurselor și a reformelor bugetare între Ministerul Mediului și instituțiile paralele, precum și instituțiile subordonate, cum ar fi Agenția „Moldsilva”.

Se recomandă instituirea autorității competente privind gestionarea ariilor protejate fie în cadrul Departamentului de Resurse Naturale și Biodiversitate din Ministerul Mediului, fie în cadrul Agenției „Moldsilva”, pentru a reflecta în mod corespunzător

zonele de importanță națională (parcuri naționale și rezervații de biosferă, rezervații care nu există încă) în cadrul instituțional, dar, de asemenea, pentru a răspunde în mod adecvat la cerințele internaționale.

Recomandarea 9.2:

Ministerul Mediului, în cooperare cu Agenția „Moldsilva”, trebuie să accelereze pregătirea noii legi privind zonele protejate, în scopul de a:

(a) Armoniza categoriile naționale a ariilor protejate cu cele ale Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii (IUCN);

(b) Armoniza structura de management al ariilor protejate, în conformitate cu prioritățile naționale de conservare și cu standardele internaționale;

(c) Prioritiza acțiunile în ceea ce privește extinderea rețelei de arii protejate.

Având în vedere fragmentarea habitatelor și dezvoltarea agricolă intensivă a Republicii Moldova, extinderea spațială a eforturilor de conservare pe teren, țara trebuie să se alinieze la sistemele și procesele agricole în curs de desfășurare sau viitoare. Au fost propuse deja scheme agro-mediului pentru o lungă perioadă de timp, dar implementarea rămâne insuficientă. În ceea ce privește REN (Rețeaua Ecologică Națională), integrată spațial, precum și planificarea peisajului, acestea trebuie să devină instrumente de planificare de bază, oferind șansa pentru o cooperare intersectorială și stabilirea obiectivelor. Zonele umede, inclusiv pădurile riverane, oferă șanse bune și extrem de necesare pentru planurile de restaurare integrată și utilizare. Degradarea continuă a fâșiilor forestiere amplasate între terenurile agricole împiedică migrarea anumitor specii de animale.

Recomandarea 9.3:

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, în colaborare cu Ministerul Mediului, trebuie să introducă în practicile agricole conservarea speciilor și să dezvolte un program de restaurare a habitatului, care ar acoperi și refacerea fâșiilor forestiere.

Chiar dacă numeroase acțiuni de promovare a conservării biodiversității au fost inițiate de către instituții guvernamentale și non-guvernamentale, modificarea ecosistemului ca rezultat al schimbărilor climatice nu este încă bine reflectat. Corelarea abordării peisajelor cu protecția biodiversității, care reflectă diferite scenarii de schimbare a climei, precum și strategii de adaptare a politicilor naționale bazate pe ecosistem, este următorul pas pentru dezvoltarea politicilor naționale de mediu. Dezvoltarea de concepte de adaptare bazate pe ecosisteme, în special pentru zonele umede, oferă o abordare integrată și consolidată a serviciilor de ecosistem, cum ar fi retenția (reținerea) apei, purificarea și filtrarea, conservarea speciilor, care leagă coridoare migratoare fragmentate, precum și utilizarea durabilă a terenurilor. Omul și conceptul de biosferă, conform Strategiei Sevillia, asigură cadrul adecvat în acest sens, la fel ca și Convenția Peisajului de la Florența. Pentru o țară care utilizează intensiv agricultura, cum este Republica Moldova, integrarea valorilor ecosistemice în planificarea dezvoltării regionale va asigura îmbunătățirea conservării biodiversității.

Recomandarea 9.4:

Ministerul Mediului trebuie:

(a) Să includă adaptarea bazată pe ecosistem în proiectul de strategie națională de adaptare la schimbările climatice;

(b) Să finalizeze pregătirea proiectului de lege cu privire la peisaje, bazat pe Convenția Europeană a Peisajului.

Republica Moldova a adoptat documente strategice care au ca scop realizarea unei agriculturi durabile. Unele dintre ele au fost implementate cu succes, de aceea acest efort trebuie continuat. Serviciile de extindere agricolă și activitățile de consolidare a capacităților, cum ar fi promovarea de tehnici agricole îmbunătățite și adaptarea la schimbările climatice, nu dispun de fonduri suficiente.

Recomandarea 10.1:

Guvernul trebuie să asigure:

(a) Implementarea efectivă a strategiilor și programelor care vizează realizarea unei agriculturi durabile, în special conservarea și reabilitarea solului, precum și controlul și reducerea poluanților agricoli în apele de suprafață și subterane;

(b) Finanțarea și susținerea structurilor pentru servicii de extindere agricolă și consolidare a capacităților, inclusiv promovarea de tehnici agricole îmbunătățite și adaptarea la schimbările climatice.

Până la adoptarea Codului contravențional în 2008, Inspekția de Stat pentru Protecția Plantelor a activat în domeniul supravegherii și controlării aplicării legislației privind protecția plantelor. De atunci, nicio altă organizație nu a fost autorizată cu aceste sarcini; drept rezultat, supravegherea și controlul asupra implementării legislației cu privire la protecția plantelor a fost întreruptă.

Recomandarea 10.2:

Guvernul trebuie să se asigure că Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor se bucură de autoritate deplină în monitorizarea și aplicarea legislației privind protecția plantelor.

Republica Moldova a înregistrat progrese în elaborarea și adoptarea reglementărilor tehnice și documentelor normative privind protecția solului, cum ar fi Regulamentul privind consolidarea terenurilor agricole din 2008 și Regulamentul privind modul de completare a Cărții istoriei câmpurilor. Cu toate acestea, niciun regulament nu a fost aplicat în practică. Unul dintre principalele motive este faptul că nicio organizație nu este împuternicită să implementeze și să asigure respectarea reglementărilor.

Recomandarea 10.3:

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare trebuie să asigure desemnarea unei instituții pentru implementarea și asigurarea respectării reglementărilor tehnice privind protecția solului.

Există o lipsă de date cu privire la situația OMG-urilor din Republica Moldova, inclusiv înregistrarea soiurilor de plante modificate genetic, care sunt permise pentru creștere în țară. Cu toate acestea, unele produse din soia produse în țară conțin componente de soia modificate genetic. În contextul creșterii exporturilor de produse agricole pe piața UE, consumatorii trebuie să se asigure că aceste produse conțin sau nu OMG-uri.

Recomandarea 10.4:

Ministerul Mediului trebuie să elaboreze o lege privind organismele modificate genetic (OMG-uri), care va asigura:

(a) Informarea cu privire la situația OMG-urilor și colectarea acestora în mod regulat pentru a fi utilizate în procesul de luare a deciziilor;

(b) Că produsele agricole autohtone sunt testate pentru conținutul de OMG-uri și consumatorii sunt pe deplin informați cu privire la aceste rezultate.

Republica Moldova nu dispune de date la nivel național cu privire la practicile agricole ecologice, cum ar fi rotația culturilor. Deși au fost efectuate unele studii, nu există totuși dovezi clare că această practică agricolă este aplicată pe scară largă. Noii proprietari de terenuri agricole au tendința de a cultiva plante pe suprafețe abrupte și de a reduce rotația culturilor, contribuind astfel în mod indirect la eroziunea solului. Aplicarea insuficientă a practicii de rotație a culturilor a fost recunoscută ca una dintre principalele cauze ale degradării terenurilor agricole în Republica Moldova. În același timp, datele experimentale au aratat rolul ridicat al rotației culturilor în formarea randamentului și a reconfirmat influența diferitor rotații ale culturilor asupra eroziunii solului și a fertilității.

Recomandarea 10.5:

Guvernul trebuie să se asigure că datele privind practicile agricole ecologice sunt colectate și analizate de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și de Biroul Național de Statistică.

Xenofon ULIANOVSKI

INFRAȚIUNI ECOLOGICE

GHID METODIC

Redactare: *Ariadna Strungaru*
Machetare computerizată: *Tatiana Capliuc*

Bun de tipar 29.11.2024. Formatul 70×100 ¹/₁₂
Coli de tipar 15,0. Coli editoriale 11,5.
Comanda 19. Tirajul 50 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al.Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009
e-mail: cep1usm@mail.ru; usmcep@mail.ru